UCHWAŁA NR LVII/799/2022
RADY MIASTA KALISZA

z dnia 27 października 2022 r.

w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kalisza do 2030 roku z perspektywą do 2035 roku".

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 6a, art. 10 f ust. 4 w związku z art. 10 e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 559 ze zm.) oraz art. 3 pkt 3 i art. 9 pkt 5 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1057 ze zm.) uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się Strategię Rozwoju Kalisza do 2030 roku z perspektywą do 2035 roku, stanowiącą załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Traci moc uchwała Nr XLIX/651/2014 Rady Miejskiej Kalisza z 26 czerwca 2014 roku w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Miasta Kalisza na lata 2014 – 2024".

§ 3. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Kalisza.

§ 4. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący

Rady Miasta Kalisza

/.../

Tadeusz Skarżyński

Strategia rozwoju Kalisza do 2030 roku

z perspektywą do 2035 roku

Załącznik do Uchwały Nr LVII/799/2022
Rady Miasta Kalisza
z dnia 27 października 2022 r.

Kalisz

Szanowni Państwo,

przedstawiam Strategię rozwoju Kalisza do 2030 roku z perspektywą do 2035 roku – dokument, który jest efektem wielu rozmów, wywiadów, ankiet i warsztatów przeprowadzonych wśród mieszkańców naszego miasta.

Wspólnie przyjrzeliśmy się przestrzeni Kalisza, jego sferze gospodarczej i społecznej. Zadaliśmy szereg pytań o to, jaki jest dzisiejszy Kalisz. Ta wymiana spostrzeżeń i opinii pozwoliła zdiagnozować problemy naszego miasta, podkreślić jego zalety, a przede wszystkim pomogła określić wizję Kalisza, w jakim chcemy żyć.

Dokument ten zawiera cele strategiczne i operacyjne, wskazuje, jak je osiągnąć. Uwzględnia kluczowe projekty i podmioty odpowiedzialne za ich realizację.

Wizję Kalisza 2030 roku definiujemy w trzech wymiarach: Kalisz – nasze miasto; Kalisz – nasza przyszłość; Kalisz – nasza przestrzeń. W tych właśnie obszarach będą się dokonywały ważne dla miasta i jego mieszkańców zmiany.

Będziemy kształtować przestrzeń publiczną – w szczególności układ komunikacyjny miasta, tereny mieszkalne i rekreacyjne – w taki sposób, by była przyjazna i funkcjonalna dla wszystkich użytkowników.

Zwiększymy atrakcyjność Kalisza dla lokalizacji różnych form biznesu. Nie bez znaczenia będą w tym przypadku działania skierowane na wzmocnienie wysokiego poziomu edukacji oraz szkolenia pracowników.

Wyjdziemy naprzeciw zmianom klimatu. W dalszym ciągu będziemy podejmować działania, zmierzające do poprawy jakości powietrza w Kaliszu. Skupimy się też na ochronie i zwiększeniu terenów zieleni.

To już czwarta strategia rozwoju miasta. Pierwsza, która była tworzona przy tak licznym udziale kaliszan i osób związanych z naszym miastem. Dziękuję każdemu, kto podzielił się z nami swoimi spostrzeżeniami, angażując się w tworzenie tak ważnego dla Miasta dokumentu.

Jestem przekonany, że dzięki realizacji naszej wspólnej wizji Kalisz stanie się jeszcze bardziej atrakcyjnym i przyjaznym miejscem do życia.

Krystian Kinastowski

Prezydent Miasta Kalisza

Spis treści

1. Wstęp 5

1.1. Dlaczego opracowujemy Strategię? 6

1.2. Jak powstawała Strategia? 7

1.3. Co zostało wypracowane? 9

1.4. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu 11

1.5. Podsumowanie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko 15

2. Kalisz „dziś" – podsumowanie diagnozy sytuacji miasta 16

2.1. Społeczność Kalisza 17

2.2. Kalisz dla społeczeństwa 19

2.3. Kaliska gospodarka i rynek pracy 24

2.4. Kalisz w przestrzeni oraz przestrzeń w Kaliszu 27

2.5. Środowisko naturalne w Kaliszu 29

2.6. Zarządzanie miastem 33

2.7. Stymulanty i destymulanty rozwoju – co sprzyja, a co przeszkadza w rozwoju Kalisza? 37

3. Kluczowe uwarunkowania rozwoju miasta 41

4. Kalisz „przyszłości" – wizja rozwoju miasta 44

5. Kalisz „jutra" – nasze cele 46

5.1. Kalisz – nasze miasto 49

Cel strategiczny 1. Aktywna wspólnota 50

Cel strategiczny 2. Miasto atrakcyjne do życia 53

Cel strategiczny 3. Nowoczesne zarządzanie miastem 59

5.2. Kalisz – nasza przyszłość 63
Cel strategiczny 4. Rozwinięty i dostosowany do potrzeb rynku pracy system kształcenia 64
Cel strategiczny 5. Atrakcyjny rynek pracy 67
5.3. Kalisz – nasza przestrzeń 70
Cel strategiczny 6. Atrakcyjna przestrzeń 71
Cel strategiczny 7. Miasto zrównoważone 75
5.4. Synergia i komplementarność celów 81
6. Przestrzenny wymiar rozwoju miasta 84
6.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej 85
6.2. Obszary strategicznej interwencji 114
7. System realizacji Strategii 117
7.1. System wdrażania Strategii 118
7.2. System monitorowania i ewaluacji Strategii 120
8. Ramy finansowe Strategii 128
9. Spis tabel, rysunków i map 130

1. Wstęp

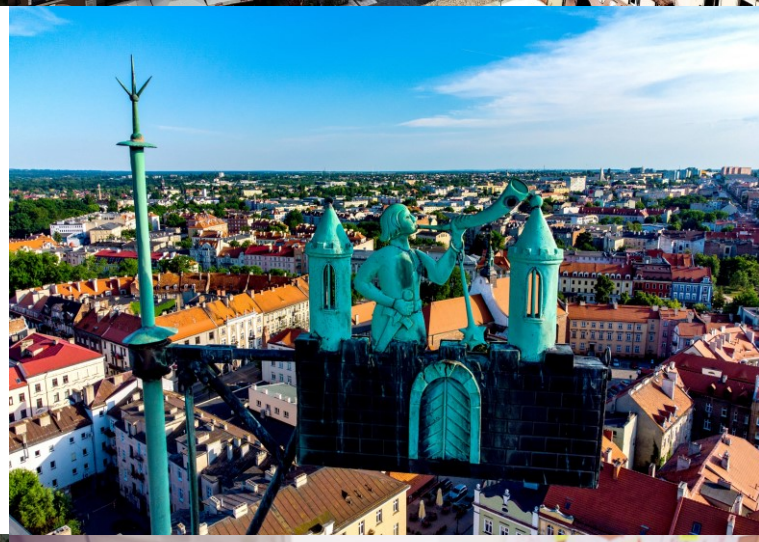

1.1. Dlaczego opracowujemy Strategię?

Trochę historii

26 czerwca 2014 r. Uchwałą Nr XLIX/651/2014 Rada Miejska Kalisza przyjęła „Strategię Rozwoju Miasta Kalisza na lata 2014-2024". Dokument ten wyznaczał kierunki rozwoju miasta oraz wskazywał konkretne działania służące osiągnięciu celów rozwojowych. Zgodnie z przyjętą w Strategii procedurą w połowie okresu wdrażania, w 2019 r., przeprowadzono proces ewaluacji. W jego wyniku zarekomendowano aktualizację dokumentu, która powinna obejmować m.in. weryfikację aktualności silnych i słabych stron Kalisza oraz szans i zagrożeń w jego otoczeniu wskazanych w ramach analizy SWOT, jak również zmiany w zakresie sformułowania celów operacyjnych. Dlatego też jeszcze w listopadzie 2019 r. podjęto decyzję o aktualizacji dotychczas obowiązującego dokumentu strategicznego i opracowaniu „Strategii Rozwoju Miasta Kalisza 2020+"[1].

Zmiany w prawie

Jednak niedługo potem, tj. w grudniu 2019 r., rozpoczęły się prace nad nowelizacją ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, które zakończyły się w połowie lipca następnego roku. Przepisy wprowadzone Ustawą z dnia 15 lipca 2020 r. o zmianie ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2020 r. poz. 1378) weszły w życie 13 listopada 2020 r. i objęły szereg aktów prawnych, w tym Ustawę z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

Po raz pierwszy w ustawodawstwie krajowym pojawiła się podstawa prawna dla opracowania strategii rozwoju gminy. Określona została minimalna zawartość dokumentu oraz wymogi co do procesu jej sporządzenia i konsultowania. Uchwała Rady Miasta z końca 2019 r. o przystąpieniu do opracowania strategii straciła ważność, wobec czego konieczne stało się podjęcie nowej.

Nowy początek

Uchwała Nr XXXVII/541/2021 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 marca 2021 r. dała podstawę do sporządzenia „Strategii Rozwoju Kalisza do 2030 roku". Zgodnie z wymogami ustawowymi określiła również szczegółowy tryb i harmonogram opracowania projektu dokumentu z uwzględnieniem zasad prowadzenia konsultacji społecznych.

Nasza nowa Strategia ma stanowić odpowiedź na zmieniające się wyzwania społeczne i gospodarcze. Stawia przed nami nowe ambitne, ale i realne cele, wskazuje też działania, które mają służyć ich osiągnięciu, określając niezbędne do ich realizacji zasoby. Ma stanowić podstawowe narzędzie pozwalające na zrównoważony rozwój naszego miasta. Z takimi założeniami przystąpiliśmy do prac.

[1] Uchwała Nr XVII/257/2019 Rady Miasta Kalisza z dnia 28 listopada 2019 r. w sprawie przystąpienia do opracowania Strategii Rozwoju Miasta Kalisza 2020+.

1.2. Jak powstawała Strategia?

Przebieg prac

Prace nad Strategią podzielone zostały na 5 etapów.

W okresie od lutego do sierpnia 2021 r. przy zaangażowaniu zewnętrznej grupy ekspertów opracowana została diagnoza strategiczna Kalisza w sferze społecznej, gospodarczej oraz przestrzennej. Zidentyfikowane na tym etapie problemy miasta oraz jego potencjały stały się podstawą dla późniejszego sformułowania wizji rozwoju Kalisza, określenia celów strategicznych i wyznaczenia działań służących ich osiągnięciu. Od października 2021 r. do czerwca 2022 r. trwały prace nad projektem dokumentu, który następnie poddany został konsultacjom społecznym oraz procesowi opiniowania przez właściwe organy. Równolegle zewnętrzni eksperci dokonali jego oceny pod kątem trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji planowanych zamierzeń. Ostatnim krokiem było przygotowanie ostatecznej wersji dokumentu.

W zakresie strategicznej oceny oddziaływania na środowisko projektu dokumentu, uzyskano zgodę Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego w Poznaniu na odstąpienie od jej przeprowadzania.

Rys. 1| Etapy prac nad Strategią

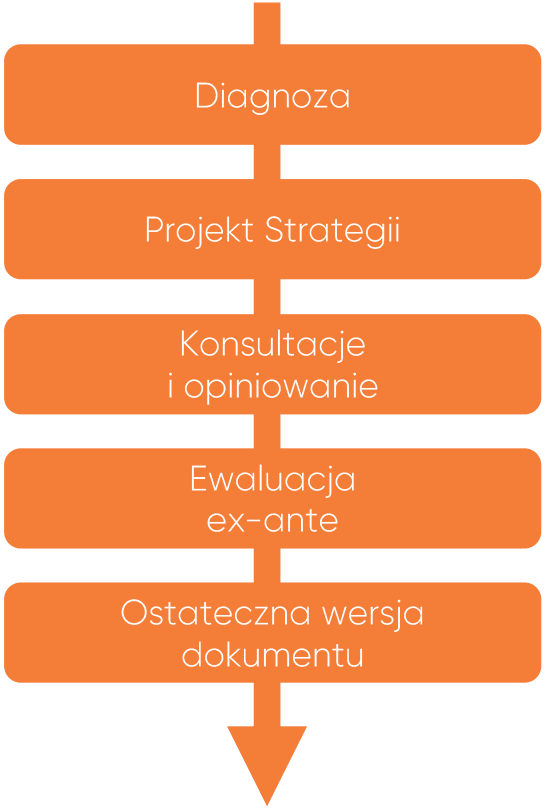

Źródło: Opracowanie własne.

Partycypacyjne tworzenie Strategii

Już na początku prac nad Strategią przyjęliśmy zaangażowanie kluczowych interesariuszy za nadrzędną zasadę, którą kierowaliśmy się do opracowania ostatecznej wersji dokumentu. Istotna przy tym była transparentność. O postępach prac i planowanych działaniach partycypacyjnych na bieżąco informowaliśmy za pośrednictwem naszej strony internetowej.

W 2021 r. kaliszanie w badaniu internetowym (CAWI) mieli możliwość oceny dotychczasowych działań Miasta oraz wskazania obszarów wymagających zmiany bądź poprawy w sferach społecznej, gospodarczej oraz przestrzenno-środowiskowej. Z możliwości tej skorzystało ponad 1 300 osób. Dodatkowo przeprowadzone zostały badania jakościowe: 20 indywidualnych wywiadów pogłębionych (IDI), 5 zogniskowanych wywiadów grupowych (FGI) oraz warsztaty co-creation z udziałem przedstawicieli kluczowych grup interesariuszy (NGO, młodzież, seniorzy, przedsiębiorcy, Radni Rady Miasta, przedstawiciele Urzędu Miasta). Efekt przeprowadzonych warsztatów stanowi analiza SWOT miasta.

Lokalną społeczność zaprosiliśmy także do wspólnego stworzenia wizji rozwoju Kalisza oraz określenia priorytetów rozwojowych podczas debaty publicznej i warsztatów strategicznych, które zostały przeprowadzone w połowie listopada 2021 r.

Poszczególne efekty naszej pracy poddawaliśmy ocenie mieszkańców i innych interesariuszy w procesach konsultacji społecznych. Każdy miał możliwość zgłoszenia swoich uwag i opinii do tworzonych dokumentów.

Rys. 2| Partycypacja społeczna w procesie tworzenia Strategii

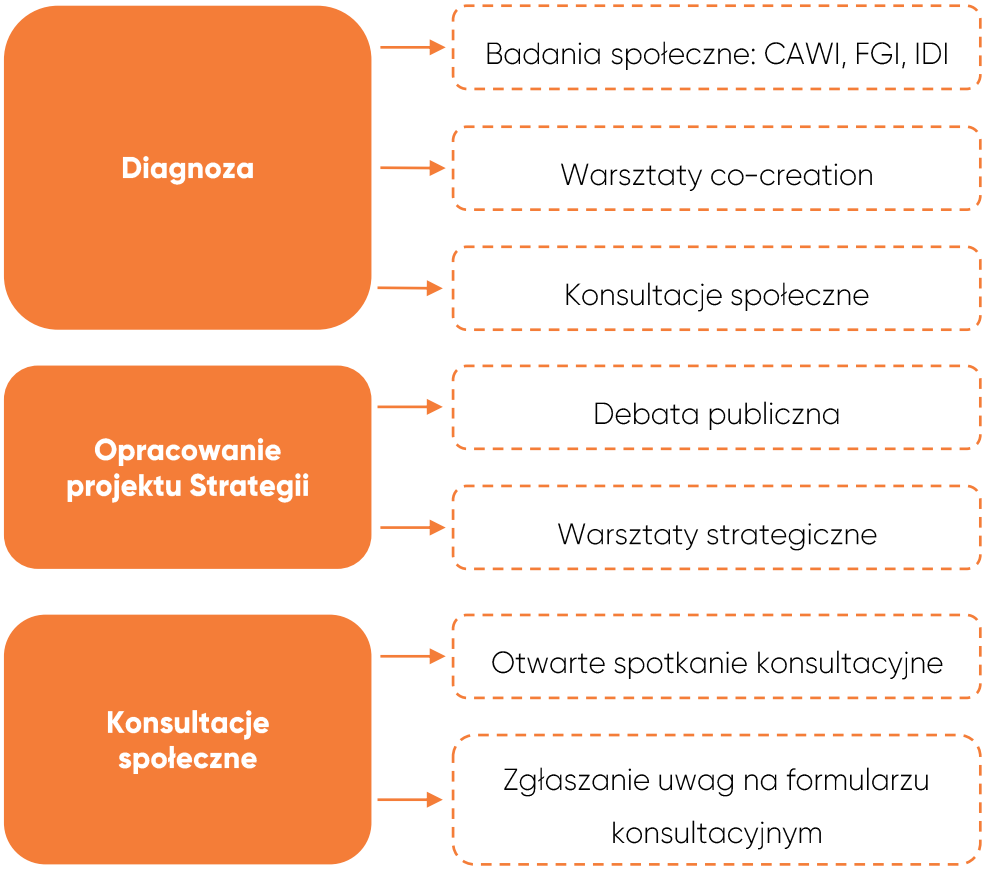

Źródło: Opracowanie własne.

1.3. Co zostało wypracowane?

Efekt półtorarocznej pracy, zaangażowania zewnętrznych ekspertów, a także aktywnego udziału lokalnej społeczności stanowi „Strategia rozwoju Kalisza do 2030 roku z perspektywą do 2035 r.". Jest to dokument, który wyznacza ogólne kierunki rozwoju naszego miasta, określa pożądany stan docelowy oraz stawia przed naszą wspólnotą samorządową ambitne i jednocześnie realne cele, stanowiące odpowiedź na problemy, z którymi się borykamy oraz wyzwania, którym musimy w najbliższych latach sprostać.

Horyzont czasowy Strategii

Horyzont czasowy Strategii obejmuje lata od momentu jej uchwalenia do 2030 roku, co jest zgodne z okresem obowiązywania dokumentów strategicznych wyższego rzędu. Mając jednak na uwadze, że realizacja części zadań strategicznych, w szczególności inwestycyjnych, wykroczy poza rok 2030, perspektywa wdrażania dokumentu obejmuje kolejne 5 lat. Jest to uzasadnione również tym, że ewaluacja ex-post przeprowadzona zostanie w 2031 r. Jej wyniki mają dać odpowiedź na pytanie, czy wdrożenie zaplanowanych działań przyniosło oczekiwane rezultaty i czy założone cele zostały osiągnięte. Pozwolą również wypracować rekomendacje do przeprowadzenia aktualizacji. Dzięki uwzględnieniu dłuższej perspektywy czasowej miasto do czasu opracowania nowego dokumentu nie pozostanie bez obowiązującej Strategii rozwoju.

Jaka jest Strategia?

Opracowując dokument, przyjęliśmy następujące założenia:

- **Strategia NIE obejmuje wszystkich obszarów funkcjonowania miasta** – koncentrujemy się przede wszystkim na tych aspektach, na które jako wspólnota samorządowa mamy bezpośredni lub co najmniej pośredni wpływ. Mając jednak na uwadze również szerszy kontekst rozwoju miasta, uwzględniamy także działania, które mają dla nas istotne znaczenie, choć będą wdrażane przez podmioty niezależne;
- **Istotą Strategii NIE jest odpowiedź na wszystkie zgłaszane potrzeby** – w Strategii dokonujemy wyboru najważniejszych celów i działań, które pozwolą na urzeczywistnienie wizji rozwoju Kalisza;
- **Cele sformułowane zostały zgodnie z zasadą SMART** – cele strategiczne są specyficzne, mierzalne, ambitne, realne i określone w czasie;
- **Wskaźniki rezultatu umożliwiają ocenę stopnia osiągnięcia celów** – rezultaty w Strategii obrazują oczekiwaną wymierną (tj. zobrazowaną za pomocą wskaźników) zmianę w stosunku do stanu aktualnego;
- **Strategia wpisuje się w krajową i regionalną politykę rozwoju** – cele strategiczne są spójne z celami określonymi w dokumentach krajowych i regionalnych;
- **System wdrażania Strategii opierał się będzie częściowo o dokumenty wykonawcze, zawierające konkretne projekty i przedsięwzięcia.**

Co obejmuje Strategia?

Dokument składa się z trzech zasadniczych części podzielonych na 8 rozdziałów poprzedzonych wstępem.

Część **diagnostyczna** obejmuje rozdziały 2-3 i stanowi podsumowanie diagnozy sytuacji Kalisza. Jest to swoisty obraz Kalisza „dziś" w świetle analizy danych zastanych, ale również widziany oczami mieszkańców. W rozdziale 3. omówione zostały kluczowe zewnętrzne uwarunkowania rozwoju miasta. To zestaw najważniejszych aspektów, które decydować będą o przyszłości Kalisza, jednak jako samorząd miejski mamy na nie niewielki wpływ. Traktować je należy w kategorii szans rozwojowych, których odpowiednie wykorzystanie może stymulować rozwój miasta.

Kolejne trzy rozdziały stanowią część **strategiczną** prezentującą pożądany obraz Kalisza „przyszłości", czyli jego wizję rozwoju. Urzeczywistnieniu wizji mają służyć cele strategiczne, stanowiące odpowiedź na pytanie, jaki ma być Kalisz „jutra". Cele te będą realizowane poprzez podejmowanie działań, które pozwolą na osiągnięcie oczekiwanych rezultatów.

W tej części Strategii pokazany został ponadto wpływ realizacji zakładanych działań na miejską przestrzeń w ramach modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej.

Ostatnia część – **wdrożeniowa** – Strategii określa sposób, w jaki dokument ma być wdrażany, jak mają być monitorowane postępy w jego realizacji oraz jak ma przebiegać proces ewaluacji. Wskazuje przy tym zakres odpowiedzialności poszczególnych osób, komórek i jednostek organizacyjnych w tych procesach. Obejmuje także oszacowanie kosztów wdrożenia Strategii.

Dla kogo jest Strategia?

Adresatami Strategii rozwoju miasta są przede wszystkim jego **mieszkańcy**. Kierując się tym przeświadczeniem, dążyliśmy do jak najpełniejszego zaangażowania lokalnej społeczności w proces tworzenia dokumentu na każdym jego etapie, prowadząc badania społeczne, warsztaty, spotkania i debaty. Wyrazem tego jest wizja rozwoju miasta, w której na pierwszym miejscu stawiamy potencjał aktywnych i przedsiębiorczych kaliszan oraz dążenie do zapewnienia im jak najlepszych warunków do rozwoju. Z tego też względu cel pn. Aktywna wspólnota zajmuje pierwsze miejsce na liście celów strategicznych. Odbiorcami zmian będą jednak nie tylko kaliszanie, ale również inni użytkownicy miasta – przyjeżdżający do pracy i szkół mieszkańcy okolicznych miejscowości, przedsiębiorcy prowadzący tu swoją działalność gospodarczą, inwestorzy, którzy w Kaliszu ulokują swój biznes, a także turyści i inni odwiedzający miasto.

1.4. Zgodność Strategii z dokumentami wyższego rzędu

Rozwój miasta powinien wpisywać się w regionalną i krajową politykę rozwoju i ją wspierać. Dlatego też nasze cele strategiczne są spójne z celami określonymi w dokumentach szczebla krajowego i wojewódzkiego.

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r.

„Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 z perspektywą do 2030 r." (SOR) została przyjęta przez Radę Ministrów 14 lutego 2017 r. i stanowi aktualizację średniookresowej strategii rozwoju kraju (tj. „Strategii Rozwoju Kraju 2020"). Zastąpiła również długookresową strategię rozwoju („Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności"). Jest to podstawowy dokument szczebla krajowego, który wyznacza kierunki rozwoju w średnio- i długoterminowej perspektywie. Głównym celem SOR jest „Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym". Jego realizacji służyć mają trzy cele szczegółowe.

Tab. 1| Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi SOR

SOR	Strategia rozwoju Kalisza
Cel szczegółowy I: Trwały wzrost gospodarczy oparty coraz silniej o wiedzę, dane i doskonałość organizacyjną	5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość
Cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony	2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość 6.1. Przestrzeń, która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego 6.2. Atrakcyjny obszar rewitalizacji 7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto 7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne
Cel szczegółowy III: Skuteczne państwo i instytucje służące wzrostowi oraz włączeniu społecznemu i gospodarczemu	1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych 3.1. Miasto efektywnie zarządzane 3.2. Miasto inteligentne

Źródło: Opracowanie własne.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030) przyjęta została w 2019 r. i stanowi podstawowy dokument strategiczny w zakresie polityki regionalnej państwa. Cel główny określony został jako: „Efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągania zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiąganiu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym". Ma on zostać osiągnięty dzięki realizacji trzech celów szczegółowych, w ramach których określone zostały kierunki interwencji.

Tab. 2| Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi KSRR

KSRR	Strategia rozwoju Kalisza
Cel 1. Zwiększanie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym	1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych 3.3. Rozpoznawalna marka miasta 5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość 7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto 7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne 7.3. Wysoka jakość i dostępność usług komunalnych
Cel 2. Wzmacnianie regionalnych przewag konkurencyjnych	1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych 5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość
Cel 3. Podniesienie jakości zarządzania i wdrażania polityk ukierunkowanych terytorialnie	2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych 1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta 3.1. Miasto efektywnie zarządzane 3.2. Miasto inteligentne 6.1. Przestrzeń, która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego 7.3. Wysoka jakość i dostępność usług komunalnych

Źródło: Opracowanie własne.

Krajowa Polityka Miejska 2030

Uchwalona 14 czerwca 2022 r. „Krajowa Polityka Miejska 2030" (KPM) określa zasady rozwoju polskich miast i miejskich obszarów funkcjonalnych na najbliższe lata. Pełni rolę koordynatora i integratora polityk sektorowych odnoszących się do miast. Cel nadrzędny KPM sformułowany został następująco: „Istotą prowadzenia krajowej polityki miejskiej jest stawianie czoła wyzwaniom rozwojowym oraz budowanie warunków do wzmacniania zdolności miast i miejskich obszarów funkcjonalnych do zrównoważonego rozwoju i polepszania jakości życia mieszkańców". Dokument wyznacza sześć celów wpisujących się w wizję długofalowego rozwoju miast.

Tab. 3| Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi KPM

KPM	Strategia rozwoju Kalisza
Miasto kompaktowe	6.1. Przestrzeń, która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego 6.2. Atrakcyjny obszar rewitalizacji 7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne
Miasto zielone	6.1. Przestrzeń, która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego 7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto
Miasto produktywne	5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość
Miasto inteligentne	3.2. Miasto inteligentne
Miasto dostępne	1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych 2.4. Miasto bezpieczne i dostępne 7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne
Miasto sprawne	1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta 3.1. Miasto efektywnie zarządzane 3.2. Miasto inteligentne

Źródło: Opracowanie własne.

Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku

Przyjęta na początku 2020 r. „Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku" (SRWW) jest podstawowym dokumentem określającym kierunki rozwoju szczebla regionalnego. Określona w niej wizja rozwoju zakłada, że „Wielkopolska w 2030 roku to region przodujący w kraju, liczący się w Europie i szanujący jej uniwersalne wartości, świadomy swojego dziedzictwa przyrodniczego

i cywilizacyjnego, spójny, zrównoważony i dostępny terytorialnie, otwarty na nowe idee i ludzi, silny nowoczesną gospodarką, aspiracjami i wiedzą swoich mieszkańców, zapewniający im bardzo dobre warunki życia, pracy i wypoczynku na całym obszarze województwa". Jej urzeczywistnieniu służyć ma realizacja 4 celów strategicznych, w ramach których wyznaczono 11 celów operacyjnych.

Tab. 4| Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi SRWW

SRWW	Strategia rozwoju Kalisza
1.1. Zwiększenie innowacyjności i konkurencyjności gospodarki regionu	5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość
1.2. Wzrost aktywności zawodowej i utrzymanie wysokiej jakości zatrudnienia	5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość
1.3. Wzrost i poprawa wykorzystania kapitału ludzkiego na rynku pracy	4.1 Kalisz akademicki 4.2 Wysoka jakość kształcenia w kaliskich placówkach
2.1. Rozwój Wielkopolski świadomy demograficznie	2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych 2.5. Szeroka oferta mieszkaniowa
2.2. Przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniom	1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych
2.3. Rozwój kapitału społecznego i kulturowego regionu	1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 2.1. Bogata oferta czasu wolnego 2.3. Bogata i zróżnicowana oferta kulturalna i rozrywkowa 3.3. Rozpoznawalna marka miasta 4.2. Wysoka jakość kształcenia w kaliskich placówkach 6.1. Przestrzeń która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego
3.1. Poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej województwa	2.4. Miasto bezpieczne i dostępne 7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne
3.2. Poprawa stanu oraz ochrona środowiska przyrodniczego Wielkopolski	7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto 7.3. Wysoka jakość i dostępność usług komunalnych
3.3. Zwiększenie bezpieczeństwa i efektywności energetycznej	7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto
4.1. Rozwój zdolności zarządczych i świadczenia usług	1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta 2.4. Miasto bezpieczne i dostępne 3.1. Miasto efektywnie zarządzane 3.2. Miasto inteligentne

Źródło: Opracowanie własne.

1.5. Podsumowanie Strategicznej Oceny Oddziaływania na Środowisko

Obowiązek przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika bezpośrednio z art. 46 ust. 1 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2022 r., poz. 1029 z późn. zm.) – dalej ustawa OOŚ. Zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy OOŚ możliwe jest, po uzgodnieniu z właściwymi organami, odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

Pismem z dnia 29.03.2022 (data wpływu do właściwych organów: 30.03.2022), znak: WSR.061.1.2022, Prezydent Miasta Kalisza zwrócił się do Wielkopolskiego Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego oraz do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu z wnioskiem o uzgodnienie możliwości odstąpienia od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Kalisza do 2030 roku".

Pismem z dnia 27.04.2022 (znak: DN-NS.9011.543.2022) Wielkopolski Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny uzgodnił odstąpienie od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Kalisza do 2030 roku".

Pismem z dnia 28.04.2022 (znak: WOO-III.410.289.2022.PW.1) Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska wezwał Prezydenta Miasta Kalisza do uzupełnienia złożonego wniosku. Odpowiedź na wezwanie została złożona dn. 09.05.2022 i uzupełniona o dodatkowe przedsięwzięcia kluczowe pismem dn. 30.05.2022. Mając na uwadze uwarunkowania określone w art. 49 ustawy OOŚ, Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska pismem z dn. 03.06.2022 (znak: WOO III.410.289.2022.PW.2) uzgodnił możliwość odstąpienia od przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu.

Biorąc pod uwagę powyższe, Prezydent Miasta Kalisza, zgodnie z art. 48 ust. 1 ustawy OOŚ odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla projektu dokumentu pn. „Strategia rozwoju Kalisza do 2030 r.". Realizacja postanowień Strategii nie powoduje bowiem znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

2. Kalisz „dziś”
– podsumowanie diagnozy sytuacji miasta

„Kalisz to najstarsze miasto w Polsce, pod względem wielkości drugie w Wielkopolsce, o znamienitej tradycji handlowej, rzemieślniczej oraz przemysłów: lekkiego, spożywczego, lotniczego i muzycznego. To miejsce, gdzie żyje kultura i muzyka – jazz, fortepian.
Tu zaczyna się historia.”

[fragment ze Strategii komunikacji marki Miasta Kalisza]

2.1. Społeczność Kalisza

Kaliszanie w liczbach

Miasto Kalisz zamieszkiwane jest przez nieco ponad 99 tys. osób[2]. W przeliczeniu na 1 km^2 powierzchni miasta przypada około 1,4 tys. osób. Jest tym samym drugim pod względem liczebności mieszkańców miastem w Wielkopolsce i jednym z najgęściej zaludnionych powiatów w regionie. Liczba ludności w ostatnich latach sukcesywnie się zmniejsza. Również prognozy w tym zakresie nie napawają optymizmem – do 2050 r. liczba kaliszan może spaść poniżej 80 tys. Za taki stan rzeczy odpowiada przede wszystkim ujemny przyrost naturalny, ale również migracje ludności. Tylko w 2020 r. w Kaliszu zmarło 1 461 osób, tj. dwa razy więcej niż się urodziło (745 dzieci). W tym samym roku saldo migracji wyniosło 284 osoby. Najczęściej migrującą grupę stanowią przy tym osoby w wieku 15-39 lat, a głównym kierunkiem wyprowadzek kaliszan są tereny wiejskie gmin ościennych (m.in. Opatówka, Gołuchowa, Żelazkowa czy Godziesz Wielkich), co wskazuje na postępujący proces suburbanizacji.

Konsekwencją obserwowanych zmian (spadek liczby urodzeń, migracje) oraz wydłużania się trwania życia jest postępujący proces starzenia się społeczeństwa widoczny w strukturze ludności według wieku. W 2020 r. ponad 26% mieszkańców miasta stanowiły osoby w wieku poprodukcyjnym, podczas gdy dla województwa udział ten wyniósł niespełna 23%, zaś dla całego kraju – ponad 21%. Od 2017 r. odsetek ten w Kaliszu wzrósł o 1,5 pp. Należy również zwrócić uwagę na znaczący udział osób po 80. roku życia w ogólnej populacji osób starszych (65 lat i więcej) – w 2020 r. wyniósł 22%. Prognozy GUS wskazują, że w 2030 r. będzie to już niemal 29%. Stanowi to dla samorządu poważne wyzwanie i konieczność przygotowania się na nieuchronne zmiany poprzez rozszerzanie usług wsparcia seniorów. Niezwykle istotne będzie przy tym jak najdłuższe umożliwienie im funkcjonowania w dotychczasowym środowisku poprzez rozwijanie usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania oraz dostarczenie innych form pomocy.

[2] Stan na 31.12.2020. Źródło: dane GUS.

Aktywność społeczna kaliszan

Kaliszanie tworzą aktywną i zaangażowaną społeczność. Wyrazem tego jest m.in. udział w budżecie obywatelskim czy też działalność organizacji pozarządowych. Frekwencja w głosowaniu w kaliskim budżecie obywatelskim w latach 2015-2020 mieściła się w przedziale 12-24%, największą wartość osiągając w 2016 i 2017 r. W 2020 była wprawdzie niższa i wyniosła 15%, ale i tak przekraczała o 5 pp. średni wynik dla całego kraju. Z drugiej strony w Lesznie, będącym miastem o podobnym do Kalisza potencjale, w tym samym roku było to aż 44%. Warto zatem dążyć do pobudzania aktywności i zwiększania zaangażowania kaliszan w sprawy miasta.

Wyrazem zaangażowania różnych grup społecznych, oprócz budżetu obywatelskiego, jest również działalność Młodzieżowej Rady Miasta, Kaliskiej Rady Seniorów, Kaliskiej Rady Kobiet, Rady Sportu Miasta Kalisza oraz Komitetu Rewitalizacji.

Istotny potencjał Kalisza w tym względzie stanowią ponadto liczne **organizacje pozarządowe**, których w 2020 r. funkcjonowało niemal 300. Warto przy tym docenić inicjatywy Miasta w zakresie wsparcia NGO, wśród których na szczególną uwagę zasługuje **Centrum Organizacji Pozarządowych** utworzone przy ul. Babina 1. Jest to miejsce, gdzie kaliskie organizacje pozarządowe mogą realizować swoje działania, a także otrzymać niezbędne wsparcie techniczne, merytoryczne czy uzyskać potrzebne informacje.

W Kaliszu funkcjonuje również Rada Działalności Pożytku Publicznego – organ opiniodawczo-doradczy stanowiący platformę współpracy organów władzy samorządowej z lokalnymi organizacjami pozarządowymi.

Sytuacja materialna mieszkańców

Sytuacja materialna kaliszan do 2019 r. ulegała poprawie, o czym świadczą m.in. dynamicznie rosnące wpływy do budżetu miasta z tytułu udziału w PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca. W 2015 r. było to 1 052 zł, a w 2019 r. już 1 787 zł, co oznacza wzrost o blisko 70%. W kolejnym roku nastąpił nieznaczny spadek, co zapewne ma związek z pogorszeniem się sytuacji gospodarczej w całym kraju wskutek pandemii COVID-19.

Do podobnych wniosków prowadzi również analiza liczby korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Wartość tego wskaźnika w latach 2015-2018 spadła o prawie 1/5 z poziomu 69,8 do 56,3 osób.

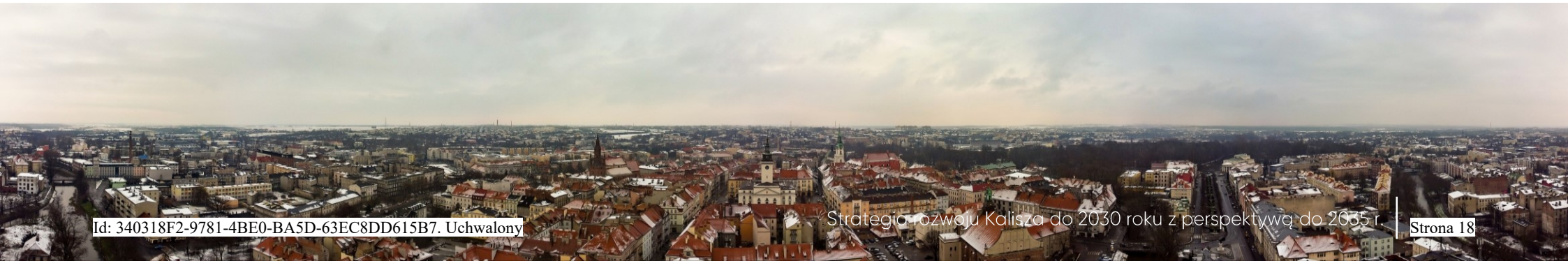

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

2.2. Kalisz dla społeczeństwa

Obraz Kalisza dla społeczeństwa to ocena jakości życia w mieście pod kątem takich aspektów, jak:

- jakość i dostępność usług publicznych w zakresie ochrony zdrowia, pomocy społecznej, opieki i wychowania, edukacji, kultury i rozrywki, sportu i rekreacji,
- możliwość zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych,
- bezpieczeństwo mieszkańców.

Edukacja

Mieszkańcy pozytywnie oceniają jakość kształcenia w kaliskich szkołach zarówno na poziomie podstawowym, jak i ponadpodstawowym. Równocześnie istotna dla nich pozostaje poprawa jakości nauczania w szkołach podstawowych, co pokazuje, jak ważny jest to aspekt życia w mieście.

Wyniki zdawalności matur potwierdzają wysoki poziom nauczania w kaliskich szkołach średnich. Absolwenci w Kaliszu uzyskiwali przeciętnie wyższe wyniki niż ich rówieśnicy średnio w całym województwie i w kraju. Jednocześnie kaliska młodzież wypada przeciętnie, jeśli chodzi o egzamin ósmoklasisty – wyniki kaliszan są bowiem zbliżone zarówno do średniej wojewódzkiej, jak i krajowej. W istocie zatem należy kłaść nacisk na podnoszenie jakości kształcenia w kaliskich podstawówkach.

W Kaliszu działa Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego (AK), Wydział Pedagogiczno-Artystyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (UAM) oraz Kampus Mundurowy Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie, co może być pewnym potencjałem miasta. Kalisz nie stanowi jednak istotnego na mapie kraju ośrodka akademickiego, na co wskazuje spadająca w latach 2014-2020 liczba studentów i absolwentów największych uczelni w mieście, tj. UAM oraz AK. W roku akademickim 2019/2020 na obu tych uczelniach łącznie studiowało 3 840 osób, tj. niemal o 1/3 mniej niż w roku 2013/2014. Liczba absolwentów, którzy opuścili mury tych uczelni w Kaliszu, w 2020 r. wyniosła 901 osób i było to o połowę mniej niż 6 lat wcześniej. Może to być efektem ograniczonej oferty kierunków kształcenia, które dodatkowo nie odpowiadają potrzebom lokalnego rynku pracy, jak również aspiracjom współczesnych młodych kaliszan, zdaniem których wśród dostępnych kierunków dominują techniczne, a brakuje tych z zakresu nauk społecznych, biologicznych, geograficznych oraz szerszej oferty studiów związanych z nowymi technologiami, nowymi dziedzinami gospodarki czy też informatyką. Problem stanowią również ograniczone, zdaniem kaliszan, możliwości kształcenia osób dorosłych.

Opieka i wychowanie

Oferta miasta w zakresie usług opiekuńczo-wychowawczych jest szczególnie istotna z punktu widzenia jego atrakcyjności

dla młodych rodzin. Umożliwia ona bowiem pogodzenie pracy zawodowej z wychowywaniem dzieci, ułatwiając kobietom powrót na rynek pracy. Uczestniczący w badaniu ankietowym kaliszanie oceniają ten aspekt zamieszkania w mieście raczej negatywnie. Zaledwie 15,7% respondentów uważa, że Kalisz oferuje możliwości pogodzenia wychowywania dzieci z pracą zawodową, a jeszcze mniej osób (8,5%) jest zdania, że kaliszanki wychowujące dzieci mają szansę rozwoju zawodowego w mieście. Opinię o tym, że zaspokojenie tych potrzeb w mieście jest niemożliwe, wyraziło z kolei odpowiednio: 24,4% i 28,7% ankietowanych. Mieszkańcy zwracają przy tym uwagę na niedostateczną liczbę miejsc w publicznych żłobkach i klubach dziecięcych oraz przedszkolach, przez co młodzi rodzice zmuszeni są do korzystania z oferty placówek prywatnych.

Jak pokazują jednak dane, liczba miejsc w żłobkach podległych miastu w okresie ostatnich 6 lat wzrosła o ponad 1/5 (z 306 w 2015 do 376 w 2020 r.). Uzupełnieniem miejskiej oferty są żłobki niepubliczne oferujące w sumie 267 miejsc, z czego 190 jest subsydiowanych z budżetu miasta (dane za 2020 r.). Warto zwrócić uwagę, że w 2015 r. było to aż dwuipółkrotnie mniej (107 miejsc, w tym 73 miejsca subsydiowane). Dzięki temu dzieci nieprzyjęte do żłobka publicznego mogą korzystać z oferty placówek niepublicznych, a ich cena dzięki subsydiowaniu z budżetu miasta jest porównywalna z ofertą miejską.

W efekcie w ostatnich latach wzrósł odsetek dzieci objętych opieką żłobkową, w 2020 r. wyniósł on 19,5%. Wydaje się zatem, że liczba miejsc w placówkach świadczących usługi opieki dla najmłodszych kaliszan jest wystarczająca, a biorąc pod uwagę obserwowane trendy demograficzne, w kolejnych latach również taka pozostanie.

Rosnąca liczba miejsc w publicznych przedszkolach na terenie Kalisza także zdaje się przeczyć opiniom wyrażanym przez część mieszkańców. W 2020 r. wyniosła ona 3 846, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2015 o 4%.
W konsekwencji coraz większy odsetek dzieci w wieku 3-6 lat objęty jest opieką wychowania przedszkolnego.

Planując rozwój miasta, należy jednak pamiętać o utrzymaniu jego wysokiej atrakcyjności dla rodzin z małymi dziećmi, by Kalisz mógł je zatrzymywać i do siebie przyciągać.

Kultura i rozrywka

Kaliszanie doceniają dobry dostęp do tzw. „kultury wysokiej" w swoim mieście, którą tworzą w szczególności miejskie instytucje kultury: Filharmonia Kaliska, Galeria Sztuki im. J. Tarasina oraz Ośrodek Kultury Plastycznej Wieża Ciśnień, a także instytucje prowadzone przez samorząd województwa, tj.: Centrum Kultury i Sztuki w Kaliszu, Teatr im. Wojciecha Bogusławskiego oraz Muzeum Ziemi Kaliskiej. Znacznie gorzej mieszkańcy oceniają dostępną w mieście ofertę kultury popularnej i rozrywki. Może mieć to związek z jednej strony z jej niedopasowaniem do potrzeb i oczekiwań części kaliszan, z drugiej zaś z brakiem odpowiedniej informacji i promocji odbywających się w mieście imprez i wydarzeń.

W efekcie oferta wydarzeń kulturalnych w Kaliszu zdaniem ponad połowy (52%) badanych jest niezadowalająca, a postulat jej wzbogacenia i poszerzenia znalazł się na drugim miejscu pod względem istotności działań w sferze społecznej. Pokazuje to, jak ważny jest to dla mieszkańców aspekt decydujący o jakości życia w mieście.

Sport i rekreacja

Ofertę sportową i rekreacyjną Kalisza tworzą liczne obiekty, z których część ma charakter ponadlokalny. Są to:

- Hala Kalisz Arena,
- Stadion Miejski,
- Aquapark Kalisz,
- Basen OSRiR,
- Hala Widowiskowo-Sportowa,
- Boisko do koszykówki z trybuną - Pola Marsowe,
- Hala lekkoatletyczna z boiskiem wielofunkcyjnym,
- Korty tenisowe,
- Majkowskie Wembley,
- Park linowy,
- Tor kolarski.

Choć mieszkańcy doceniają niedawne inwestycje miejskie w rozwój ścieżek rowerowych, terenów zielonych, infrastruktury sportowej i rekreacyjnej, umożliwiających aktywne spędzanie czasu wolnego, to z drugiej strony wciąż dostrzegają potrzeby w tym zakresie.

Niemal połowa badanych (46%) uznała zwiększenie oferty tego typu obiektów i miejsc za istotny postulat w sferze społecznej. Była to tym samym najczęściej wskazywana odpowiedź. Jednocześnie dotychczasowa oferta takich obiektów i miejsc stanowiła najsłabiej oceniony aspekt życia w Kaliszu w odniesieniu do sfery społecznej – aż 60% uczestników badania ankietowego uznało ją za niezadowalającą.

Wyniki badań pokazują, że sport i aktywny wypoczynek są ważnym aspektem życia dla mieszkańców, zaś oferta miasta w tym zakresie wpływa na ich ocenę atrakcyjności zamieszkania. Wskazują oni równocześnie na znaczenie aktywności ruchowej dla zachowania dobrego stanu zdrowia.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Ochrona zdrowia

Dostęp do specjalistycznej opieki medycznej zapewnia mieszkańcom Kalisza przede wszystkim Wojewódzki Szpital Zespolony im. Ludwika Perzyny, a także 3 placówki funkcjonujące na terenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej. Mimo to uczestnicy badań jakościowych wskazywali na problem braku lekarzy niektórych specjalizacji, głównie dziecięcych (w tym: endokrynologa, urologa, neurologa, alergologa), a także niewystarczającej liczby przyjmujących w mieście lekarzy specjalistów, co wpływa na długi czas oczekiwania na wizytę.

Pomoc społeczna

W kontekście starzenia się kaliskiego społeczeństwa szczególnie istotne staje się wsparcie osób starszych. System pomocy kierowanej do tej grupy mieszkańców obejmuje działalność Dziennego Domu Pomocy Społecznej (DDPS), Domu Pomocy Społecznej (DPS) oraz usługi opiekuńcze dla osób starszych i przewlekle chorych świadczone przez dwie organizacje pozarządowe, tj. Wielkopolski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża i Polski Komitet Pomocy Społecznej Wielkopolski Zarząd Wojewódzki.

Z usług świadczonych przez DDPS, dysponujący 110 miejscami, w 2020 r. skorzystały 122 osoby. Z kolei z DPS, dysponującego 180 miejscami dla osób przewlekle somatycznie chorych, korzystało w 2020 r. od 122 do 177 osób[3]. Usługami opiekuńczymi w tym samym okresie objęto natomiast 642 osoby.

Wsparcie osobom starszym oferują ponadto inne placówki, jak kluby seniora, domy dziennego pobytu itp. Należy dążyć do zwiększania dostępności miejsc świadczących pomoc kaliskim seniorom, których każdego roku będzie przybywać.

Szczególnego wsparcia wymagają także osoby z niepełnosprawnościami. Jak pokazują dane, najwięcej takich osób jest w wieku 60 lat i więcej. W latach 2015-2020 stanowili oni ponad połowę (55%) wszystkich kaliszan z niepełnosprawnością ruchową[4]. Można zatem przypuszczać, że wraz z postępującym starzeniem się społeczeństwa rosnąć będzie również liczba osób z niepełnosprawnościami, co stanowić będzie wyzwanie nie tylko w zakresie zapewnienia standardów dostępności, ale również usług opiekuńczych i ochrony zdrowia.

Główną formą wsparcia osób z niepełnosprawnościami w Kaliszu są Warsztaty Terapii Zajęciowej. Osoby te mogą również korzystać z dofinansowań w ramach Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, m.in. na turnusy rehabilitacyjne, zakup sprzętu rehabilitacyjnego, przedmiotów ortopedycznych i środków pomocniczych czy też likwidację barier architektonicznych.

W Kaliszu realizowany jest ponadto pilotażowy program „Aktywny Samorząd" finansowany ze środków PFRON, którego celem jest likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym oraz pomoc osobom z niepełnosprawnościami poszkodowanym w wyniku żywiołu lub sytuacji kryzysowych wywołanych chorobami zakaźnymi.

Mieszkalnictwo

Dla wielu osób coraz bardziej istotną kwestią wpływającą na atrakcyjność zamieszkania w danym miejscu jest możliwość kupna własnego mieszkania. Tymczasem aż 1/3 kaliszan jest zdania, że miasto nie zaspokaja tej potrzeby. Był to drugi najgorzej oceniony aspekt życia w Kaliszu (po możliwości znalezienia/zmiany pracy). Nieco mniej (28%) respondentów uważa, że miasto oferuje zaspokojenie tej potrzeby, ale tylko

[3] Liczba pensjonariuszy DPS zmieniała się w ciągu roku. W I kwartale było to 177 osób, w II kwartale – 126, w III kwartale – 144, zaś w IV kwartale – 151 osób.
[4] 3.509 osób wśród 6.402 kaliszan posiadających orzeczenie o niepełnosprawności związanej z upośledzeniem narządu ruchu (orzeczenie 05-R).

w niewielkim stopniu, a zaledwie 15% twierdzi, że możliwości zakupu własnego mieszkania w Kaliszu są wystarczające.

Jednak w świetle danych statystycznych dostępność mieszkań w mieście sukcesywnie się poprawia. Ich liczba w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców w latach 2015–2019 wzrosła bowiem o 23,5 szt., co może świadczyć o nowych inwestycjach na rynku nieruchomości.

Problem dla mieszkańców stanowić może zatem nie tyle dostępność mieszkań w Kaliszu, ile ich przystępność cenowa. Choć w 2020 r. przeciętne ceny na kaliskim rynku nieruchomości kształtowały się na poziomie zbliżonym do innych podobnych miast (niespełna 4 tys. zł/m^2), to opinie mieszkańców nie są nieuzasadnione, bowiem ceny nieruchomości w Kaliszu w ostatnich latach dynamicznie rosły. W latach 2015–2020 odnotowano ponad 44% wzrost, co stanowi niemal najwyższy wynik wśród miast referencyjnych. Należy jednak pamiętać, że problem ten ma charakter ogólnokrajowy, a miasto jako jednostka samorządu terytorialnego ma bardzo ograniczone możliwości oddziaływania na kształtowanie cen na rynku nieruchomości.

W tym kontekście duże znaczenie ma oferta mieszkań dla tej części społeczeństwa, której nie stać na zakup lub wynajem mieszkania po cenach rynkowych, tj. mieszkań komunalnych (w tym socjalnych) oraz mieszkań dostępnych w ramach KTBS. W 2020 r. ich liczba w Kaliszu wynosiła blisko 5,5 tys., przy czym dominowały mieszkania komunalne (ok. 3,8 tys.). W zasobach KTBS znajdowały się natomiast 1 204 mieszkania.

Choć liczba oczekujących na przyznanie komunalnego lokalu mieszkalnego od 2015 r., kiedy wynosiła blisko 600 rodzin, znacząco spadła, to od 2019 r. ponownie odnotowuje się wzrost. W 2020 r. było to już ponad 150 rodzin. Jednocześnie niepokojącym zjawiskiem jest sukcesywny wzrost liczby uprawnionych do najmu socjalnego.

Bezpieczeństwo

Ocena poziomu bezpieczeństwa w Kaliszu dokonana przez mieszkańców nie jest jednoznaczna. W opinii niemal połowy badanych (48%) Kalisz jest miastem bezpiecznym, jednak niemal tyle samo osób (44%) wyraziło zdanie przeciwne. Tymczasem, jak pokazują policyjne statystyki, poziom przestępczości w Kaliszu nie odbiega znacząco od innych podobnych miast, a w odniesieniu do przestępstw przeciwko życiu i zdrowiu oraz przestępstw drogowych jest nawet wyraźnie niższy. Z drugiej jednak strony rosnąca w ostatnich latach liczba wypadków drogowych przypadających na 100 tys. mieszkańców może wpływać na obniżenie poczucia bezpieczeństwa kaliszan, którzy w badaniach jakościowych podkreślali potrzebę uspokojenia ruchu samochodowego w centrum miasta.

Problemem podnoszonym przez przedstawicieli lokalnej społeczności wpływającym na obniżenie poczucia bezpieczeństwa w mieście, jest zbyt mała liczba kamer monitoringu, która sprawia, że wiele miejsc, w tym problemowych, nie jest objętych systemem monitoringu miejskiego. Obecnie w systemie miejskim działa 38 stacjonarnych kamer monitorujących, 2 kamery mobilne oraz 5 fotopułapek.

2.3. Kaliska gospodarka i rynek pracy

Gospodarka w Kaliszu

Kalisz jest ważnym ośrodkiem przemysłu lotniczego, w tym produkcji maszyn i silników lotniczych (największe spółki to Pratt&Whitney, WSK „PZL-Kalisz"), które są zaliczane do sektorów wysokiej techniki. Przedsiębiorców z branży lotniczej zrzesza Wielkopolski Klaster Lotniczy. Obecność sektora lotniczego wpływa na wysoki poziom innowacyjności całego regionu oraz stymuluje inwestycje w sferę badawczo-rozwojową, np. Centrum Dydaktyczne Badań Kół Zębatych.

Obok przemysłu lotniczego do branż wiodących w Kaliszu należy zaliczyć **przemysł spożywczy**, którego przedstawiciele również zrzeszyli się w inicjatywie klastrowej, a także **przemysł włókienniczy i drzewny**.

Kalisz, dzięki atrakcyjnemu położeniu, bogatemu dziedzictwu kulturowemu i historycznemu, ma również potencjał do rozwoju turystyki. Wydaje się jednak, że nie jest on w pełni wykorzystywany, bowiem na przestrzeni ostatnich lat liczba turystów w mieście sukcesywnie spada – w latach 2016-2019 odnotowano blisko 20% spadek (z 34,3 tys. w 2016 r. do 27,9 tys. w 2019), a negatywny trend został zintensyfikowany w kolejnym roku z powodu pandemii COVID-19.

Gospodarka w liczbach

Według stanu na koniec 2020 r. w Kaliszu działalność prowadziło 8 749 podmiotów w sektorze prywatnym i było to o nieco ponad 2% więcej niż 5 lat wcześniej. Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON w przeliczeniu na 10 tys. osób w wieku produkcyjnym wyniosła 2 020, co było wartością niższą niż średnia wojewódzka (2 120). Jak na drugie pod względem wielkości miasto w regionie poziom ten ocenić należy jako niski. Niepokojącym zjawiskiem jest także 24% spadek w analizowanym okresie liczby spółek handlowych z udziałem kapitału zagranicznego (zmniejszenie liczby podmiotów z 154 do 118). Może to świadczyć o nie najlepszych w porównaniu z innymi miastami w Wielkopolsce warunkach do prowadzenia biznesu w Kaliszu. Tezę tę potwierdzają opinie kaliskich przedsiębiorców biorących udział w badaniu. Niemal wszystkie aspekty prowadzenia biznesu w mieście ocenione zostały przez nich raczej negatywnie. Niekorzystna ocena dotyczy w szczególności wspierania przedsiębiorców w zakresie dostępu do informacji, usług doradczych i szkoleniowych itp. W badaniach jakościowych wskazywano również na problem niewystarczającej współpracy w środowisku gospodarczym.

Istotny problem w opinii badanych przedsiębiorców stanowi ponadto brak na rynku pracy odpowiednio wykwalifikowanych kadr. Wpływ na to ma niska stopa bezrobocia, rosnąca emigracja młodych ludzi do większych ośrodków miejskich czy też niedopasowanie kierunków kształcenia do potrzeb rynku pracy. Pewien potencjał w tym zakresie, którego odpowiednie wykorzystanie może niwelować po części przyczyny tego problemu, stanowi funkcjonowanie na terenie miasta szkół wyższych. Zainteresowanie studiami w Kaliszu rokrocznie jednak maleje, co odzwierciedla spadek liczby absolwentów.

Z drugiej strony władze Kalisza dokładają starań, żeby poprawić sytuację gospodarczą miasta. W ostatnich latach przeprowadzono rewitalizację Śródmieścia, której celem była m.in. poprawa warunków prowadzenia działalności gospodarczej na tym terenie. Jest to niezwykle istotne dla małych i średnich przedsiębiorców, których konkurencyjność może być zwiększona, jeśli będą mieli możliwość prowadzenia działalności na obszarach, w których nie funkcjonują wielkopowierzchniowe obiekty handlowe.

Wprowadzony w 2020 r. stan epidemiczny i nakładane obostrzenia istotnie wpłynęły na pogorszenie sytuacji wielu firm. Wychodząc naprzeciw potrzebom właścicieli sklepów, kawiarni, restauracji oraz innych najbardziej poszkodowanych branż, miasto Kalisz wprowadziło szereg okresowych ulg w opłatach za wynajem komunalnych lokali użytkowych.

Wsparcia przedsiębiorcom w Kaliszu udzielają także **instytucje otoczenia biznesu**. Do najważniejszych z nich należy zaliczyć Regionalną Izbę Gospodarczą w Kaliszu, Kaliski Inkubator Przedsiębiorczości oraz Izbę Rzemieślniczą w Kaliszu.

Nie bez znaczenia dla oceny warunków prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta są także wprowadzone **zwolnienia z podatku od nieruchomości** dla przedsiębiorców realizujących nowe inwestycje/tworzących nowe miejsca pracy. Ważne są również **liczne tereny inwestycyjne**. Przekłada się to na rosnący od 2019 r. napływ inwestycji zagranicznych, szczególnie widoczny w branży logistycznej i spedycyjnej. Z drugiej strony problemy z dostępnością niektórych działek inwestycyjnych (regulacje o obrocie ziemią rolną), stosunkowo niewielka ilość terenów w zasobach własnych Miasta, trudności proceduralne czy też brak odpowiedniego uzbrojenia części terenów mogą niekorzystnie wpływać na wizerunek miasta dla inwestorów.

Rynek pracy

W 2019 r. na 1 000 ludności przypadało w Kaliszu 344 pracujących. Było to tym samym więcej od średniej wartości tego wskaźnika dla województwa (285), jak i całego kraju (255). Z drugiej strony niski poziom bezrobocia sprawia, że dostępność pracowników na rynku jest niewystarczająca, przez co przedsiębiorcy mają trudności ze znalezieniem osób o odpowiednich kwalifikacjach.

W 2019 r. Kalisz został sklasyfikowany na 16. pozycji w rankingu polskich miast na prawach powiatu z najniższą stopą bezrobocia rejestrowanego, a według stanu na maj 2021 r. łączna liczba bezrobotnych w mieście wynosiła 2 723 osoby, co przełożyło się na stopę bezrobocia na poziomie 3,6% (niższą niż średnia dla województwa – 3,8% oraz kraju – 6,3%). Kalisz charakteryzuje się także niższym niż średnia wojewódzka udziałem zarejestrowanych bezrobotnych poniżej 25. roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych – 7,8% wobec 13,8%.

Z drugiej strony kaliski rynek pracy nie odpowiada oczekiwaniom i aspiracjom młodych kaliszan. Dominacja w mieście przemysłu lotniczego, a także spożywczego, włókienniczego i drzewnego sprawia, że w ich opinii do znalezienia tu zatrudnienia niezbędne jest wykształcenie techniczne. Brakuje natomiast ofert pracy dla absolwentów kierunków humanistycznych, artystycznych i nauk społecznych, co stanowi jedną z głównych przyczyn ich emigracji do większych ośrodków. Opinia ta znajduje potwierdzenie w strukturze zatrudnienia w Kaliszu – ponad 1/3 pracujących w mieście zatrudniona jest bowiem w przemyśle i budownictwie.

Problem stanowią również ograniczone możliwości rozwoju zawodowego pracowników (niektórzy pracodawcy nie umożliwiają swoim pracownikom udziału w kursach i szkoleniach podnoszących ich kwalifikacje), stosunkowo niewiele dużych przedsiębiorstw oraz korporacji działających na terenie Kalisza czy też mała liczba ofert pracy w zawodach i sektorach kreatywnych. Na negatywną ocenę rynku pracy wśród młodzieży wpływ mają także mało urozmaicone oferty pracy. Dotyczy to zwłaszcza osób z wyższym wykształceniem oraz wysokiej klasy specjalistów, którzy często muszą wyjechać do większego miasta, by podjąć pracę odpowiadającą ich aspiracjom. Szansą na odwrócenie tych niekorzystnych zjawisk jest upowszechnianie pracy zdalnej, która umożliwia wykonywanie zadań na rzecz pracodawców zlokalizowanych w innych częściach Polski, a nawet za granicą.

Na negatywną ocenę kaliskiego rynku pracy wpływa ponadto wysokość płac. Poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto w Kaliszu (4 430 zł) jest bowiem niższy od średniej wyliczonej dla województwa wielkopolskiego (4 687 zł). W efekcie mieszkańcy wyrażają opinię, że zarobki możliwe do uzyskania w mieście nie pozwalają na pełne usamodzielnienie się młodych ludzi i stanowią kolejną motywację do wyjazdu. Odmiennego zdania są natomiast kaliscy pracodawcy. Uważają oni, że poziom płac jest wysoki i wpływa na obniżenie konkurencyjności ich przedsiębiorstw.

2.4. Kalisz w przestrzeni i przestrzeń w Kaliszu

Położenie Kalisza

Kalisz położony jest w południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego, wewnątrz „trójkąta" tworzonego przez Łódź, Poznań oraz Wrocław. Stanowi to pewien potencjał Kalisza, który wpływa na jego atrakcyjność inwestycyjną, jednak m.in. przez brak dobrych połączeń komunikacyjnych z tymi miastami nie może on zostać w pełni wykorzystany. Z drugiej strony przez takie położenie, w opinii mieszkańców, przez Kalisz nie wiodą drogi wyższej kategorii (autostrady, drogi ekspresowe), które łączą ze sobą największe miasta w Polsce.

Zagospodarowanie przestrzeni

Kalisz jest drugim pod względem wielkości miastem województwa wielkopolskiego. Zajmuje powierzchnię 69,4 km^2, co przy liczbie mieszkańców wynoszącej 99 tys. przekłada się na gęstość zaludnienia na poziomie 1 428 os./km^2. Wskazuje również na cenioną przez mieszkańców kompaktowość miasta, która w połączeniu z korzystnym układem dróg pozwala na dosyć łatwe i szybkie, w ocenie badanych, przemieszczanie się po nim.

Około 30% powierzchni Kalisza w jego granicach administracyjnych to tereny osadnicze, na które składają się tereny mieszkaniowe, mieszkaniowo-usługowe, przemysłowo- bazowo-składowe oraz produkcyjne, komunikacyjne i infrastruktury technicznej. Największy udział mają przy tym tereny mieszkaniowe zajmujące 10,5% powierzchni Kalisza. Ponad 60% powierzchni miasta stanowią tereny użytkowane rolniczo. Stosunkowo niewiele jest natomiast lasów i terenów zadrzewionych (niespełna 4% powierzchni miasta).

Szczególnie dotkliwy, w ocenie mieszkańców, problem w kontekście zagospodarowania przestrzeni stanowi zbyt mała liczba miejsc spotkań oraz infrastruktury umożliwiającej atrakcyjne spędzanie czasu wolnego, co jest istotne szczególnie dla młodszej części społeczeństwa. Kaliszanie wyraźnie wskazują również potrzebę dalszego rozwoju terenów zielonych.

Komunikacja w mieście i poza nim

Dostępność komunikacyjna

Dostępność komunikacyjną miasta zapewniają dwie drogi krajowe: nr 12 i 25 oraz wojewódzkie: nr 442, 450 i 470. Istotnym w tym kontekście problemem podnoszonym przez mieszkańców jest brak dróg wyższych kategorii (dróg ekspresowych i autostrad), jak również brak obwodnic, które umożliwiłyby wyprowadzenie ruchu tranzytowego z centrum.

Przez Kalisz wiedzie ponadto linia kolejowa nr 14, łącząca Warszawę, Łódź i Wrocław, jednak jej zły stan techniczny sprawia, że nie jest w pełni wykorzystywana. Pociągi relacji Warszawa-Wrocław realizują przejazdy z pominięciem Kalisza (głównie przez Konin, Poznań i Leszno), co obniża

dostępność kolejową miasta. Wpływ na to ma również brak dogodnego połączenia ze stolicą województwa.

Komunikacja publiczna

Miejska komunikacja publiczna prowadzona jest z wykorzystaniem 25 linii połączeń o łącznej długości 380,5 km. Zarówno liczba linii autobusowych, jak i częstotliwość kursów została oceniona przez uczestników badania jakościowego jako niewystarczająca. Ich zdaniem organizacja siatki połączeń jest niezadowalająca ze względu na nieregularność kursów oraz brak linii autobusowych w niektórych częściach miasta. Mocną stronę kaliskiej komunikacji publicznej stanowi natomiast wysoka jakość taboru autobusowego, do czego przyczyniły się poczynione w ostatnich latach inwestycje, w ramach których zakupionych zostało 20 fabrycznie nowych niskoemisyjnych autobusów (w tym 16 z napędem hybrydowym).

Komunikacja samochodowa, piesza i rowerowa

Oś komunikacyjną Kalisza tworzą drogi krajowe, wojewódzkie oraz sieć dróg powiatowych i gminnych. Całkowita długość dróg publicznych w jego granicach administracyjnych wynosi około 317 km. Układ drogowy w mieście oceniany jest przez kaliszan jako korzystny, umożliwiający stosunkowo łatwe przemieszczanie się między różnymi jego częściami. Jednocześnie zdaniem 2/3 respondentów jakość dróg w mieście jest niezadowalająca.

Problem wskazywany przez część mieszkańców w tym kontekście stanowi ponadto niewystarczająca liczba miejsc parkingowych (zwłaszcza w centrum) w stosunku do stale rosnącej liczby samochodów. Z drugiej strony niektórzy uczestnicy badań jakościowych wskazują na potrzebę uspokojenia ruchu w centrum miasta i w związku z tym jako problem postrzegają zbyt dużą ich zdaniem liczbę parkingów w tym rejonie.

Miasto oferuje również możliwości poruszania się po nim z wykorzystaniem alternatywnych środków transportu. W Kaliszu funkcjonuje bowiem system roweru miejskiego oraz istnieje możliwość wypożyczenia hulajnogi elektrycznej, co jest szczególnie doceniane przez młodych ludzi. Miasto rozwija także sieć ścieżek rowerowych, która w 2019 r. wynosiła 55 km (wobec 37,7 km w roku 2015). Nie są one jednak połączone w spójny system umożliwiający bezpieczne poruszanie się rowerem po całym mieście. Uczestnicy badań jakościowych wskazywali także na brak satysfakcjonującej (tj. odpowiednio długiej) ścieżki rowerowej wzdłuż rzeki, która tworzyłaby dodatkową możliwość aktywnego spędzenia czasu wolnego.

Istotnym zagadnieniem w obszarze komunikacji jest również zapewnienie wysokiej jakości infrastruktury pieszej. Pomimo realizacji licznych inwestycji w tym zakresie wciąż dostrzega się istotne potrzeby. Braki w ciągłości chodników, ich nietypowe parametry, zły stan w wielu miejscach w mieście czy też ich niedostosowanie do potrzeb osób z niepełnosprawnościami to główne problemy podnoszone przez mieszkańców w toku badań jakościowych.

2.5. Środowisko naturalne w Kaliszu

Jakość powietrza

Zgodnie z coroczną oceną prowadzoną przez GIOŚ jakość powietrza w Kaliszu (na równi z Poznaniem) zaliczana jest do najgorszych w województwie. Jak pokazały przeprowadzone w 2019 r. badania jakościowe, jest to szczególnie dotkliwe dla mieszkańców Śródmieścia, gdzie najczęściej pojawia się smog. Problem ten nasila się w sezonie grzewczym, bowiem w centrum miasta zlokalizowanych jest wiele budynków mieszkalnych ogrzewanych za pomocą pieców węglowych. Utrudnienie w ocenie części uczestników badań jakościowych stanowi w tym względzie również znaczny ruch samochodowy w centrum miasta.

Choć w ostatnich latach w Kaliszu podejmowane są działania, mające na celu poprawę jakości powietrza w mieście (wymiana pieców węglowych, inwestycje w zakresie rozbudowy sieci ciepłowniczej i podłączenia do niej kolejnych budynków, inwestycje w OZE itp.), to mieszkańcy oceniają je raczej negatywnie. W opinii ponad połowy badanych (58%) ich poziom jest niezadowalający, podczas gdy przeciwnego zdania, że działania te są wystarczające, był co czwarty ankietowany (28%[5]), przy czym tylko 7% przyznało ocenę dobrą. Jednocześnie co piąty respondent dostrzega potrzebę intensyfikacji działań w tym zakresie. Pokazuje to, jak ważnym aspektem w ocenie jakości zamieszkania w mieście jest dla kaliszan jakość powietrza, która bezpośrednio przekłada się na stan ich zdrowia.

Istotny problem w tym kontekście stanowi również jakość i dostępność terenów zielonych, która przekłada się na stan powietrza. Duże skupiska drzew to bowiem naturalne „płuca" miasta. Ich obecność jest nie bez znaczenia również w kontekście przeciwdziałania zmianom klimatu i adaptacji do tych zmian. Tymczasem zaledwie 3,8% powierzchni Kalisza stanowią lasy i tereny zadrzewione. W efekcie ponad 28% uczestników badania ankietowego uznało zwiększenie ilości i poprawę jakości terenów zielonych w mieście za istotne działanie w kolejnych latach. Co więcej, mimo iż od 2017 r. liczba zasadzonych rocznie drzew wzrosła czterokrotnie, to uczestnicy badań jakościowych negatywnie oceniają opiekę nad zielenią miejską. Jako problem wskazują przede wszystkim masową wycinkę starych drzew, która prowadzi do zmniejszenia ilości zieleni w Kaliszu.

Z drugiej strony nie można nie zauważyć działań władz miasta zmierzających do poprawy jakości powietrza w Kaliszu. Zaliczyć do nich należy w szczególności realizację dofinansowanych ze środków unijnych projektów, których celem było m.in. zainstalowanie na potrzeby gospodarstw

[5] Suma ocen „zadowalająca" i „dobra" w odniesieniu do zmian w sferze przestrzennej – „Działania służące poprawie jakości powietrza w mieście (likwidacja pieców opalanych paliwem stałym, inwestycje w odnawialne źródła energii itd.).

domowych odnawialnych źródeł energii (329 instalacji fotowoltaicznych oraz 138 kolektorów słonecznych), usytuowanie na dziewięciu obiektach użyteczności publicznej instalacji OZE czy też udzielanie dotacji celowych na dofinansowanie kosztów zmiany systemu ogrzewania z węglowego na ekologiczne. Dodatkowo w 2020 r. w Kaliszu powstało sześć powszechnie dostępnych punktów do ładowania samochodów zeroemisyjnych (wcześniej na terenie miasta nie było żadnego tego typu punktu).

Wody

Zgodnie z obowiązującą aktualizacją Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz. U. z 2016 r., poz. 1967) na terenie Kalisza położone są częściowo obszary zlewni jednolitych części wód powierzchniowych rzecznych:

- Lipówka (PLRW60001618452),
- Piwonia (PLRW60001718456),
- Krępica (PLRW60001718474),
- Kanał Bernardyński (PLRW6000018489),
- Trojanówka od Pokrzywnicy do ujścia (PLRW60000184699),
- Swędrnia od Żabianki do ujścia (PLRW600017184829),
- Prosna od Ołoboku do ujścia Kanału Bernardyńskiego (PLRW60001918479)

oraz jednolita część wód podziemnych (PLGW600081).

Zgodnie z obowiązującym Planem wszystkie jednolite części wód powierzchniowych są w stanie złym, wszystkie są zagrożone nieosiągnięciem celu środowiskowego i posiadają czasowe odstępstwo od jego osiągnięcia z uwagi na brak możliwości technicznych, a w przypadku Lipówki i Prosny od Ołoboku do Dopływu z Piątka Małego także ze względu na dysproporcjonalne koszty.

Z kolei jednolita część wód podziemnych PLGW600081 jest w stanie dobrym zarówno pod względem ilościowym, jak i chemicznym, w związku z czym jest niezagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu i nie posiada derogacji.

Infrastruktura ochrony środowiska

Szczególnie istotna w perspektywie poprawy jakości powietrza jest rozbudowa miejskiej sieci ciepłowniczej, gdyż znaczna część mieszkańców wciąż zaopatruje się indywidualnie w energię cieplną, wykorzystując w tym celu mniej ekologiczne piece węglowe, piece centralnego ogrzewania opalane koksem, gazem, olejem czy piece elektryczne, co pogłębia problem zanieczyszczeń powietrza. Zarządzana przez spółkę ENERGIA Ciepło Kaliskie miejska sieć ciepłownicza dostarcza energię do zaledwie 56 000 mieszkańców miasta (ok. 52% populacji Kalisza).

Do atutów miasta w kontekście infrastruktury środowiskowej należy zaliczyć natomiast bardzo wysoki poziom zwodociągowania oraz skanalizowania. Według danych

z 2020 r. niemal 100% mieszkańców posiada dostęp do sieci wodociągowej. W przypadku sieci kanalizacyjnej odsetek ten wynosi 95,6%. Mimo iż ponad 50% sieci wodociągowej oraz 60% sieci kanalizacyjnej jest eksploatowana od początku XXI wieku, to podejmowane w ostatnich latach prace modernizacyjne przyczyniły się do spadku liczby zgłaszanych awarii.

W zakresie gospodarki odpadami Miasto nie dysponuje własną instalacją przetwarzania odpadów komunalnych. Odpady z Kalisza wywożone są do ZUOK „Orli Staw" w Nowych Prażuchach (gm. Ceków-Kolonia) spełniającego wymagania dla instalacji regionalnej. Właścicielem Zakładu Unieszkodliwiania Odpadów Komunalnych jest Związek Komunalny Gmin „Czyste Miasto, Czysta Gmina". Pewien problem w tym zakresie stanowić może znaczna ilość odpadów wytwarzanych przez kaliszan – w 2019 r. masa wytworzonych odpadów w przeliczeniu na mieszkańca wyniosła w Kaliszu 342 kg przy średniej wojewódzkiej na poziomie 332 kg. Z drugiej strony choć całkowita masa odbieranych w Kaliszu odpadów komunalnych z roku na rok rośnie, to ich struktura zmienia się na korzyść, maleje bowiem udział odpadów zmieszanych, a rośnie tych zbieranych selektywnie. W 2019 r. odpady zmieszane stanowiły ponad 2/3 (67,7%), a w 2020 już tylko nieco ponad połowę (52,1%). Może to świadczyć o rosnącej świadomości ekologicznej kaliszan i ich większej dyscyplinie w zakresie segregacji odpadów.

Szczególne zagrożenia

Kalisz jako miasto położone w dolinie rzeki Prosny jest jednym z najbardziej zagrożonych powodzią miast w województwie wielkopolskim. Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego i mapami ryzyka powodziowego jego obszar znajduje się:

- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, tj. na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest średnie i wynosi p=1%;
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest wysokie i wynosi p=10%;
- częściowo na obszarze szczególnego zagrożenia powodzią, tj. na obszarze między linią brzegu, a wałem przeciwpowodziowym lub naturalnym wysokim brzegiem, w który wbudowano wał przeciwpowodziowy, a także wyspy i przymuliska, o których mowa w art. 224 ustawy z dn. 20.07.2017 Prawo wodne, stanowiące działki ewidencyjne;
- częściowo na obszarze, na którym prawdopodobieństwo wystąpienia powodzi jest niskie i wynosi p=0,2%;
- częściowo na obszarze narażonym na zalanie w przypadku zniszczenia lub uszkodzenia wału przeciwpowodziowego.

Zmiany klimatyczne sprawiają, że oprócz powodzi Kaliszowi zagraża ponadto susza. Zgodnie z Planem przeciwdziałania skutkom suszy, miasto położone jest:

- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy atmosferycznej;
- w całości na terenie umiarkowanie zagrożonym występowaniem suszy hydrologicznej;
- w całości na terenie ekstremalnie zagrożonym występowaniem suszy rolniczej;
- w całości na terenie słabo zagrożonym występowaniem suszy hydrogeologicznej.

W łącznym zestawieniu Miasto Kalisz klasyfikuje się jako obszar silnie zagrożony suszą.

Wszelkie działania należy realizować z uwzględnieniem zapisów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planu przeciwdziałania skutkom suszy.

Ochrona przed zagrożeniami

Istotny problem w kontekście ochrony miasta przed zagrożeniami stanowi stan wałów przeciwpowodziowych, które wymagają modernizacji. Co więcej, ograniczone możliwości rozwoju terenów zielonych na jego obszarze przyczyniają się do zmniejszenia zdolności retencyjnych podłoża, a tym samym wzrostu możliwości wystąpienia zalań i podtopień wywołanych deszczem nawalnym.

Funkcje retencyjne i przeciwpowodziowe pełnią sztuczne akweny zlokalizowane w okolicach Kalisza (Jezioro Gołuchowskie, Jezioro Pokrzywnickie, Zbiornik Murowaniec).

Dodatkowo na pograniczu trzech powiatów: kaliskiego, ostrowskiego i ostrzeszowskiego powstaje nowy zbiornik „Wielowieś Klasztorna", którego podstawową funkcją będzie zredukowanie maksymalnych przepływów powodziowych, w tym ochrona miasta Kalisza, a także retencjonowanie wody w zlewni rzeki Prosny (np. w celu prowadzenia sterownej gospodarki wodnej).

W 2022 r. wykonano przebudowę rowu RC-1 , polegającą m.in. na wykonaniu zbiornika wód deszczowych o powierzchni 2,0 ha i pojemności użytkowej 14.000 m^3, pełniącego również funkcję retencyjną.

2.6. Zarządzanie miastem

Funkcjonowanie Urzędu Miasta

Funkcjonowanie Urzędu Miasta Kalisza oceniane jest przez mieszkańców raczej pozytywnie. Uczestnicy badań jakościowych wskazywali, że postawa pracowników Urzędu wobec mieszkańców charakteryzuje się chęcią niesienia pomocy, otwartością na ich potrzeby, miłą atmosferą, a przy tym również profesjonalizmem. Potwierdza to malejąca liczba wpływających skarg na pracowników UMK.

Z drugiej jednak strony problem stanowi niedostateczna jakość komunikacji z mieszkańcami. W trakcie badań jakościowych przeprowadzonych wśród kaliszan pojawiała się opinia, że jeżeli nawet w mieście są podejmowane różnego typu inicjatywy (np. kulturalne, dotyczące powstawania nowych miejsc rekreacyjnych, aplikacji miejskich itp.), to mieszkańcy nie są o tym informowani lub też informacja taka nie dociera do odpowiedniej grupy docelowej.

Istotną kwestią wpływającą na jakość funkcjonowania jednostki jest odpowiednia komunikacja i współpraca między pracownikami. Tymczasem w przypadku Urzędu Miasta Kalisza istotny problem stanowi tzw. silosowość wydziałów przejawiająca się ich nadmiernym odizolowaniem od siebie, co znacząco utrudnia współpracę i efektywną komunikację między nimi.

Inteligentne zarządzanie miastem

Kalisz dąży do tego, by być miastem inteligentnym, wykorzystującym nowoczesne technologie do podnoszenia efektywności zarządzania, a także stałej poprawy jakości życia mieszkańców. W tym celu realizuje różnorodne działania m.in. w obszarze transportu i mobilności, efektywności energetycznej czy też systemu informacji przestrzennej.

W dobie wszechobecnej cyfryzacji i informatyzacji mieszkańcy coraz częściej korzystają też z wdrożonych w mieście rozwiązań Smart City. Świadczy o tym m.in. coraz powszechniejsze wykorzystanie drogi elektronicznej w komunikacji z Urzędem – liczba pism składanych w tej formie w 2020 r. była ponad dwukrotnie wyższa niż rok wcześniej i niemal czteroipółkrotnie wyższa niż w roku 2018. Wprawdzie było to w znacznej mierze wymuszone pandemią COVID-19, jednak warto dążyć do utrzymania tego trendu poprzez równoczesne wdrażanie nowych rozwiązań Smart City i ich upowszechnianie wśród mieszkańców i innych użytkowników miasta, w tym samych urzędników.

Finanse samorządu

W ostatnich latach widoczny jest sukcesywny wzrost dochodów budżetowych Kalisza (z poziomu 535,4 mln zł w 2016 r. do 739 mln zł w 2020 r.). Jednak średnioroczny wzrost dochodów (8%) w analizowanym okresie był niższy niż średnioroczny wzrost kosztów (9%). W efekcie w latach 2017-2020 odnotowano deficyt budżetowy, jednak w wysokości nieprzekraczającej 7% wartości dochodów. Dodatkowo w 2020 r. wyniósł on zaledwie 3,41 mln zł. Był tym samym o 17,3 mln zł niższy niż rok wcześniej i o 33,8 mln zł niższy od planowanego. Główny wpływ na zredukowanie deficytu w 2020 r. w stosunku do prognozowanego miało niższe niż zakładano wykonanie wydatków bieżących, wykonanie ponad plan dochodów ze sprzedaży majątku oraz niewykonanie wydatków z tytułu poręczeń. Wzrost dochodów majątkowych w budżecie miasta (z 17 mln zł w 2019 r. do ponad 49 mln zł w roku 2020) spowodowany był zwiększonymi wpływami z opłat z tytułu użytkowania wieczystego nieruchomości, wpływami z tytułu przekształcenia prawa użytkowania wieczystego przysługującego osobom fizycznym w prawo własności oraz wpłat z tytułu odpłatnego nabycia prawa własności oraz prawa użytkowania wieczystego nieruchomości.

Wydatki realizowane w ramach zadań własnych miasta stanowią przeciętnie 56,8% wydatków budżetu ogółem. Składają się na nie działania w zakresie:

- oświaty i wychowania (ok. 31% wydatków ogółem),
- rodziny (ok. 17%),
- transportu i łączności (ok. 14%),
- pomocy społecznej (ok. 7%),
- administracji publicznej (ok. 6,5%),
- gospodarki komunalnej i ochrony środowiska (ok. 6%)

i inne wydatki związane z zadaniami ustawowymi.

Miasto Kalisz w ramach perspektywy finansowej 2014-2020 pozyskało w sumie 173,17 mln zł bezzwrotnych dotacji na realizację 41 projektów o koszcie całkowitym wynoszącym 228,91 mln zł, z czego znaczną część stanowiły projekty realizowane i zrealizowane w ramach „Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla rozwoju Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej". Ich całkowita wartość wyniosła 103,86 mln zł, w tym kwota dofinansowania: 73,61 mln zł. Obejmowały one zarówno projekty inwestycyjne trwale zmieniające przestrzeń miejską Kalisza, związane z przeciwdziałaniem zmianom klimatu i ograniczeniem niskiej emisji, jak i projekty miękkie wspierające mieszkańców w obszarze podnoszenia ich umiejętności i kwalifikacji zawodowych.

W budżecie Kalisza na 2021 r. zaplanowano dochody w wysokości 718,01 mln zł oraz wydatki w kwocie 733,31 mln zł. Pomimo zaplanowanego w kolejnym roku deficytu budżetowego należy zwrócić uwagę na prognozowane rekordowe wydatki majątkowe w wysokości 105 mln zł. Wśród przedsięwzięć, które są planowane do realizacji w najbliższym czasie, należy wymienić przebudowę Głównego Rynku, remonty ulic prowadzących do centrum Śródmieścia, kontynuację budowy dróg zgodnie z przyjętym Programem Budowy Dróg Osiedlowych oraz wzmocnienie ramy komunikacyjnej Kalisza poprzez przedłużenie Szlaku Bursztynowego oraz remont ulic Częstochowskiej i Nowy Świat. Miasto zamierza również powiększyć zasoby mieszkaniowe i podwyższyć ich standard. Planowane są także inwestycje w tereny zielone, w tym park miejski.

Zarządzanie przestrzenią

Efektywne zarządzanie przestrzenią możliwe jest w szczególności poprzez miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, stanowiące akty prawa miejscowego. W ciągu ostatnich lat nieznacznie zwiększyła się zarówno liczba MPZP, jak i objęta nimi powierzchnia miasta. W 2020 r. obowiązywało 48 planów pokrywających 26,5% powierzchni Kalisza.

Partycypacja i partnerstwo

Partycypacja

W Kaliszu funkcjonują różnorodne formy angażowania mieszkańców w sprawy miasta. Od 2015 r. istnieje budżet obywatelski, który cieszy się dość dużym zainteresowaniem mieszkańców, co potwierdza kilkunastoprocentowa, wyższa niż średnia krajowa, frekwencja w głosowaniu. Co 3 lata powoływana jest przez Prezydenta Kaliska Rada Sportu, reprezentująca środowisko sportowe. Ponadto przedstawiciele młodzieży mogą aktywnie działać w ramach Młodzieżowej Rady Miasta, seniorzy tworzą Kaliską Radę Seniorów, a głos kaliszanek jest lepiej słyszalny dzięki Kaliskiej Radzie Kobiet. W Kaliszu działa również Komitet Rewitalizacji, stanowiący forum współpracy i dialogu władz miasta z interesariuszami w procesie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

Współpraca Miasta z trzecim sektorem opiera się o założenia Wieloletniego programu współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego. Dodatkowo corocznie uchwalany jest program określający zasady tej współpracy na dany rok. W mieście funkcjonuje ponadto Kaliska Rada Działalności Pożytku Publicznego.

Partnerstwo

Wraz z Ostrowem Wielkopolskim oraz sąsiednimi gminami i powiatami Kalisz tworzy miejski obszar funkcjonalny ośrodka regionalnego – Aglomerację Kalisko-Ostrowską (AKO), która umożliwia m.in. wspólną realizację działań rozwojowych i pozyskiwanie środków zewnętrznych na nie. Gminy i powiaty należące do AKO zrzeszone są w Stowarzyszeniu Aglomeracja Kalisko-Ostrowska (SAKO), stanowiącym zinstytucjonalizowaną płaszczyznę ich współpracy.

Stowarzyszenie jako Związek Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych (ZIT) pełni funkcję Instytucji Pośredniczącej Wielkopolskiego Regionalnego Programu Operacyjnego na lata 2014-2020 w szczególności w zakresie wyboru projektów do dofinansowania. Reprezentuje również wspólne interesy jednostek samorządu terytorialnego wdrażających Zintegrowane Inwestycje Terytorialne. Jej podstawowym celem jest wspieranie i rozwijanie idei samorządu terytorialnego, wzmacnianie rozwoju społeczno-gospodarczego, infrastrukturalno-środowiskowego i kulturowego członków AKO oraz współpraca gmin i powiatów w tym zakresie.

Promocja miasta

W nowoczesnym zarządzaniu miastem niezwykle istotną rolę odgrywa jego postrzeganie przez interesariuszy zewnętrznych oraz wewnętrznych. Miasto Kalisz, dostrzegając wyzwania z tym związane, przyjęło w 2017 r. „Strategię komunikacji marki", a rok później opracowany został spójny system identyfikacji wizualnej miasta Kalisza. Kalisz promowany jest wśród różnych grup docelowych jako miejsce dobre do życia, nauki, pracy i biznesu.

2.7. Stymulanty i destymulanty rozwoju – co sprzyja, a co przeszkadza w rozwoju Kalisza?

Przeprowadzona diagnoza strategiczna Kalisza wykazała, że boryka się on z wieloma problemami, w tym też typowymi dla podobnych miast w Polsce, które mogą hamować jego rozwój. Z drugiej strony liczne potencjały stanowią szansę na pokonanie problemów i dynamiczny rozwój miasta w przyszłości. Jednak nie wszystkie czynniki, zarówno pozytywne, jak i negatywne, są na tyle istotne, że powinny być przedmiotem interwencji w ramach strategii rozwoju. Nie na wszystkie też możemy jako wspólnota samorządowa wpływać. Kluczowy jest wybór tych aspektów, które rzeczywiście mają istotne znaczenie z punktu widzenia rozwoju miasta i życia mieszkańców, a jednocześnie, na które możemy bezpośrednio lub przynajmniej pośrednio oddziaływać. To na nich powinny koncentrować się cele i działania ujęte w Strategii.

Bazując na przeprowadzonej w ramach opracowania Diagnozy strategicznej Kalisza analizie SWOT, dokonana została ocena poszczególnych czynników, która pozwoliła na wybór tych najważniejszych stymulant i destymulant rozwoju naszego miasta. Odpowiadamy tym samym na pytanie: „Co tak naprawdę sprzyja, a co przeszkadza w rozwoju Kalisza?”.

Potencjały miasta i szanse rozwojowe

- Kalisz jako rdzeń Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej oraz drugie co do wielkości po Poznaniu miasto w województwie pełni funkcje o znaczeniu ponadregionalnym. Może też liczyć na szczególne wsparcie oraz uwzględnienie w regionalnych i centralnych planach inwestycyjnych, wzmacniających jego potencjał i pozycję konkurencyjną.
- Kalisz jako miasto akademickie umożliwia kształcenie na wszystkich poziomach edukacji, co jest raczej niespotykane w miastach podobnej wielkości. Potencjał w tym zakresie stanowi również obecność jedynego w Europie technikum budowy fortepianów.
- Bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne Kalisza (najstarsze miasto w Polsce, położone na dawnym Szlaku Bursztynowym, łączące w sobie historię wielu narodów, z licznymi zabytkami, w tym zabytkową zabudową centrum miasta) stanowi o jego tożsamości i może być wykorzystywane w promocji marki, sprzyjając przyciąganiu do miasta turystów, w szczególności na jedno- i dwudniowe pobyty. Wzmocnienie tego potencjału będzie możliwe dzięki realizowanym i planowanym działaniom rewitalizacyjnym w centrum miasta. Ożywieniu ruchu turystycznego w mieście może sprzyjać dodatkowo ogólnopolski trend rozwoju tzw. „turystyki weekendowej".
- Filharmonia Kaliska, Teatr w Kaliszu, galerie czy muzea stanowią potencjał do rozwoju kultury wysokiej w mieście. Wpływają również w pewnym sensie na prestiż Kalisza – jest to bowiem zasób raczej rzadko spotykany w miastach o podobnej wielkości.
- Dzięki Sanktuariom w Kaliszu rozwija się turystyka pielgrzymkowa. Zaproszenie pielgrzymów do odwiedzenia miasta (nie tylko samych Sanktuariów) daje szansę ożywienia ruchu turystycznego.
- Bogate tradycje festiwalowe miasta, które dają szansę rozwoju kultury popularnej w Kaliszu, ważnej przede wszystkim dla ludzi młodych.
- Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowa i rekreacyjna umożliwiająca uprawianie różnych dyscyplin sportowych oraz sprzyjająca aktywności ruchowej na świeżym powietrzu.
- Położenie Kalisza pomiędzy dużymi znaczącymi ośrodkami metropolitalnymi (Łódź, Poznań, Wrocław) oraz w stosunkowo niewielkiej odległości również od Warszawy. Daje to szansę na przyciąganie inwestycji i osób ceniących sobie z jednej strony spokój mniejszego ośrodka, z drugiej zaś dobry dostęp do większych metropolii. Lepsze wykorzystanie tego potencjału będzie możliwe dzięki realizacji centralnych i regionalnych inwestycji, poprawiających dostępność komunikacyjną (drogową i kolejową) Kalisza oraz AKO, tj. budowa Kolei Dużych Prędkości z przystankiem w Kaliszu, budowa obwodnicy miasta w ciągu drogi krajowej nr 25 czy też budowa drogi ekspresowej S11 wiodącej przez Ostrów Wielkopolski.

- Bogate tradycje gospodarcze i przemysłowe sprawiły, że w Kaliszu obecne są różnorodne branże związane z przemysłem lotniczym, spożywczym, odzieżowym, włókienniczym oraz instrumentów muzycznych, dzięki czemu gospodarka miasta nie jest uzależniona tylko od jednej gałęzi przemysłu.
- Dostępność uzbrojonych terenów inwestycyjnych w Strefie Gospodarczej Dobrzec-Zachód stanowi atut Kalisza, pozwalający na przyciąganie znaczących inwestycji, które w perspektywie pozwolą na tworzenie nowych miejsc pracy, co w konsekwencji doprowadzi do dywersyfikacji i podniesienia atrakcyjności rynku pracy. Potencjał ten może być dodatkowo wzmacniany poprzez tworzenie i uzbrajanie nowych terenów pod inwestycje.
- Kompaktowość miasta, która w połączeniu z dość dobrze rozwiniętą infrastrukturą drogową wpływa na docenianą przez mieszkańców łatwość w przemieszczaniu się po Kaliszu.
- Dostępność terenów zielonych oraz przepływająca przez Kalisz rzeka Prosna istotnie wpływają na jakość życia w mieście i postrzeganie go jako miejsca atrakcyjnego do zamieszkania. Pełniejsze wykorzystanie tego potencjału będzie możliwe dzięki realizacji miejskich inwestycji w zakresie rozwijania terenów zielonych czy rewitalizacji i odpowiedniego zagospodarowania obszarów służących mieszkańcom do wypoczynku i rekreacji (np. Park Miejski, bulwary rzeki Prosny).
- Dość wysoki poziom przedsiębiorczości kaliszan w połączeniu ze wsparciem młodych przedsiębiorców może sprzyjać powstawaniu nowych mikro i małych firm w Kaliszu tworzących jego potencjał gospodarczy.

Problemy i bariery rozwoju

- Położenie Kalisza pomiędzy dużymi znaczącymi ośrodkami metropolitalnymi (Łódź, Poznań, Wrocław) sprawia, że najważniejsze połączenia drogowe (drogi ekspresowe, autostrady) i kolejowe „omijają" miasto, przez co potencjał tej lokalizacji nie może być jeszcze w pełni wykorzystany. Niska dostępność komunikacyjna miasta przekłada się na obniżenie jego atrakcyjności dla inwestorów.
- Brak obwodnicy miasta sprawia, że ruch tranzytowy wiedzie przez jego centrum, co w połączeniu ze znacznym ruchem samochodowym w tej części Kalisza negatywnie wpływa na jakość powietrza i obniża komfort zamieszkania.
- Niski poziom zaangażowania społecznego znacznej części kaliszan oraz spadająca aktywność kaliskich organizacji pozarządowych utrudniają budowanie wspólnoty, poczucia odpowiedzialności społeczeństwa za przyszłość miasta oraz tożsamości lokalnej.

- Wysokie ceny mieszkań w Kaliszu sprawiają, że część mieszkańców, której nie stać na zakup własnego mieszkania w mieście, wyprowadza się na tereny podmiejskie, co prowadzi do postępowania procesu suburbanizacji.
- Niedostosowanie kierunków studiów w Kaliszu do oczekiwań młodego pokolenia i potrzeb rynku pracy przekłada się z jednej strony na malejącą liczbę studentów oraz na emigrację absolwentów kaliskich uczelni do innych miast w celu poszukiwania pracy, z drugiej.
- Niski poziom znajomości marki Kalisza w kraju utrudnia efektywne promowanie go jako miasta dobrego do życia i rozwoju oraz wartego odwiedzenia ze względu na bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne.
- Niedostateczna oferta rozrywkowa z zakresu kultury popularnej dostępna w mieście sprawia, że Kalisz postrzegany jest zwłaszcza przez młodszą część społeczeństwa jako miasto dla nich nieatrakcyjne, co wzmacnia chęć wyjazdu.
- Niezadowalający stan zagospodarowania i niska jakość części terenów rekreacyjnych (np. Park Miejski, bulwary rzeki Prosny) uniemożliwiają pełne wykorzystanie ich potencjału jako miejsc spędzania czasu wolnego i aktywności fizycznej.
- Niedostatecznie rozwinięty system monitoringu miejskiego (zbyt mała liczba kamer, nieobjęcie monitoringiem istotnych niebezpiecznych miejsc w Kaliszu) wpływa na obniżenie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców.
- Mała atrakcyjność lokalnego rynku pracy związana z jego niewielką dywersyfikacją sprawia, że osoby z wykształceniem innym niż techniczne często są zmuszone do wyjazdu w celu poszukiwania zatrudnienia w innym mieście lub za granicą. Dotyczy to w szczególności ludzi młodych, wśród których umacnia się przekonanie, że Kalisz nie jest dla nich dobrym miejscem do życia i rozwoju, także w wymiarze zawodowym.
- Niedostateczna jakość miejskiej komunikacji publicznej (dotycząca m.in. zbyt małej częstotliwości kursów, nierównomiernego nasycenia miasta liniami autobusowymi, niedostatecznej liczby przystanków na obrzeżach miasta czy też zbyt małej liczby połączeń z miejscowościami podkaliskimi) wpływa na to, że kaliszanie preferują poruszanie się po mieście samochodem, co negatywnie oddziałuje na jakość powietrza, a także komfort i bezpieczeństwo innych użytkowników ruchu (pieszych i rowerzystów).
- Niedostatecznie rozwinięta infrastruktura dla rowerzystów (w szczególności brak spójnej sieci ścieżek i dróg dla rowerów) obniża komfort i bezpieczeństwo przemieszczania się po Kaliszu rowerem.

3. Kluczowe uwarunkowania rozwoju miasta

Przeprowadzona diagnoza wykazała, że istotny wpływ na sytuację Kalisza mają uwarunkowania niezależne od działań samorządu. Planując rozwój miasta, nie można ich jednak pomijać, często są to bowiem aspekty decydujące o tym, na jakim etapie rozwoju miasto się znajduje. Dlatego też warto przyjrzeć się im bliżej.

Aglomeracja Kalisko-Ostrowska (AKO) jako Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego

Kalisz jako rdzeń AKO pełni istotne funkcje o znaczeniu regionalnym. Będąc drugim pod względem wielkości miastem w województwie, uzupełnia ofertę usług wyższego rzędu stolicy regionu. Już sama jego przynależność do aglomeracji stwarza pewne szanse rozwojowe związane z wdrażaniem Strategii Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych. Dodatkowe uwzględnienie AKO jako obszaru strategicznej interwencji w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego daje swego rodzaju zapewnienie, że pewne szczególne działania wzmacniające potencjał aglomeracji, w tym także Kalisza, będą przez samorząd wojewódzki i władze centralne realizowane.

Budowa Kolei Dużych Prędkości z przystankiem w Kaliszu

Planowane inwestycje w system Kolei Dużych Prędkości związane są z budową Centralnego Portu Komunikacyjnego. Jedna z linii kolejowych (nr 85) ma prowadzić przez Kalisz i zakłada lokalizację przystanku w mieście. Stanowi to ogromną szansę na istotną poprawę dostępności komunikacyjnej Kalisza, podnosząc jego atrakcyjność zarówno dla mieszkańców, jak i potencjalnych inwestorów. Szacuje się, że czas podróży do Warszawy może wynieść 1,5 godziny, a do Poznania nawet 35 minut. Obecnie jest to odpowiednio około 3 i około 2 godzin.

Realizacja inwestycji drogowych poprawiających dostępność komunikacyjną Kalisza

W planach GDDKiA ujęte zostały inwestycje drogowe poprawiające dostępność komunikacyjną Kalisza. Do najważniejszych należy obwodnica, która ma powstać w ciągu drogi krajowej nr 25 w ramach rządowego Programu budowy 100 obwodnic. Inwestycja ta pozwoli na wyprowadzenie ruchu tranzytowego z miasta, przyczyniając się do poprawy jakości powietrza i zmniejszenia emisji hałasu, a w konsekwencji istotnie podnosząc jakość życia w Kaliszu.

Na lepsze skomunikowanie AKO z Poznaniem pozwoli budowa drogi S11. Wprawdzie nie wiedzie ona przez Kalisz, a przez Ostrów Wielkopolski, jednak zaplanowana przebudowa drogi krajowej nr 25 (odcinek Ostrów Wielkopolski – Kalisz – Konin) ułatwi kaliszanom dojazd do S11.

Zmiana granic administracyjnych Miasta Kalisza

W miarę rozwoju miasta, konieczna może się okazać zmiana jego granic administracyjnych, która pozwoli na jego zdynamizowanie. Migracje ludności na tereny podmiejskie sprawiają, że miasto w sposób naturalny się rozszerza – mieszkańcy okolicznych miejscowości pozostają odbiorcami usług świadczonych przez Kalisz. Ten naturalny rozrost obszarów podmiejskich w połączeniu z kształtowaniem układu komunikacyjnego może w przyszłości warunkować zmianę granic administracyjnych miasta.

Rozwój potencjału akademickiego Kalisza

Kalisz, jak na miasto średniej wielkości, dysponuje niespotykanym potencjałem „akademickości" związanym z lokalizacją aż 3 uczelni, tj. Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz Kampusu Mundurowego Szkoły Wyższej Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie. Dalszy rozwój Kalisza jako ośrodka akademickiego pomiędzy Łodzią, Wrocławiem i Poznaniem, m.in. poprzez tworzenie nowych atrakcyjnych kierunków studiów, w tym medycznych, daje szansę na zatrzymanie i przyciągnięcie młodych ludzi do Kalisza. Wykorzystaniu i wzmocnieniu tego potencjału służyć ma m.in. podjęta przez władze miasta inicjatywa „Kalisz dla Młodych". Istotą programu przyjętego Uchwałą Nr L/687/2022 Rady Miasta Kalisza z dnia 24 lutego 2022 r. jest przeznaczenie puli mieszkań z zasobu komunalnego dla osób poniżej 30. roku życia, które uczą się lub pracują w Kaliszu – studentów i absolwentów kaliskich uczelni.

4. Kalisz „przyszłości”
– wizja rozwoju miasta

„Tworząc Strategię powinniśmy mieć wizję miasta większego niż obecnie. Tylko wtedy unikniemy degradacji. […] Wizję ośrodka regionalnego pomiędzy Łodzią, Poznaniem i Wrocławiem. […] Tylko ambitna i odważna strategia może stworzyć szansę na zatrzymanie odpływu mieszkańców, pozwoli przyciągać ludzi i inwestycje do Kalisza. Daniel Libeskind powiedział: Architekt musi być optymistą!”

[Kaliszanin, badanie CAWI, 2021 r.]

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

Wizja rozwoju miasta to pożądany obraz jego przyszłości, stan, do którego chcemy dążyć poprzez osiągnięcie założonych celów i realizację służących temu działań.
Z założenia ma charakter ogólny, a jej horyzont czasowy wykracza poza okres obowiązywania Strategii. Stanowi ona bardziej dalekosiężne oddziaływanie niż bezpośredni rezultat wdrożenia zamierzeń strategicznych.

Wizja rozwoju zbiera i porządkuje nasze oczekiwania co do tego, jaki ma być Kalisz przyszłości.

**Kalisz – miasto otwarte, wygodne do życia, wspierane energią swoich aktywnych i przedsiębiorczych mieszkańców, tworzące dobre warunki pracy i edukacji.
To miasto zielone, bezpieczne, gotowe na wyzwania współczesności i wykorzystujące potencjał swojej bogatej historii.**

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

5. Kalisz „jutra”
– nasze cele

By wizja przyszłości naszego miasta stała się rzeczywistością, już teraz musimy postawić przed sobą i realizować cele, które będą jednocześnie:

- Specyficzne,
- Mierzalne,
- Ambitne,
- Realne,
- Temporalne.

Nasze cele to obraz Kalisza „jutra". Ich horyzont czasowy określony został na 2030 rok wyznaczający koniec okresu obowiązywania niniejszej Strategii. Każdy cel opisany został za pomocą **oczekiwanych rezultatów**. Są to pożądane zmiany, jakie mają dokonać się w mieście dzięki podjęciu określonych **działań**. Co istotne, wszystkie rezultaty muszą być wymierne, co oznacza, że musi dać się zmierzyć stopień ich realizacji. Dlatego też opisano je za pomocą **wskaźników** wraz z ich pożądanymi wartościami śródokresowymi i docelowymi[6]. Pozwoli to nam na ocenę poziomu ich osiągnięcia w procesie ewaluacji.

Cele postawione przed Kaliszem koncentrują się na mieszkańcach, będących nie tylko głównymi użytkownikami miasta, ale również jego twórcami. To dlatego na pierwszym miejscu stawiamy włączenie lokalnej społeczności w jego sprawy, by kaliszanie byli nie tylko biernymi odbiorcami oferty, jaką ma dla nich Kalisz, ale też chcieli ją aktywnie tworzyć.

Cele, jakie stawiamy przed naszą wspólnotą samorządową na najbliższe lata, określone zostały w trzech wymiarach.

Rys. 3| Wymiary rozwoju miasta

Źródło: Opracowanie własne.

[6] Katalog wskaźników rezultatu zawiera tabela 5 (Rozdział 7.2.)

Rys. 4| Cele strategiczne i operacyjne Kalisza

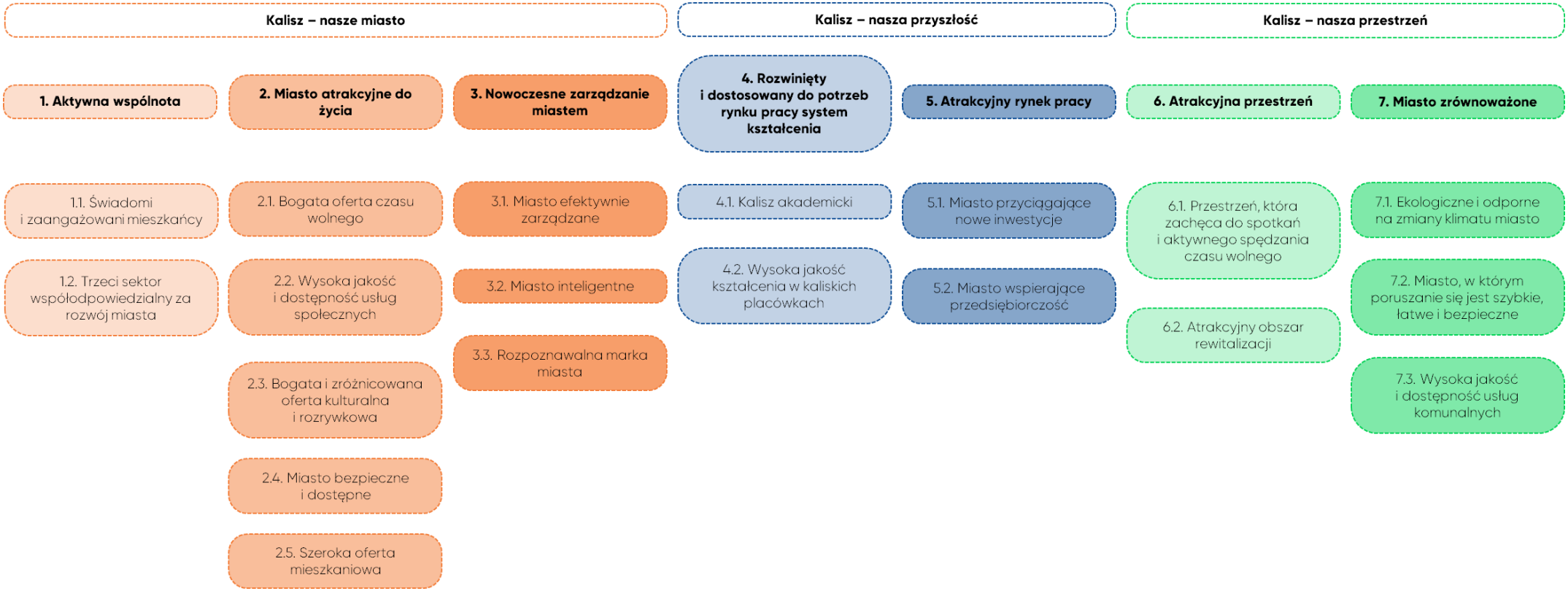

Źródło: Opracowanie własne.

5.1. Kalisz – nasze miasto

„Nasze miasto" oznacza, że Kalisz to miasto, gdzie każdy może dopisać swoją historię i każdy członek wspólnoty samorządowej jest za nie odpowiedzialny. Tworzą je przede wszystkim świadomi i zaangażowani mieszkańcy, ale również ci, którzy nim zarządzają. Kalisz tym samym to miasto tworzone z myślą o mieszkańcach i współtworzone przez nich.

Kalisz – nasze miasto

1. Aktywna wspólnota

- 1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy
- 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta

2. Miasto atrakcyjne do życia

- 2.1. Bogata oferta czasu wolnego
- 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych
- 2.3. Bogata i zróżnicowana oferta kulturalna i rozrywkowa
- 2.4. Miasto bezpieczne i dostępne
- 2.5. Szeroka oferta mieszkaniowa

3. Nowoczesne zarządzanie miastem

- 3.1. Miasto efektywnie zarządzane
- 3.2. Miasto inteligentne
- 3.3. Rozpoznawalna marka miasta

Cel strategiczny 1. Aktywna wspólnota

Zgodnie z myślą św. Augustyna „miasto tworzą nie tylko mury i ulice, lecz także mieszkańcy i ich marzenia", na pierwszym miejscu stawiamy przed sobą cele odnoszące się do naszego największego zasobu i (jakkolwiek nie w pełni wykorzystanego) potencjału, jakim są kaliszanie.

Poprzez konkretne działania chcemy przede wszystkim wykorzystywać i wzmacniać potencjał związany z aktywnością i zaangażowaniem lokalnej społeczności. Chcemy także, by społeczność Kalisza cechował lokalny patriotyzm, a kaliszanie czuli się odpowiedzialni za przyszłość miasta i swojego najbliższego otoczenia.

Cel operacyjny 1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Zwiększy się poczucie odpowiedzialności i zaangażowanie mieszkańców w sprawy miasta.	Zaproszenie do zaangażowania się w sprawy miasta wszystkich grup interesariuszy w szczególności poprzez: o promowanie różnych form aktywności społecznej mieszkańców; o tworzenie i rozwój nowych form partycypacji społecznej w mieście; o wdrożenie w mieście innowacyjnego narzędzia partycypacji społecznej, uzupełniającego katalog istniejących rozwiązań w tym zakresie; o promowanie wśród mieszkańców idei wolontariatu.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie	Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie	Projekty kluczowe
→ Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Kalisza	→ Standardy partycypacji społecznej	→ Utworzenie Urban Lab w ramach Centrum Aktywności Mieszkańców

Cel operacyjny 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Zwiększy się aktywność organizacji pozarządowych działających w Kaliszu na rzecz miasta i jego mieszkańców.	Wspieranie i promowanie inicjatyw realizowanych na rzecz miasta we współpracy różnych środowisk, ze szczególnym uwzględnieniem działań podejmowanych przez NGO. Angażowanie podmiotów trzeciego sektora w procesy planowania, realizacji działań i oceny efektów polityk publicznych. Włączenie podmiotów ekonomii społecznej w świadczenie usług społecznych na rzecz kaliszan.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie	Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie	Projekty kluczowe
→ Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Strategii i Rozwoju → Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza	→ Standardy partycypacji społecznej → Wieloletni program współpracy z organizacjami pozarządowymi → Roczne programy współpracy z organizacjami pozarządowymi	→ Utworzenie Urban Lab w ramach Centrum Aktywności Mieszkańców

Cel strategiczny 2. Miasto atrakcyjne do życia

Kalisz to miasto tworzone dla mieszkańców, dlatego niezwykle istotnym obszarem działań samorządu ujętych w tym celu strategicznym jest podnoszenie atrakcyjności zamieszkania w mieście. Chcemy bowiem, aby to, co Kalisz ma do zaoferowania swoim mieszkańcom, odpowiadało ich potrzebom i oczekiwaniom.

Cel operacyjny 2.1. Bogata oferta czasu wolnego

OCZEKIWANE REZULTATY
Co osiągniemy?

Mieszkańcy będą chętniej korzystać z oferty sportowej i miejsc rekreacji w mieście.

KIERUNKI DZIAŁAŃ
Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?

Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i sportowej poprzez budowę nowych oraz modernizację istniejących obiektów.

Organizowanie i promowanie imprez sportowych w mieście.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Aquapark Kalisz Sp. z o.o.
- Ośrodek Sportu, Rehabilitacji i Rekreacji w Kaliszu
- Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Kalisza
- Miejski Klub Sportowy Kalisz Sp. z o.o.
- Kancelaria Prezydenta Miasta Urzędu Miasta Kalisza

Projekty kluczowe

- Budowa krytej pływalni na osiedlu Dobrzec
- Modernizacja budynku Hali Kalisz Arena
- Termomodernizacja i modernizacja OSRiR w Kaliszu przy ul. Łódzkiej 29

Cel operacyjny 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Zwiększy się dostęp do usług wsparcia dla różnych grup mieszkańców, w szczególności seniorów i osób z niepełnosprawnościami. Zwiększy się liczba mieszkań dostosowanych do potrzeb seniorów w komunalnym zasobie gminy.	Rozwijanie różnych form wsparcia dla seniorów (DPS, domy dziennego pobytu, kluby seniora) oraz oferty mieszkaniowej przeznaczonej dla osób starszych. Rozwijanie oferty placówek świadczących usługi dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami. Wspieranie podmiotów prowadzących takie placówki, by mogły się one rozwijać.
Zwiększy się jakość i dostępność usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.	Podejmowanie działań w zakresie deinstytucjonalizacji usług społecznych, w tym: → wsparcie i rozwój pieczy zastępczej; → wsparcie i rozwój opieki wytchnieniowej oraz usług asystenta osoby niepełnosprawnej; → rozwój usług opiekuńczych i sąsiedzkich w miejscu zamieszkania.
Mieszkańcy będą bardziej świadomie dbać o swoje zdrowie.	Wsparcie i rozwój profilaktyki zdrowotnej.
Poprawi się dostępność do usług wsparcia psychologicznego dla mieszkańców miasta, w szczególności dla dzieci i młodzieży.	Wspieranie i rozwój inicjatyw w zakresie zdrowia psychicznego, w szczególności dla dzieci i młodzieży.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- → Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- → Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miasta Kalisza
- → Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Kaliszu
- → Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu
- → Dzienny Dom Pomocy Społecznej w Kaliszu
- → Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu
- → Środowiskowy Dom Samopomocy „Tulipan"
- → Warsztaty Terapii Zajęciowej

Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie

- → Strategia rozwiązywania problemów społecznych
- → Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy
- → Program Ochrony Zdrowia Psychicznego dla Miasta Kalisza
- → Plan deinstytucjonalizacji usług społecznych dla Miasta Kalisza

Projekty kluczowe

- → Budowa Centrum Opiekuńczo-Mieszkaniowego przy ul. Żwirki i Wigury
- → Utworzenie Domu Seniora przy ul. Handlowej

Cel operacyjny 2.3. Bogata i zróżnicowana oferta kulturalna i rozrywkowa

OCZEKIWANE REZULTATY
Co osiągniemy?

Mieszkańcy będą chętnie korzystać z oferty kulturalnej i rozrywkowej dostępnej w mieście.

KIERUNKI DZIAŁAŃ
Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?

Rozwijanie infrastruktury do prowadzenia działalności kulturalnej, w tym opracowanie koncepcji i założeń dla obiektu Filharmonii Kaliskiej.

Organizowanie wydarzeń i imprez kulturalnych w mieście.

Promowanie wśród mieszkańców oferty kulturalnej i rozrywkowej dostępnej w mieście.

Wspieranie oddolnych inicjatyw w zakresie upowszechniania kultury w mieście, ze szczególnym uwzględnieniem działań podejmowanych przez NGO.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- → Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- → Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Kalisza
- → Filharmonia Kaliska
- → Miejska Biblioteka Publiczna
- → Ośrodek Kultury Plastycznej „Wieża Ciśnień"
- → Galeria Sztuki imienia Jana Tarasina

Projekty kluczowe

- → Stworzenie mediateki (multiteki)

Cel operacyjny 2.4. Miasto bezpieczne i dostępne

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Zwiększy się poziom bezpieczeństwa, a w efekcie wzrośnie poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Kalisza.	Utworzenie nowych punktów oświetlenia miejskiego w miejscach szczególnie niebezpiecznych. Inicjowanie współdziałania służb w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa w mieście.
Zwiększy się liczba punktów monitoringu wizyjnego na terenie Kalisza.	Przebudowa i rozbudowa systemu monitoringu wizyjnego miasta.
Zwiększy się poziom świadomości mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa drogowego.	Edukacja mieszkańców w zakresie bezpieczeństwa drogowego.
Poprawi się dostępność obiektów i przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób z różnego rodzaju niepełnosprawnościami i seniorów.	Realizacja działań z zakresu zapewnienia dostępności obiektów i przestrzeni publicznej dla osób ze szczególnymi potrzebami. Stosowanie zasad uniwersalnego projektowania przy realizacji nowych inwestycji.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Koordynator ds. dostępności w Urzędzie Miasta Kalisza
- Oświetlenie Uliczne i Drogowe Sp. z o.o. w Kaliszu
- Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Administracyjno-Gospodarczy Urzędu Miasta Kalisza
- Zarząd Dróg Miejskich w Kaliszu
- Wydział Spraw Społecznych i Mieszkaniowych Urzędu Miasta Kalisza
- Straż Miejska w Kaliszu
- Komenda Miejska Policji w Kaliszu
- Wydział Edukacji Urzędu Miasta Kalisza

Dokumenty wykonawcze: Programy, plany, polityki, strategie

- Plan działania Urzędu Miasta Kalisza na rzecz poprawy zapewnienia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami

Cel operacyjny 2.5. Szeroka oferta mieszkaniowa

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Zwiększy się dostępność atrakcyjnych terenów przeznaczonych pod budownictwo mieszkaniowe, zachęcając do osiedlania się w Kaliszu.	Tworzenie i obejmowanie dokumentami planistycznymi terenów pod zabudowę mieszkaniową jedno- i wielorodzinną.
Dzięki rozwojowi budownictwa jedno- i wielorodzinnego w Kaliszu będą powstawały nowe mieszkania.	Uzbrajanie terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową (m.in. budowa i remonty dróg, budowa infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej).
Poprawi się jakość i dostępność mieszkań w zasobach gminy oraz KTBS.	Remonty i modernizacje budynków i mieszkań w komunalnym zasobie gminy. Budowa nowych budynków mieszkalnych oraz adaptacja istniejących budynków na cele mieszkaniowe, powiększających zasoby komunalne i KTBS.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Kalisza
- Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu
- Kaliskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.
- Zarząd Dróg Miejskich w Kaliszu
- Społeczna Inicjatywa Mieszkaniowa „KZN – Zachodni" Sp. z o.o.

Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie

- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy
- Program budowy i przebudowy dróg osiedlowych
- Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych

Projekty kluczowe

- Budowa budynków w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej „KZN – Zachodni" Sp. z o.o. przy ul. Melcera
- Rozwój mieszkalnictwa społecznego w tym: budynki mieszkalne przy ul. Stawiszyńskiej 4, 15, 17, ul. Podgórze 6, 8, 8a oraz ul. Łódzkiej 10 i 10a

Cel strategiczny 3. Nowoczesne zarządzanie miastem

Kalisz aspiruje do bycia miastem nowoczesnym i nowocześnie zarządzanym. Jest to niezbędne, by działania rozwojowe zaplanowane w niniejszej Strategii mogły być skutecznie wdrażane.

Nowoczesne zarządzanie miastem oznacza dążenie do zapewnienia wysokiej efektywności realizowanych procesów zarządczych we wszystkich obszarach funkcjonowania jednostki, w tym poprzez wdrażanie inteligentnych rozwiązań z obszaru Smart City wspierających procesy zarządcze. Obejmuje ono również zarządzanie przez markę, czyli wszystko to, co sprawi, że marka miasta będzie rozpoznawalna i dobrze kojarzona w mieście i poza nim – w regionie i w kraju.

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

Cel operacyjny 3.1. Miasto efektywnie zarządzane

OCZEKIWANE REZULTATY
Co osiągniemy?

Zmniejszą się koszty utrzymania infrastruktury miejskiej, a usługi publiczne będą świadczone w sposób bardziej efektywny. Wygenerowane w ten sposób oszczędności umożliwią finansowanie działań rozwojowych.

Obniżeniu ulegną koszty zarządzania zielenią miejską, pozwalając na podniesienie efektywności tego procesu. Dodatkowo bardziej elastyczne zarządzanie terenami zielonymi, dostosowywanie zakresu prac do rzeczywistych potrzeb wpłynie na podniesienie jakości terenów zieleni miejskiej.

KIERUNKI DZIAŁAŃ
Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?

Dążenie do optymalizowania kosztów świadczenia usług miejskich i utrzymania infrastruktury m.in. poprzez utworzenie Centrum Usług Wspólnych, obsługującego jednostki miejskie w zakresie księgowym, kadrowo-płacowym, informatycznym oraz wsparcia administracyjnego i prawnego.

Usprawnienie procesu zarządzania terenami zielonymi w mieście poprzez powołanie lub wydzielenie w strukturze Urzędu Miasta jednostki (np. zarząd zieleni, wydział) odpowiedzialnej za koordynowanie i prowadzenie tego procesu.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- → Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Kalisza
- → Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Kalisza
- → Wydział Edukacji Urzędu Miasta Kalisza

Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie

- → Standardy zieleni miejskiej

Cel operacyjny 3.2. Miasto inteligentne

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, bo osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Narzędzia z zakresu Smart City będą w Kaliszu skutecznie wdrażane, a ich wykorzystanie pozwoli na podniesienie efektywności świadczenia usług miejskich.	Wdrożenie najnowocześniejszych dostępnych rozwiązań i narzędzi informatycznych w celu podniesienia efektywności usług publicznych. Podnoszenie kompetencji, w szczególności cyfrowych, pracowników urzędu i jednostek podległych.
Mieszkańcy, przedsiębiorcy i inni użytkownicy miasta częściej będą korzystać z możliwości załatwienia spraw urzędowych drogą elektroniczną.	Rozwijanie i promowanie wśród mieszkańców, przedsiębiorców i innych użytkowników miasta e-usług publicznych.
Mieszkańcy, turyści i inni użytkownicy miasta zyskają narzędzia zapewniające im lepszy dostęp do informacji o mieście, co ułatwi korzystanie z różnego rodzaju dóbr i usług dostępnych w Kaliszu.	Uruchomienie narzędzia typu aplikacja mobilna/ serwis internetowy/platforma cyfrowa dla różnych użytkowników (mieszkańcy, turyści i in.) ułatwiającego korzystanie z usług miejskich, poruszanie się po mieście czy też pełniącego funkcje informacyjne.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Wydział Organizacyjny Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Administracyjno-Gospodarczy Urzędu Miasta Kalisza
- Kancelaria Prezydenta Miasta

Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie

- Plan poprawy efektywności usług publicznych zaspokajających potrzeby mieszkańców i innych podmiotów z wykorzystaniem najnowocześniejszych dostępnych rozwiązań i narzędzi informatycznych

Projekty kluczowe

- Uruchomienie narzędzi ułatwiających komunikację z mieszkańcami, w tym np. prowadzenie konsultacji społecznych, przeprowadzanie badań społecznych itp.

Cel operacyjny 3.3. Rozpoznawalna marka miasta

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Oferta kulturalna, rozrywkowa, sportowa, rekreacyjna miasta będzie cieszyć się większą popularnością wśród mieszkańców i przyjezdnych.	Realizowanie działań w zakresie promocji miasta i jego oferty kulturalnej, rozrywkowej, sportowej, rekreacyjnej wśród mieszkańców i przyjezdnych. Szczególne znaczenie będzie miało docieranie z informacją na temat odbywających się w mieście wydarzeń do jak najszerszego grona potencjalnych odbiorców nie tylko z samego Kalisza, ale również z gmin sąsiednich i regionu.
Zwiększy się liczba osób przyjeżdżających do Kalisza w celach turystycznych.	Aktywne promowanie turystycznej marki Kalisza. Tworzenie, rozwój i promocja produktów turystycznych miasta: → Wybierz Kalisz na weekend – rozwój i promocja turystyki weekendowej w Kaliszu, → Kalisz – najstarsze miasto Polski, → Kalisz muzyczny –organizowanie i promowanie cyklicznych imprez muzycznych, → Kalisz sportowy. Wykorzystanie potencjału kaliskich sanktuariów jako miejsc przyciągających przyjezdnych na jednodniowe pobyty. Wytyczenie i oznakowanie tematycznych ścieżek turystycznych, w tym rozwój tras i szlaków turystyki rowerowej i pieszej.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- → Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Kalisza
- → Kancelaria Prezydenta Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- → Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- → Miejski Klub Sportowy Sp. z o.o.
- → Kaliski Klub Sportowy 1925 Kalisz
- → Aquapark Kalisz Sp. z o.o.
- → Ośrodek Sportu, Rehabilitacji i Rekreacji w Kaliszu

Dokumenty wykonawcze: Programy, plany, polityki, strategie

- → Plan rozwoju turystyki
- → Strategia komunikacji marki Miasta Kalisza

5.2. Kalisz – nasza przyszłość

„Nasza przyszłość" jest wyrazem szerokich możliwości rozwoju w Kaliszu.

Chcemy, by wysoka jakość edukacji na wszystkich szczeblach (począwszy od edukacji najmłodszych po kształcenie dorosłych) pozwoliła na wyposażenie kaliszan w kompetencje potrzebne na lokalnym rynku pracy. Chcemy również, by stał się on dla nich na tyle atrakcyjny, by nie musieli realizować swoich zawodowych aspiracji poza Kaliszem. Chcemy, by w mieście powstawały nowe firmy dające atrakcyjne miejsca pracy – zarówno wskutek napływu znaczących inwestycji z zewnątrz, jak i tworzenia przez przedsiębiorczych kaliszan mniejszych, lokalnych biznesów.

Kalisz – nasza przyszłość

4. Rozwinięty i dostosowany do potrzeb rynku pracy system kształcenia

4.1. Kalisz akademicki

4.2. Wysoka jakość kształcenia w kaliskich placówkach

5. Atrakcyjny rynek pracy

5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje

5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość

Cel strategiczny 4. Rozwinięty i dostosowany do potrzeb rynku pracy system kształcenia

Kalisz już teraz dysponuje ogromnym, niespotykanym w miastach tej wielkości potencjałem, umożliwia bowiem kształcenie na wszystkich poziomach – od podstawowego po wyższe. Zlokalizowane są tu aż trzy uczelnie kształcące na różnych kierunkach (AK, UAM, SWWS). Chcemy ten potencjał jeszcze pełniej wykorzystywać, tworząc młodym ludziom dobre warunki do rozwoju na wszystkich etapach edukacji. Niezwykle istotna będzie tu współpraca z lokalnymi pracodawcami, by osoby kształcone w Kaliszu mogły tu również pracować, a więc by ich wykształcenie i kompetencje odpowiadały potrzebom rynku pracy.

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

Cel operacyjny 4.1. Kalisz akademicki

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Kalisz będzie się rozwijał jako ośrodek akademicki, w dłuższej perspektywie zachęcając do studiowania w mieście.	Rozwój infrastruktury szkolnictwa wyższego. Rozwijanie i promowanie miasta jako ośrodka akademickiego wśród młodzieży z Kalisza i okolic. Tworzenie nowych kierunków kształcenia odpowiadających oczekiwaniom młodych kaliszan oraz potrzebom rynku pracy.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Akademia Kaliska im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego
- Wydział Pedagogiczno-Artystyczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
- Szkoła Wyższa Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie - kampus mundurowy w Kaliszu

Cel operacyjny 4.2. Wysoka jakość kształcenia w kaliskich placówkach

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Wyższa jakość zasobów edukacyjnych kaliskich placówek (w tym zasobów infrastrukturalnych, kadrowych, pomocy dydaktycznych itp.) przyczyni się do poprawy efektywności nauczania, umożliwiając wszechstronny rozwój, w tym w zakresie kompetencji kluczowych.	Przygotowanie i wdrożenie programów edukacyjnych rozwijających różnorodne kompetencje uczniów, w tym kompetencje kluczowe. Przygotowanie i wdrożenie programów rozwoju kompetencji nauczycieli. Prowadzenie działań umożliwiających rozwój kompetencji, umiejętności, zdolności i zainteresowań uczniów poza edukacją formalną. Rozwój infrastruktury edukacyjnej (w tym przyszkolnej infrastruktury sportowej), by umożliwiała ona wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży.
W mieście rozwijać się będzie oferta kształcenia zawodowego i ustawicznego, co pozwoli na podniesienie kompetencji kaliszan, dostosowując je do potrzeb lokalnego rynku pracy.	Rozwój oferty placówek kształcenia zawodowego i ustawicznego zgodnie z potrzebami rynku pracy oraz promowanie wśród kaliskiej młodzieży szkolnictwa zawodowego. Przygotowanie i realizacja projektów edukacyjnych podnoszących kompetencje i kwalifikacje osób pracujących, uczących się, bezrobotnych, nieaktywnych zawodowo, obejmujących m.in. kursy zawodowe czy też doradztwo zawodowe, by w większym stopniu odpowiadały potrzebom lokalnego rynku pracy.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie	Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie	Projekty kluczowe
→ Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Edukacji Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Kalisza → Kaliskie szkoły podstawowe i ponadpodstawowe oraz Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego	→ Program rozwoju edukacji	→ Budowa sali gimnastycznej przy Szkole Podstawowej nr 21, ul. 25 Pułku Artylerii → Budowa sali przy III LO ul. Kościuszki 10 → Budowa Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Sulisławicach → Przebudowa nawierzchni na terenie I LO im. A. Asnyka → Budowa hali sportowej wraz z zapleczem socjalno-technicznym przy ZSTE

Cel strategiczny 5. Atrakcyjny rynek pracy

Kalisz jest ważnym ośrodkiem przemysłu lotniczego i spożywczego w województwie wielkopolskim. Posiada również bogate tradycje w zakresie rzemiosła fortepianowego, co dodatkowo buduje potencjał miasta w obszarze gospodarki. Z drugiej jednak strony mało atrakcyjny rynek pracy i niewielka różnorodność ofert zatrudnienia w kaliskich przedsiębiorstwach są główną przyczyną emigracji z miasta w szczególności osób młodych, ambitnych, kreatywnych.

Dlatego też istotą tego celu strategicznego jest w szczególności **podniesienie konkurencyjności lokalnego rynku pracy poprzez jego dywersyfikację**, by młodzi kaliszanie mieli poczucie, że znajdą w mieście satysfakcjonujące zatrudnienie. Służyć temu ma również wspieranie nowo powstających biznesów, a także rozwijanie przedsiębiorczości i promowanie postaw przedsiębiorczych zarówno wśród młodzieży, jak i dorosłych kaliszan.

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

Cel operacyjny 5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Poprawi się dostępność atrakcyjnych dla inwestorów terenów. W konsekwencji, w dłuższej perspektywie zwiększy się liczba podmiotów inwestujących w Kaliszu.	Tworzenie i uzbrajanie w niezbędną infrastrukturę nowych terenów inwestycyjnych. Rozwój i poprawa jakości dróg obsługujących tereny inwestycyjne. Monitorowanie dostępności terenów inwestycyjnych w Kaliszu, z uwzględnieniem terenów prywatnych. Bieżące aktualizowanie materiałów dotyczących oferty inwestycyjnej w mieście. Zapewnienie wysokich standardów obsługi inwestora. Utrzymanie oferty pomocy publicznej dla inwestorów (zwolnienia podatkowe). Usprawnienie procesu inwestowania poprzez uchwalanie nowych i zmiany istniejących planów zagospodarowania przestrzennego oraz studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego. Promowanie marki gospodarczej miasta.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie	Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie	Projekty kluczowe
→ Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury Urzędu Miasta Kalisza → Zarząd Dróg Miejskich w Kaliszu → Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.	→ Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego → Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego	→ Budowa wewnętrznej południowej obwodnicy miasta – opracowanie dokumentacji projektowej oraz rozpoczęcie realizacji I etapu: połączenie ul. Ks. Jolanty (od ul. Częstochowskiej) z ul. Budowlanych → Rozwój infrastruktury w strefie inwestycyjnej Dobrzec-Zachód, w tym: o Budowa ul. Tylnej wraz z infrastrukturą kanalizacji deszczowej z przepompownią o Przedłużenie ul. Batalionów Chłopskich

Cel operacyjny 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Kaliszanie zostaną wyposażeni w kompetencje z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej. W efekcie będą bardziej przedsiębiorczy i skłonni do zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej w Kaliszu.	Zapewnienie wysokiej jakości i atrakcyjności zajęć z przedsiębiorczości w kaliskich szkołach podstawowych i ponadpodstawowych. Przygotowanie i realizowanie programów wspierających dorosłych mieszkańców Kalisza zainteresowanych podniesieniem kompetencji z zakresu zakładania i prowadzenia działalności gospodarczej lub działalności nierejestrowanej.
Miejska oferta wsparcia dla przedsiębiorców ulegnie poprawie.	Utworzenie w miejskich lokalach użytkowych przestrzeni pozwalającej na pracę wspólną (ang. *cowork*). Kontynuowanie realizacji miejskiego programu Startup. Rozwój różnych form wsparcia dla kaliskich przedsiębiorców.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie	Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie	Projekty kluczowe
→ Wydział Edukacji Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza → Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych → Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Kalisza	→ Program Startup → Program rozwoju przedsiębiorczości	→ Stworzenie atrakcyjnej przestrzeni biurowej dla rozwoju biznesu (w tym dla rozwoju sfery zaawansowanych usług oraz przestrzeni coworkingowej)

5.3. Kalisz – nasza przestrzeń

„Nasza przestrzeń" oznacza, że każdy może nie tylko korzystać z tego dobra, jakim jest przestrzeń Kalisza, ale powinien być za nie również współodpowiedzialny. Cele, jakie przed sobą stawiamy w tym wymiarze, mają czynić Kalisz miastem atrakcyjnym i wygodnym do życia. Odnoszą się więc zarówno do estetyki przestrzeni publicznej, zapewnienia możliwości jej wykorzystania do wypoczynku i rekreacji, szeroko pojętej ochrony środowiska (w tym stanu infrastruktury komunalnej), jak i wygody poruszania się po mieście.

Kalisz – nasza przestrzeń

6. Atrakcyjna przestrzeń

6.1. Przestrzeń, która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego

6.2. Atrakcyjny obszar rewitalizacji

7. Miasto zrównoważone

7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto

7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne

7.3. Wysoka jakość i dostępność usług komunalnych

Cel strategiczny 6. Atrakcyjna przestrzeń

Choć walory rzeki Prosny i dostępne w mieście tereny zielone stanowią dla mieszkańców atrakcyjne miejsca wypoczynku i rekreacji, to wciąż w ocenie kaliszan zbyt mało jest atrakcyjnych przestrzeni umożliwiających spędzanie czasu wolnego. Stan zagospodarowania terenów istniejących nie pozwala na pełne wykorzystanie ich potencjału. Dlatego też wychodząc naprzeciw oczekiwaniom mieszkańców, chcemy, by kaliska przestrzeń była dla nich atrakcyjna i zachęcała do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego. Chcemy również, by historyczne centrum miasta odzyskało dawny blask i zachęcało nie tylko do odwiedzenia go, ale również osiedlenia się tam. Chcemy, by na zrewitalizowanym obszarze rozwijało się życie społeczne, kulturalne i gospodarcze.

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

Cel operacyjny 6.1. Przestrzeń, która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego

OCZEKIWANE REZULTATY
Co osiągniemy?

Kaliszanie zyskają nowe atrakcyjne miejsca, w których będą się mogli spotykać i w sposób wartościowy dla siebie spędzać czas wolny.

KIERUNKI DZIAŁAŃ
Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?

Sukcesywne rozwijanie terenów zieleni, miejsc spotkań, rekreacji i wypoczynku na obszarze rewitalizacji oraz w innych częściach miasta.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Kalisza

Projekty kluczowe

- Rewaloryzacja Parku Miejskiego – inwestycja realizowana etapami
- Adaptacja terenów nadrzecznych na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe – inwestycja realizowana etapami na terenach stanowiących własność miasta
- Utworzenie parku na os. Dobrzec
- Utworzenie wielofunkcyjnego placu publicznego w rejonie ulic Podgórze-Jabłkowskiego

Cel operacyjny 6.2. Atrakcyjny obszar rewitalizacji

OCZEKIWANE REZULTATY
Co osiągniemy?

Zrewitalizowane śródmieście będzie bardziej funkcjonalne i atrakcyjne dla mieszkańców, przedsiębiorców i osób przyjezdnych. Będzie zachęcać do spędzania tam czasu wolnego, prowadzenia działalności gospodarczej, a w dłuższej perspektywie również do osiedlania się.

KIERUNKI DZIAŁAŃ
Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?

Kontynuacja działań w zakresie rewitalizacji Śródmieścia zgodnie z Gminnym Programem Rewitalizacji.

Przebudowa i rozbudowa układu komunikacyjnego na obszarze rewitalizacji oraz ograniczenie ruchu kołowego w ścisłym centrum miasta, w tym stworzenie parkingów buforowych.

Realizacja programu modernizacji gminnych zasobów mieszkaniowych oraz rozwijanie oferty mieszkaniowej KTBS na obszarze rewitalizacji, w tym na obszarze objętym miejscowym planem rewitalizacji „Jabłkowskiego - Podgórze".

Kontynuacja programu dotacji miejskich dla właścicieli lub użytkowników wieczystych nieruchomości położonych na obszarze rewitalizacji.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Wydział Strategii i Rozwoju Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Kultury i Sztuki, Sportu i Turystyki Urzędu Miasta Kalisza
- Kaliskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.
- Zarząd Dróg Miejskich w Kaliszu
- Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu
- Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Kalisza

Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie

- Gminny Program Rewitalizacji
- Miejscowy Plan Rewitalizacji „Jabłkowskiego – Podgórze"
- Uchwała Rady Miasta Kalisza w sprawie ustalenia Strefy Płatnego Parkowania
- Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Kalisza
- Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy
- Uchwała Rady Miasta Kalisza w sprawie ustanowienia na obszarze rewitalizacji Miasta Kalisza Specjalnej Strefy Rewitalizacji.

Projekty kluczowe

- Rewitalizacja centrum miasta Kalisza – poprawa stanu układu komunikacyjnego, w tym:
  - przebudowa Głównego Rynku oraz ulicy Kanonickiej,
  - przebudowa Nowego Rynku,
- Przebudowa Pl. J. Kilińskiego, Pl. J. Pawła II, Pl. Św. Józefa,
- Rozbudowa i przebudowa ulic w obszarze rewitalizacji:
  - ul. Łazienna (na odcinku od ul. Kolegialnej do Parku Miejskiego),
  - ul. Mariańska i ul. Łazienna (na odcinku od ul. Mariańskiej do ul. Kolegialnej),
  - ul. Czaszkowska (na odcinku od ul. Fabrycznej do ul. Nowy Świat),
  - ul. Piekarska (od ul. Sukienniczej do Głównego Rynku),
  - ul. Adama Chodyńskiego,
  - ul. Św. Stanisława,
  - ul. Franciszkańska
- Rozwój mieszkalnictwa społecznego w tym: budynki mieszkalne przy ul. Stawiszyńskiej 4, 15, 17, ul. Podgórze 6, 8, 8a oraz przy ul. Łódzkiej 10 i 10a
- Rewaloryzacja Parku Miejskiego – inwestycja realizowana etapami
- Adaptacja terenów nadrzecznych na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe – inwestycja realizowana etapami na terenach stanowiących własność miasta
- Mury średniowiecznego Kalisza – rewaloryzacja piastowskich fortyfikacji obronnych miasta lokacyjnego – inwestycja realizowana etapami
- Przebudowa dróg manewrowych i placu przy ul. 3 Maja
- Rewitalizacja Jabłkowskiego-Podgórze:
  - utworzenie wielofunkcyjnego placu publicznego w rejonie ulic Podgórze –Jabłkowskiego, budowa nowych ciągów pieszo-jezdnych do obsługi terenu
  - przebudowa ulic: Wojciecha Jabłkowskiego, Podgórze, Gołębia oraz Wronia

Cel strategiczny 7. Miasto zrównoważone

Coraz większe znaczenie dla jakości życia w mieście mają takie aspekty jak czyste powietrze, zieleń czy jego kompaktowość, zapewniająca łatwy i szybki dostęp do wszystkich niezbędnych usług itp. Równie istotne jest dbanie o to, by rozwój społeczny i gospodarczy nie odbywał się kosztem przestrzeni i środowiska naturalnego. To one bowiem w głównej mierze decydują o atrakcyjności danego miejsca do zamieszkania. Dlatego tak ważne jest, by Kalisz rozwijał się w sposób zrównoważony.

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

Cel operacyjny 7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy, by osiągnąć oczekiwane rezultaty?
Jakość powietrza w całym mieście poprawi się, a sezon grzewczy przestanie być w tym względzie uciążliwy dla mieszkańców. Zmniejszy się również presja transportu na środowisko.	Przyłączanie kolejnych budynków mieszkalnych i innych (publicznych) do sieci ciepłowniczej lub gazowej. Realizowanie programu wymiany źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych na ekologiczne. Inwestycje w zakresie poprawy efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej oraz budynków mieszkaniowych w zasobach MZBM. Wymiana publicznych środków transportu, w tym pojazdów komunikacji miejskiej na nisko- i zeroemisyjne. Stałe monitorowanie przestrzegania przez mieszkańców uchwały antysmogowej.
Energia ze źródeł odnawialnych w coraz większym stopniu będzie zastępować tę ze źródeł konwencjonalnych.	Rozwój infrastruktury OZE w mieście. Prowadzenie analiz i wdrażanie technologii pozwalających na zwiększenie wykorzystania alternatywnych źródeł energii (np. geotermia, wodór, przetwarzanie odpadów). Promowanie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych wśród mieszkańców.
W Kaliszu będzie więcej terenów zielonych, a stan istniejących ulegnie poprawie, wpływając na jakość zamieszkania w mieście. W mieście przybędzie zarówno powierzchni przepuszczalnych, jak i miejsc i powierzchni zatrzymujących wody opadowe i roztopowe. W efekcie zwiększy się poziom ich retencji.	Rozwijanie miejskich terenów zielonych, łączenie ich zielonymi korytarzami. Rozwijanie w mieście błękitnej i zielonej infrastruktury zarówno w ramach odrębnych zadań, jak i jako element większych inwestycji, w szczególności poprzez: → tworzenie powierzchni przepuszczalnych oraz zachowywanie powierzchni biologicznie czynnej, → stosowanie rozwiązań technicznych służących opóźnieniu odpływu wód opadowych i celowemu zatrzymywaniu wód w miejscu opadu.

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy?
Kalisz w większym stopniu będzie odporny na zmiany klimatu, w szczególności w zakresie odbioru i zagospodarowania wód opadowych. Poprawie ulegnie również stan ochrony przeciwpowodziowej miasta.	Przygotowanie i realizowanie inwestycji mających na celu adaptację infrastruktury miejskiej do zmian klimatu, w szczególności w zakresie systemu kanalizacji deszczowej. Realizowanie działań z zakresu ochrony przeciwpowodziowej miasta poprzez m.in. modernizację wałów przeciwpowodziowych oraz zwiększenie przepływu cieków wodnych.
Wzrośnie świadomość ekologiczna mieszkańców, którzy w większym niż dotychczas stopniu będą dbać o środowisko naturalne. Będą też brać odpowiedzialność za estetykę przestrzeni w swoim najbliższym otoczeniu.	Działania z zakresu edukacji ekologicznej wśród mieszkańców, ze szczególnym uwzględnieniem kampanii realizowanych w kaliskich szkołach.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Miejski Zarząd Budynków Mieszkalnych w Kaliszu
- Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Edukacji Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Kalisza
- Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Kalisza
- Kaliskie Linie Autobusowe Sp. z o.o.
- Zarząd Dróg Miejskich w Kaliszu
- Straż Miejska w Kaliszu
- Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kaliszu
- Kaliskie Towarzystwo Budownictwa Społecznego Sp. z o.o.

Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie

- Plan Gospodarki Niskoemisyjnej
- Program Ochrony Środowiska
- Plan adaptacji do zmian klimatu Miasta Kalisza
- Program rozwoju terenów zielonych oraz błękitno-zielonej infrastruktury

Projekty kluczowe

- Wymiana 21 szt. pojazdów miejskiej komunikacji publicznej wraz z utworzeniem infrastruktury do ładowania
- Przeprowadzenie odwiertu próbnego na terenie miasta oraz analizy możliwości wykorzystania wód geotermalnych. Rozwój sieci ciepłowniczej umożliwiającej wykorzystanie wód geotermalnych
- Utworzenie parku na os. Dobrzec
- Błękitno-zielona infrastruktura
- Regulacja koryta cieku wodnego Piwonia oraz Krępica
- Opracowanie modelu hydrodynamicznego systemu kanalizacji deszczowej
- Przebudowa/modernizacja wałów przeciwpowodziowych zlokalizowanych na terenie miasta Kalisza, zarządzanych przez Miasto Kalisz

Cel operacyjny 7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy?
Rozwój układu komunikacyjnego i podniesienie jakości dróg w mieście poprawi komfort podróżowania.	Rozbudowa układu komunikacyjnego miasta. Rozwój i poprawa jakości dróg osiedlowych.
Wysoka jakość usług przewozowych miejskiej komunikacji publicznej zachęcać będzie do rezygnacji z poruszania się samochodem osobowym. Efektem będzie zwiększenie liczby pasażerów korzystających z komunikacji publicznej.	Zmiana siatki połączeń autobusowych, by była lepiej dostosowana do potrzeb mieszkańców. Sukcesywna wymiana taboru komunikacji miejskiej na bardziej nowoczesny, zapewniający wysoki komfort podróży.
Dzięki zwiększeniu długości ścieżek i dróg dla rowerów oraz połączeniu ich w spójną sieć możliwe będzie bezpieczne poruszanie się rowerem po całym mieście.	Rozwój infrastruktury dla rowerzystów i pieszych. Budowa ścieżek i dróg dla rowerów i pieszych połączonych w spójny system, pozwalający na bezpieczne poruszanie się po całym mieście.
Zmniejszy się liczba wypadków drogowych, w tym z udziałem pieszych i rowerzystów.	Rozwijanie infrastruktury poprawiającej poziom bezpieczeństwa drogowego, w szczególności w celu ochrony pieszych i rowerzystów poprzez: doświetlenie przejść dla pieszych, uspokojenie ruchu, budowę bezkolizyjnych skrzyżowań, tworzenie śluz rowerowych, azyli drogowych, wysp kanalizujących ruch itp.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie

- Zarząd Dróg Miejskich w Kaliszu
- Kaliskie Linie Autobusowe Sp. z o.o.
- Wydział Spraw Obywatelskich Urzędu Miasta Kalisza

Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie

- Program Budowy i Przebudowy Dróg Osiedlowych – Rozbudowa układu komunikacyjnego miasta
- Aktualizacja koncepcji przebiegu tras rowerowych

Projekty kluczowe

- Rozbudowa układu komunikacyjnego miasta, w tym:
  - ul. św. Michała i ul. Dobrzecka,
  - ul. Romańska i ul. Zachodnia,
  - ul. Sulisławicka – etap I (odcinek od ul. Romańskiej do ul. Celtyckiej),
  - ul. Sulisławicka – etap II (odcinek od ul. Celtyckiej do ul. Metalowców),
  - ul. Skalmierzycka (odcinek od ul. Polnej do ul. Nowy Świat),
  - ul. Poznańska (od ronda Solidarności do granic miasta - realizacja w etapach)
  - budowa połączenia ul. Szerokiej z ul. Łódzką w Kaliszu – etap I (odcinek od ul. Łódzkiej do ul. Żwirki i Wigury), etap II (odcinek od ul. Żwirki i Wigury do ul. Warszawskiej) oraz etap III (odcinek od ul. Warszawskiej do ul. Szerokiej)
  - ulice w ciągu drogi wojewódzkiej nr 450 – etap II (odcinek od ul. Kubusia Puchatka do ul. Antycznej) oraz etap III (odcinek od ul. Antycznej do granic miasta)
- Budowa wewnętrznej zachodniej obwodnicy miasta (opracowanie koncepcji obwodnicy łączącej ul. Poznańską z ul. Inwestorską)
- Budowa wewnętrznej południowej obwodnicy miasta – realizacja etapu I: połączenie ul. Ks. Jolanty (od ul. Częstochowskiej) z ul. Budowlanych
- Budowa nowych ścieżek rowerowych wzdłuż ulic: Dobrzecka, Romańska, Zachodnia, Ks. Jolanty (do ul. Polnej), Szlak Bursztynowy, droga wojewódzka nr 450, Warszawska, Las Winiarski, kładka pieszo-rowerowa Wał Matejki – Wał Piastowski (przy moście kolejowym), Wał Matejki do ul. Pokrzywnickiej

Cel operacyjny 7.3. Wysoka jakość i dostępność usług komunalnych

OCZEKIWANE REZULTATY Co osiągniemy?	KIERUNKI DZIAŁAŃ Jakie działania podejmiemy?
Jakość i efektywność systemu zagospodarowania odpadów w mieście ulegnie poprawie.	Realizacja działań na rzecz podniesienia efektywności systemu gospodarowania odpadami.
Jakość usług wodociągowych i kanalizacyjnych dla mieszkańców ulegnie poprawie.	Rozwój infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej zapewniający wysoki standard i niezawodność świadczonych usług.

Podmioty odpowiedzialne za wdrażanie	Dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki, strategie	Projekty kluczowe
→ Wydział Rozbudowy Miasta Urzędu Miasta Kalisza → Wydział Gospodarki Komunalnej i Ochrony Środowiska Urzędu Miasta Kalisza → Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. w Kaliszu	→ Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych	→ Budowa nowego PSZOK i/lub zmiana organizacji pracy istniejącego punktu przy ul. Piwonickiej → Zagospodarowanie i przebudowa istniejącej przepompowni ścieków przy ul. Złotej → Budowa separatora oraz rozdział kanalizacji ogólnospławnej dla terenu zlewni w rejonie ulic Czaszkowska, Bankowa, Ułańska oraz zlewni al. Wolności

5.4. Synergia i komplementarność celów

Rozwój miasta opiera się o szereg różnorodnych działań i procesów ściśle ze sobą powiązanych. To „zespół naczyń połączonych", gdzie osiągnięcie jednego celu sprzyja realizacji innego, a równoczesna realizacja działań w ramach dwóch różnych celów pozwala maksymalizować efekty i osiągać efekt synergii. W taki sposób należy patrzeć na Strategię Kalisza i tak też należy ją realizować.

Rys. 5| Powiązania pomiędzy celami Strategii rozwoju Kalisza

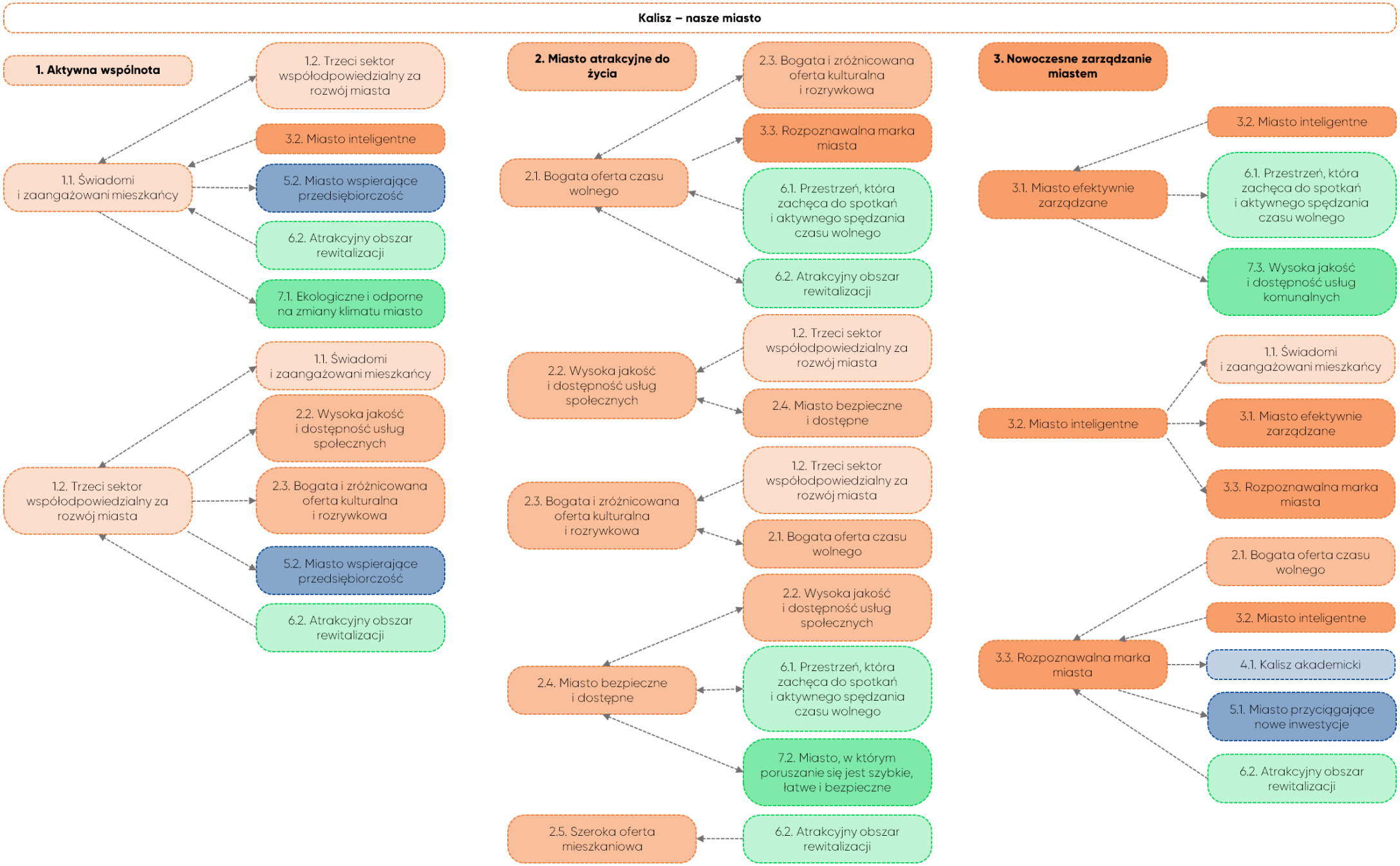

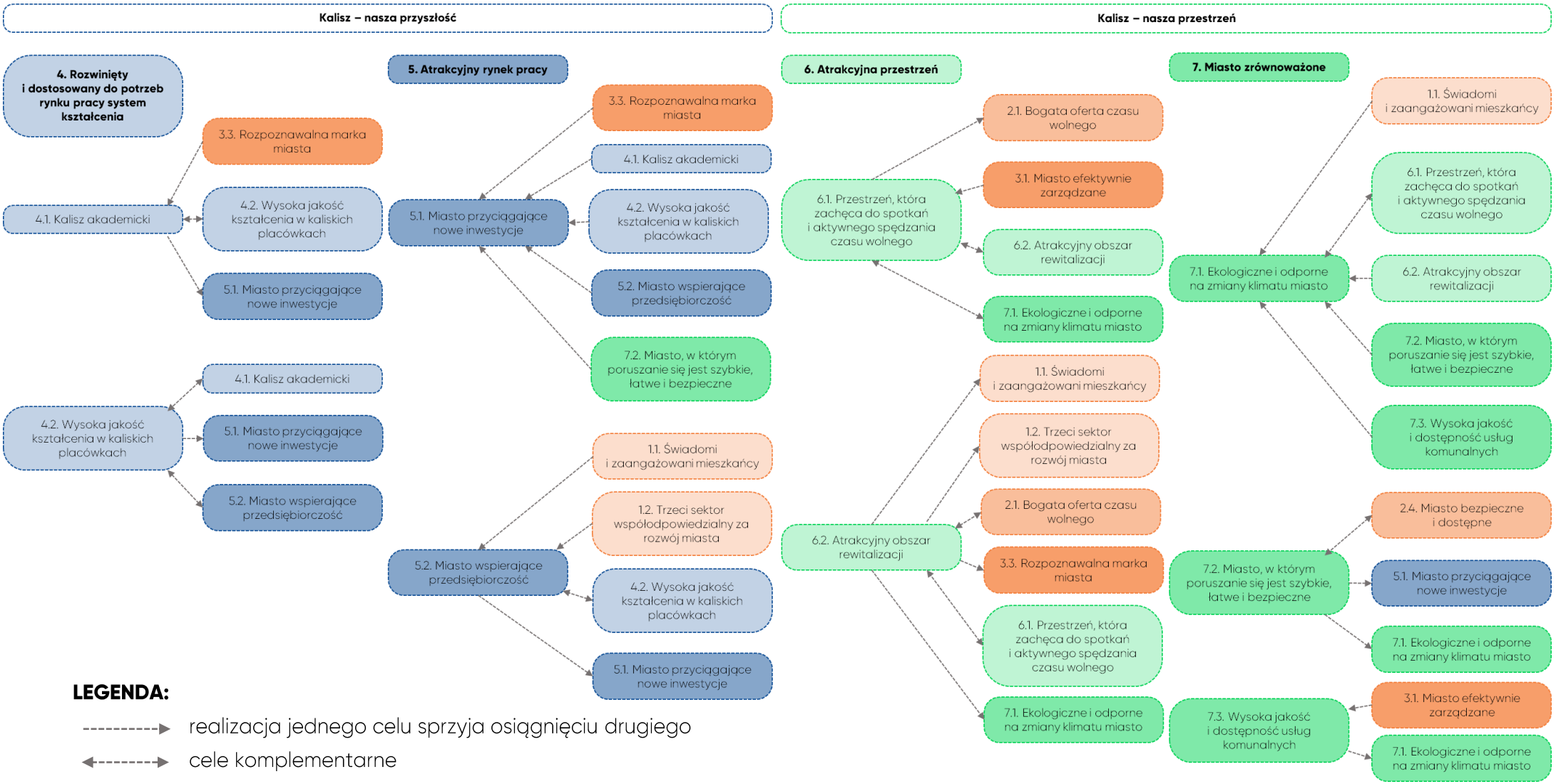

Źródło: opracowanie własne

6. Przestrzenny wymiar rozwoju miasta

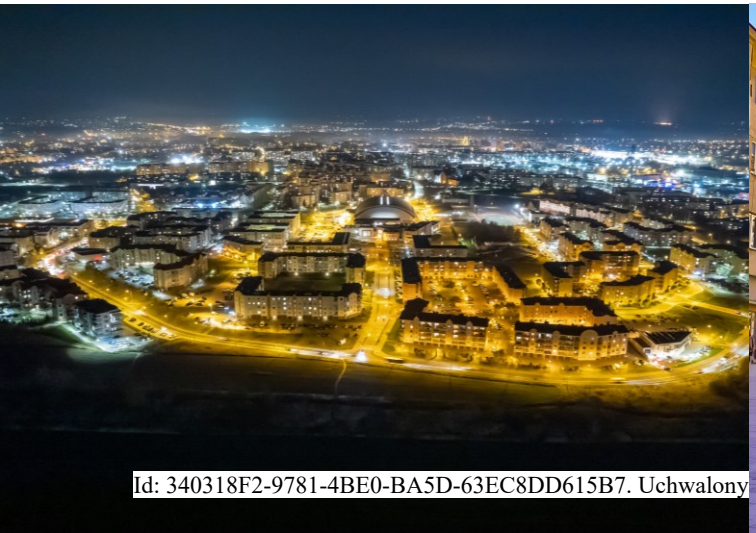

6.1. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej

Kluczowe uwarunkowania rozwojowe Kalisza

Uwarunkowania ogólne

Zgodnie z Planem Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (PZPWW) z 2019 r. Kalisz wraz z Ostrowem Wielkopolskim i otaczającymi gminami tworzy miejski obszar funkcjonalny ośrodka regionalnego – Aglomerację Kalisko-Ostrowską. Powierzchnia aglomeracji stanowi ok. 8,5% powierzchni województwa (2 535 km^2), a w jej granicach mieszka ok. 10% ludności Wielkopolski (ok. 348 tys. osób). Kalisz i Ostrów, tworzące dwubiegunowy układ miejski, stanowią najważniejszy ośrodek gospodarczy, kulturalny, turystyczny, administracyjny i edukacyjny na obszarze południowej Wielkopolski. Są to miasta o charakterze usługowym i przemysłowym skupiające funkcje wyższego rzędu, m.in. z zakresu nauki i szkolnictwa wyższego, ochrony zdrowia, kultury, biznesu i handlu.

Uwarunkowania demograficzne

Liczba ludności Kalisza według stanu na 31.12.2020 r. wynosi 99 106 osób (dane GUS). Ujemny przyrost naturalny oraz ujemne saldo migracji przyczyniają się do malejącej liczby mieszkańców miasta. Zgodnie z PZPWW depopulacja w Kaliszu osiągnie jeden z najwyższych poziomów w województwie, a liczba ludności miasta zmniejszy się o ok. 8,5% do 2030 r.

Mapa 1| Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej

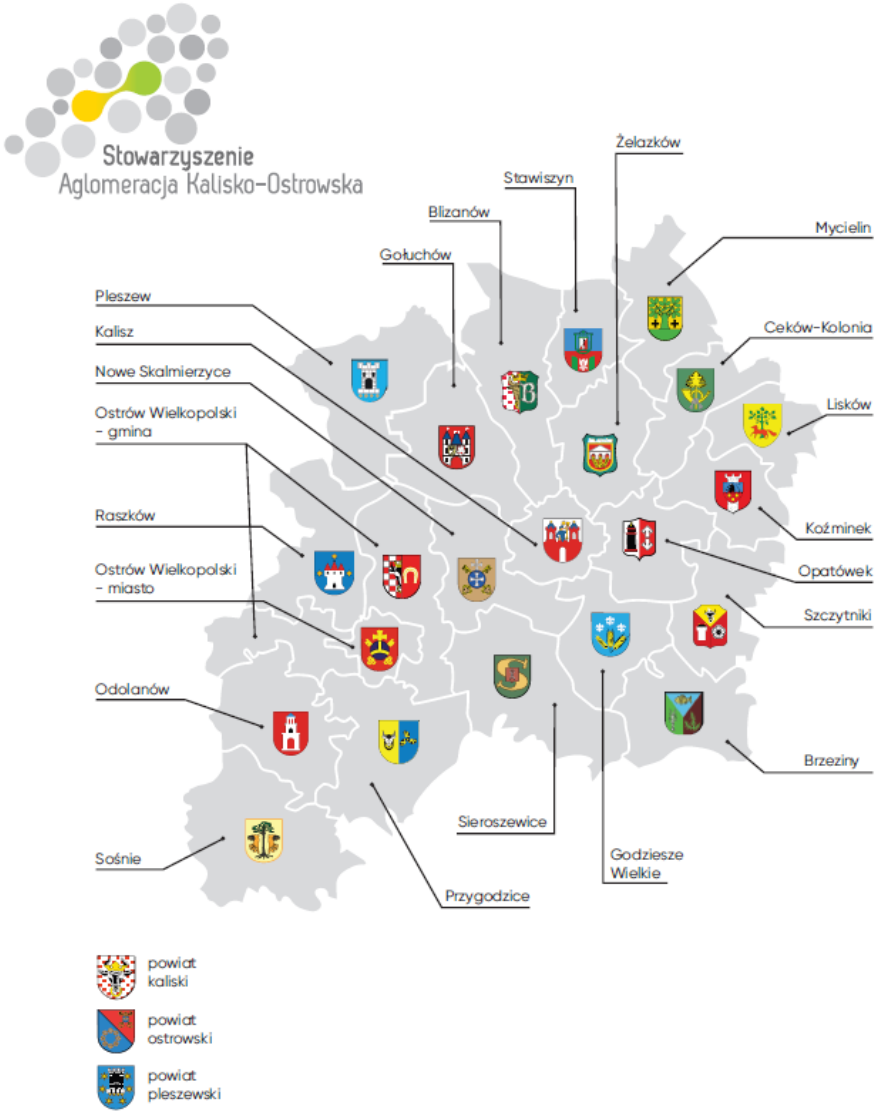

Źródło: UMK.

Prognozy GUS oraz Instytutu Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania PAN wskazują na zmniejszenie się liczby mieszkańców Kalisza do 79 226 do 2050 r. Oznaczałoby to spadek o 21% względem stanu obecnego i nasilenie się trendu depopulacji miasta. W bilansowaniu terenów przeznaczonych pod zabudowę w Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kalisza z 2019 r. (dalej SUiKZP) przyjęto umiarkowany wariant zmian w liczbie ludności miasta do 2044 r., zakładając spadek do 95 205 osób, czyli o około 5% względem stanu obecnego.

Przy obecnym trendzie demograficznym spadku liczby ludności miasta wyznaczanie rezerw zabudowy mieszkaniowej może prowadzić do nadpodaży gruntów pod zabudowę, co spowoduje zwiększenie nakładów finansowych na utrzymanie rozbudowanej infrastruktury (drogi, budynki publiczne, zieleń itd.) przy zmniejszającej się liczbie mieszkańców.

Istotnym czynnikiem wpływającym na funkcjonowanie miasta będą również zmiany w strukturze demograficznej jego mieszkańców wynikające ze starzenia się społeczeństwa. Będzie to skutkowało zwiększonym popytem na usługi opiekuńcze oraz wymagało odpowiedniego wyposażenia przestrzeni osiedli w łatwo dostępne tereny rekreacyjne i lokalne centra usług publicznych i komercyjnych.

Uwarunkowania przestrzenne

W obrębie miasta przeważają tereny związane z funkcją rolniczą, które zajmują około 60% jego powierzchni. Tereny zabudowy mieszkaniowej we wszystkich formach zajmują około 20% powierzchni miasta. Usługi rozmieszczone są równomiernie na obszarze całego miasta, dzięki czemu mieszkańcy mają do nich porównywalnie dobry dostęp.

Historyczne centrum położone jest na prawym brzegu rzeki Prosny, która rozdziela miasto na część zachodnią i wschodnią. Na lewym brzegu rzeki oraz na północ od średniowiecznego miasta znajduje się zabudowa powstała w XIX w. oraz na początku XX w. Na południowy wschód od historycznego centrum w rozwidleniu rzeki Prosny i kanału Bernardyńskiego znajduje się park miejski, który jest największym obszarem urządzonej zieleni rekreacyjnej w Kaliszu. W sąsiedztwie parku zlokalizowane są obiekty sportowe, m.in. stadion miejski, aquapark oraz tor kolarski.

Na południowy zachód od centrum znajduje się zabudowa blokowa z II poł. XX w. oraz zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. Uzupełnieniem struktury przestrzennej Kalisza jest zabudowa o charakterze wiejskim włączona w granice Kalisza wraz z rozwojem miasta, m.in. w obrębie osiedla Dobrzec (dawna wieś Dobrzec) oraz w obrębie osiedla Rajsków (dawna wieś Rajsków). Na obszarach tych, wskazanych w SUiKZP jako tereny zabudowy mieszkaniowej oraz w większości pokrytych obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, zauważalny jest trend rozwoju zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej.

Dodatkowo w strukturze przestrzennej miasta można wyróżnić cztery obszary produkcyjne: największy w rejonie osiedli Zagorzynek, Serbinów, Dobrzec i Szczypiorno, drugi od osiedla Rypinek do osiedla Czaszki, trzeci na osiedlu Winiary oraz czwarty na osiedlu Piskorzewie.

Zgodnie z wynikami badań ankietowych przeprowadzonych na etapie diagnozy istotnymi atutami miasta w opinii jego mieszkańców są:

- kompaktowość, czyli miasto krótkich odległości,
- dobra jakość infrastruktury transportowej,
- duża ilość zieleni w mieście i bliskość terenów zieleni poza miastem.

Uwarunkowania transportowe

Istotnymi brakami w infrastrukturze drogowej Kalisza są: brak północnej oraz południowej obwodnicy miasta.
W szczególności brak północnej obwodnicy skutkuje przeprowadzaniem ruchu tranzytowego przez centrum miasta, przyczyniając się do zwiększenia zanieczyszczenia powietrza oraz hałasu, a także do pogorszenia komfortu i bezpieczeństwa podróży innych użytkowników ruchu, co może potwierdzać m.in. ponad trzykrotny wzrost liczby wypadków drogowych w latach 2015-2019.

Zgodnie z wynikami badań ankietowych przeprowadzonych na potrzeby Diagnozy dominującym środkiem transportu w Kaliszu jest prywatny samochód. Głównymi grupami wiekowymi korzystającymi z transportu publicznego są osoby w wieku do 20 lat oraz osoby starsze. Taki stan rzeczy wynika m.in. z atrakcyjnych warunków przemieszczania się i parkowania samochodów w mieście. Potwierdza to ciągły wzrost liczby samochodów na 1 000 mieszkańców – 720 samochodów w 2019 r.

W analizie SWOT diagnozy w ocenie transportu publicznego w Kaliszu wskazano m.in.:

- nierównomierne nasycenie miasta liniami autobusowymi,
- zbyt małą liczbę przystanków autobusowych na obrzeżach miasta,
- brak synchronizacji linii autobusowych, co powoduje konieczność długiego oczekiwania na kolejny autobus na przystanku przesiadkowym,
- niewystarczającą liczbę połączeń autobusowych z miejscowościami podkaliskimi,
- zbyt małą liczbę połączeń kolejowych i autobusowych z resztą Polski, szczególnie z dużymi miastami oraz rejonami turystycznymi.

Analiza dostępności przystanków transportu zbiorowego (Mapa 2) wskazuje na ich dobrą dystrybucję pod względem czasu dojścia do przystanków (t=5 min.) w najbardziej zurbanizowanych obszarach miasta. Ograniczony dostęp występuje na obrzeżach miasta m.in. osiedla Tyniec, Rajsków,

Szczypiorno i Sulisławice. Dystrybucja przystanków transportu publicznego jest jednak tylko jednym z elementów składających się na rzeczywistą dostępność transportu publicznego, dlatego na etapie opracowywania analiz transportowych i planowania mobilności należy wziąć również pod uwagę takie aspekty jak drogę dojścia do przystanków, organizację węzłów przesiadkowych, infrastrukturę przystankową, częstotliwość przejazdów oraz dostępne połączenia.

W analizie dostępności stacji rowerowych przyjęto uśredniony czas dojścia do stacji rowerowych dla strefy śródmiejskiej i miejskiej, wynoszący 5 min. Analiza wskazuje na ograniczoną dostępność stacji w obszarach zurbanizowanych. Deficyty występują w obszarze osiedli Asnyk, Kaliniec i Widok. Najlepszą dostępnością charakteryzują się centralne osiedla, tj. Śródmieście I, Śródmieście II, Rogatki, Czaski, a także osiedle Dobrzec. Stacje zlokalizowane są zazwyczaj w sąsiedztwie usług publicznych, m.in. szpitala, aquaparku, Kalisz Areny i niektórych szkół.

Rozbudowa systemu tras rowerowych prowadzona jest m.in. w oparciu o przyjętą w 2017 r. Koncepcję przebiegu tras rowerowych dla Miasta Kalisza. Długość tras rowerowych w mieście wzrosła z 37,7 km w 2015 r. do 55 km w 2019 r. Główne wyzwania rozbudowy infrastruktury rowerowej stanowią: poprawa ciągłości tras, likwidacja barier przestrzennych oraz tworzenie nowych tras rowerowych jako wydzielonych od ruchu pieszego.

Przez Kalisz przebiega linia kolejowa nr 14 relacji Warszawa – Łódź – Kalisz – Wrocław. Trasa linii, w granicach miasta, przebiega na osi wschód-zachód. Linia w granicach miasta jest w pełni zelektryfikowana, dwutorowa (SUiKZP). Ze względu na stan linii kolejowej obecnie większość połączeń na trasie Warszawa-Wrocław prowadzonych jest jednak przez Konin, Poznań i Leszno. Modernizacja linii kolejowej nr 14 jest wskazana w PZPWW jako jedna z inwestycji celu publicznego w Kaliszu.

W celu poprawy obsługi komunikacyjnej Kalisza wskazana jest rozbudowa i poprawa połączeń transportowych z Ostrowem Wielkopolskim jako element współpracy w ramach Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej.

W Ekspertyzie Transportowej w Zakresie Rozwiązań Transportowych na Obszarze Rewitalizacji Miasta Kalisza (2017) w ocenie transportu zbiorowego w Kaliszu wskazano również na:

- brak priorytetów w ruchu dla komunikacji miejskiej, pozwalających na skrócenie czasu przejazdu względem transportu indywidualnego,
- występowanie barier architektonicznych dla osób z niepełnosprawnością ruchową, jak również – w podobnym zakresie – dla transportu rowerowego.

Mapa 2 | Dostępność przystanków publicznego transportu zbiorowego

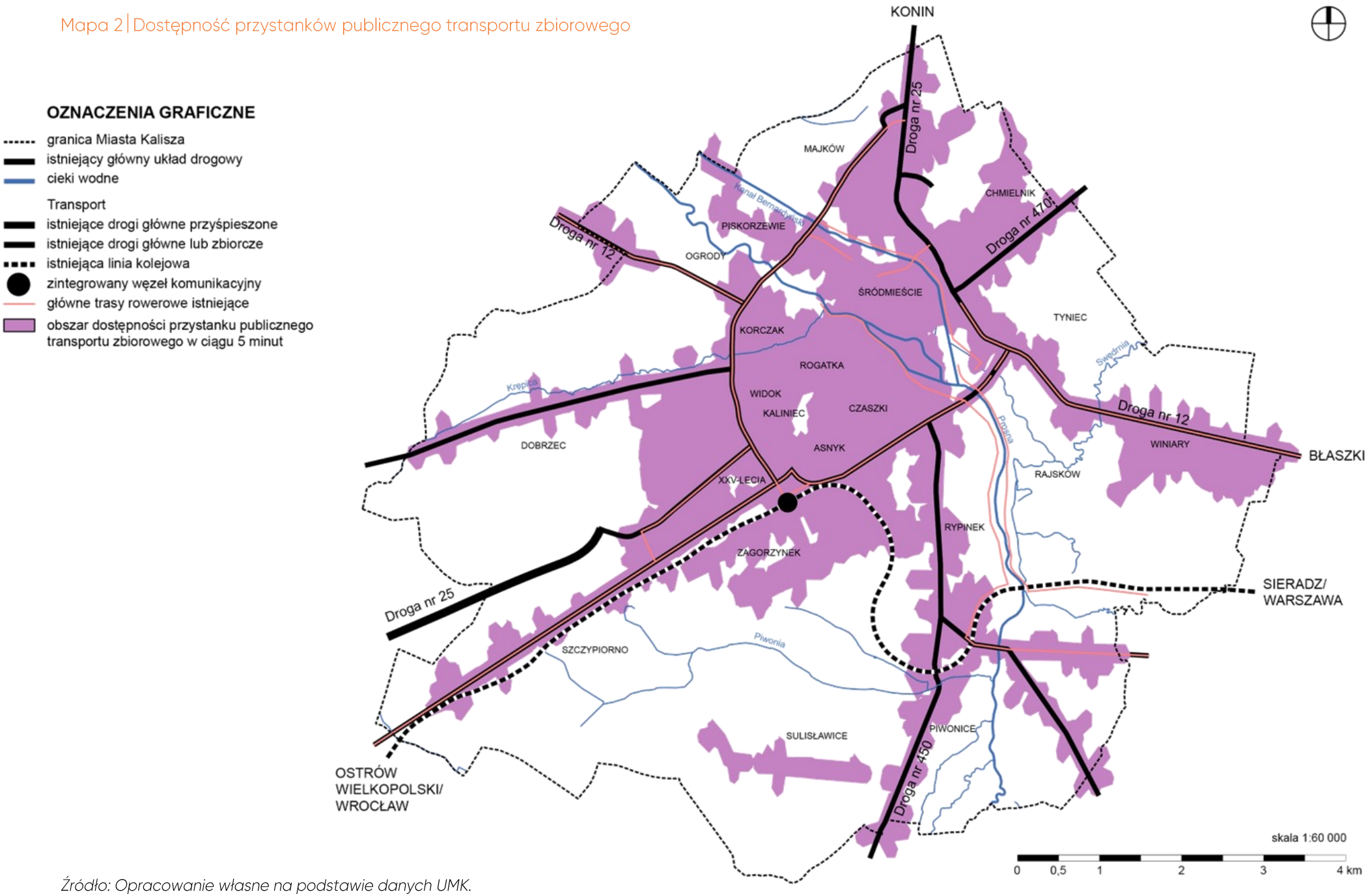

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMK.

Mapa 3 | Dostępność stacji rowerowych

OZNACZENIA GRAFICZNE

- granica Miasta Kalisza
- istniejący główny układ drogowy
- cieki wodne

Transport

- istniejące drogi główne przyśpieszone
- istniejące drogi główne lub zbiorcze
- istniejąca linia kolejowa
- zintegrowany węzeł komunikacyjny
- główne trasy rowerowe istniejące
- obszar dostępności stacji rowerowej w czasie 5 minut

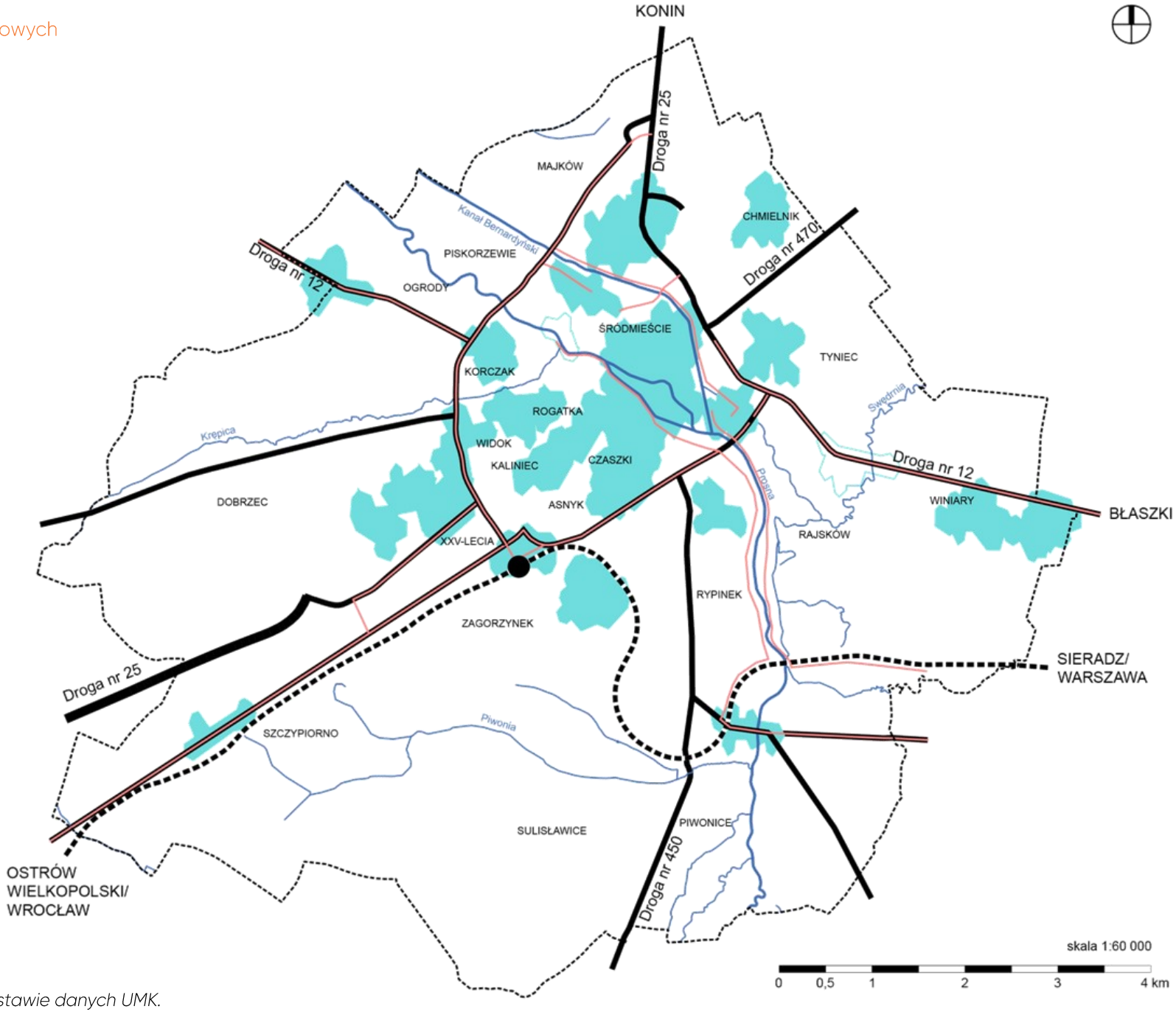

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych UMK.

Uwarunkowania infrastrukturalne

Zgodnie z SUiKZP Kalisz charakteryzuje dość dobrze rozwinięta sieć infrastruktury technicznej. Przez teren miasta przebiegają linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV oraz gazociągi wysokiego ciśnienia DN 700, DN 500, DN 400, DN 200 oraz DN 150. Ponadto na terenie Kalisza występuje pięć Głównych Punktów Zasilania. Prawie 99% mieszkańców miasta zaopatrywanych jest w wodę z sieci wodociągowej. Równie wysoki odsetek (niemal 95%) mieszkańców korzysta z sieci kanalizacyjnej. Cały zainwestowany obszar miasta jest zelektryfikowany. Miasto prowadzi również działania na rzecz wymiany pieców węglowych na ekologiczne źródła energii oraz rozbudowy infrastruktury małej retencji wody opadowej i roztopowej.

Uwarunkowania środowiskowe

Obszar miasta charakteryzuje się bardzo małą lesistością. Tereny zakrzewione i zadrzewione stanowią jedynie 3,8% jego powierzchni. W południowo-wschodniej części Kalisza znajduje się kompleks leśny Winiary, największy las w obrębie miasta, zaliczany do lasów ochronnych.

Kalisz leży w obszarze najniższych średniorocznych sum opadów oraz obszarze, który został zakwalifikowany jako ekstremalnie zagrożony suszą.

Wody powierzchniowe charakteryzują się znacznym poziomem zanieczyszczeń. Rzeki Prosna i Swędrnia zaliczane są do IV klasy, a Piwonia i Krępica do V klasy jakości wód w Polsce.

Zanieczyszczenie powietrza pyłami zawieszonymi powodowane jest emisją spalin z paliw grzewczych sektora bytowo-gospodarczego, z transportu samochodowego oraz z działalności obiektów przemysłowych. Jakość powietrza w Kaliszu pogarsza również jego położenie w pradolinie Prosny, która ogranicza naturalne przewietrzanie miasta.

Zgodnie ze wskazaniem Diagnozy w zapisach „Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru z dorzecza Odry" miasto Kalisz zostało uznane za obszar o najwyższym poziomie ryzyka powodziowego w rejonie wodnym rzeki Warty. Najbardziej zagrożonymi powodzią osiedlami są Rajsków i Piskorzewie. Do inwestycji strategicznych determinujących poziom zagrożenia powodziowego miasta można zaliczyć budowę zbiornika Wielowieś Klasztorna i wałów przeciwpowodziowych na krańcowym odcinku rzeki Swędrni. Zgodnie z PZPWW konieczne jest również eliminowanie zagospodarowania na obszarach szczególnie zagrożonych powodzią, intensyfikowanie zagospodarowania już istniejącego oraz określenie warunków realizacji inwestycji na obszarach o niskim prawdopodobieństwie wystąpienia powodzi.

Na terenie miasta i w jego bezpośrednim sąsiedztwie znajdują się obszary chronionego krajobrazu, korytarze ekologiczne o znaczeniu państwowym, obszar Natura 2000, rezerwaty przyrody oraz pomniki przyrody opisane szczegółowo w SUiKZP.

Wskazania do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego z 2019 r. (PZPWW)

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego wskazuje na Kalisz wraz z Ostrowem Wielkopolskim jako dwubiegunowy ośrodek regionalny, który będzie stanowić ważny element równoważenia rozwoju środkowej części kraju. Wśród istotnych kierunków działań znalazło się wzbogacenie usług wyższego rzędu działających jako uzupełnienie oferty stolicy województwa. W obu miastach panują dobre warunki do rozwoju funkcji obsługi biznesu, kulturalnych oraz inteligentnych specjalizacji regionalnych. Dodatkowo Kalisz określany jest jako miasto o istotnym potencjale do pełnienia funkcji ośrodka akademickiego w skali regionu.

Kluczowym celem wskazanym w PZPWW dla Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej jest osiągnięcie wysokiego poziomu spójności, konkurencyjności i dostępności obszaru służącego podnoszeniu jakości życia mieszkańców poprzez kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej z podkreśleniem jej rozpoznawalności w przestrzeni regionu i kraju. Cele polityki przestrzennej zdefiniowane do osiągnięcia celu kluczowego to m.in.:

- kształtowanie efektywnej struktury sieci osadniczej,
- poprawa dostępności i spójności komunikacyjnej,
- przeciwdziałanie zagrożeniom środowiska,
- ochrona i efektywne wykorzystanie potencjału kulturowego,
- wykorzystanie i wzmacnianie potencjału społeczno-gospodarczego,
- rozwój systemów infrastruktury technicznej.

Mapa 4 | Wyrys ze Struktury Osadniczej Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (2019) przedstawiający powiązania funkcjonalne Kalisza z sąsiednimi strukturami osadniczymi

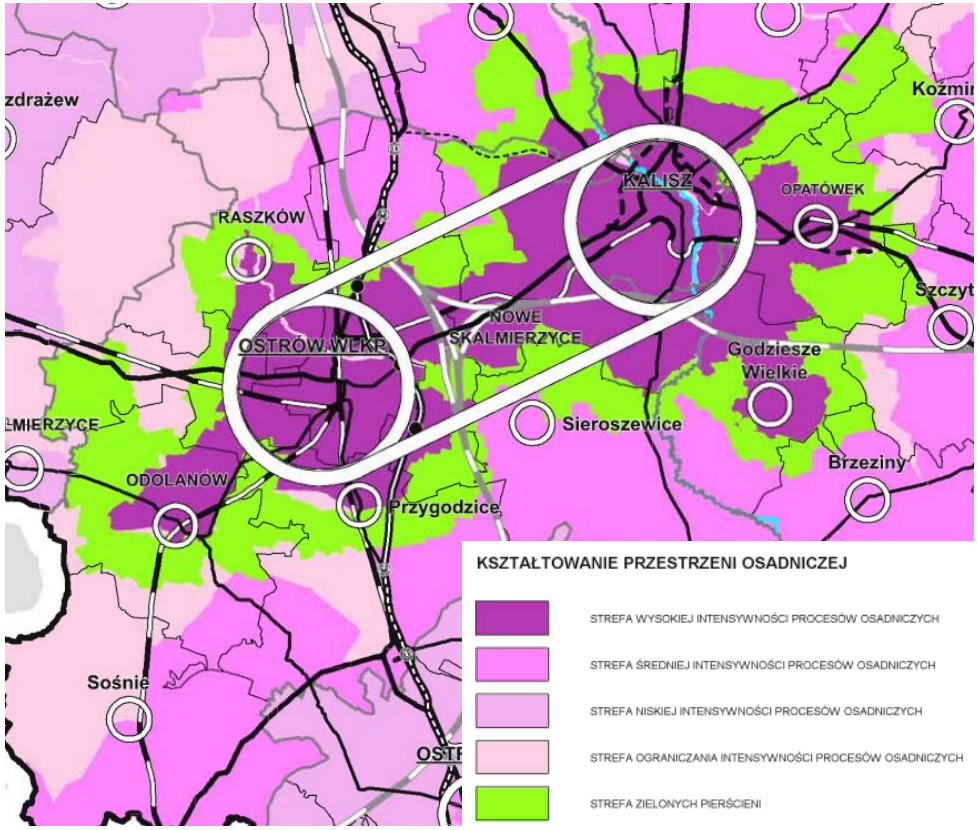

Źródło: Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego, 2019 r.

Istotne z punktu widzenia modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazania PZPWW dla aglomeracji Kalisza i Ostrowa Wielkopolskiego w zakresie rozwoju funkcji o znaczeniu regionalnym i krajowym oraz integracji funkcjonalnej i przestrzennej z otoczeniem w celu podnoszenia konkurencyjności ośrodków miejskich i ich najbliższego otoczenia to:

- stymulowanie rozwoju gospodarczego w oparciu o potencjał istniejących firm oraz inteligentne specjalizacje Wielkopolski – wyznaczenie terenów inwestycyjnych, w szczególności dla lokalizacji nowych zakładów produkcyjnych i usługowych, parków naukowo-technologicznych, inkubatorów przedsiębiorczości i instytucji otoczenia biznesu, z pełną obsługą komunikacyjną i wyposażeniem w infrastrukturę techniczną,
- poprawa dostępności komunikacyjnej w relacjach ze stolicą województwa – budowa drogi ekspresowej S11, budowa nowej drogi o znaczeniu ponadlokalnym łączącej Kalisz z planowaną drogą ekspresową S11, rozbudowa drogi krajowej nr 25, modernizacja istniejących linii kolejowych oraz budowa linii Kolei Dużych Prędkości wraz ze stacją kolejową na terenie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej,
- stworzenie zintegrowanego systemu komunikacji zbiorowej w obrębie Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej,
- wzmacnianie funkcji ośrodka akademickiego o randze krajowej – rozbudowa i modernizacja obiektów i instytucji szkolnictwa wyższego, instytucji naukowych, placówek badawczych i rozwojowych,
- zwiększenie znaczenia miast jako ośrodków turystycznych na bazie istniejących walorów historyczno-kulturowych – rozwój i modernizacja bazy noclegowej, rozbudowa istniejącej infrastruktury turystycznej, wyznaczanie miejskich tematycznych szlaków turystycznych,
- wzmacnianie funkcji ośrodków sportowych o randze krajowej – rozbudowa i modernizacja bazy sportowo-rekreacyjnej, organizacja wydarzeń o skali ponadregionalnej i krajowej oraz wykorzystanie istniejących obiektów sportowych, ze szczególnym uwzględnieniem hal sportowych w Kaliszu, basenów, stadionu piłkarskiego, stadionu lekkoatletycznego w Kaliszu,
- poprawa warunków mieszkaniowych – rewitalizacja najstarszych dzielnic i obszarów zdegradowanych, podwyższanie standardu istniejących zasobów mieszkaniowych, wyznaczanie nowych terenów dla lokalizacji zabudowy mieszkaniowej, w tym mieszkalnictwa społecznego i komunalnego, z zapewnieniem dobrej dostępności komunikacyjnej, z preferencją obsługi komunikacją zbiorową, wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną oraz inne usługi publiczne, a także dostępności do terenów rekreacyjnych i sportowych,
- poprawa wyposażenia w infrastrukturę społeczną służącą mieszkańcom południowej części województwa – modernizacja i rozbudowa istniejących obiektów oraz

wyznaczanie terenów lokalizacji nowych inwestycji z zakresu usług społecznych, w tym przede wszystkim szpitali, domów opieki, szkół i uczelni oraz instytucji kultury z uwzględnieniem obsługi komunikacyjnej i niezbędnym wyposażeniem w infrastrukturę techniczną,

- poprawa jakości przestrzeni publicznych – rewitalizacja, wyznaczanie, urządzanie i poprawa estetyki obszarów o istotnym znaczeniu dla mieszkańców, w tym w szczególności rewitalizacja śródmieść z uwzględnieniem potrzeb wszystkich użytkowników, w tym osób o ograniczonej mobilności i percepcji, przy wykorzystaniu zasad projektowania uniwersalnego w rozumieniu art. 2. Konwencji o prawach osób niepełnosprawnych sporządzonej w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz.U. z 2012 r. poz. 1169 ze zm.),
- ochrona terenów cennych przyrodniczo i kulturowo – zachowanie i poprawa zagospodarowania terenów zieleni urządzonej, wyznaczenie nowych terenów oraz zachowanie i rewitalizacja obszarów i obiektów zabytkowych.

Ważnym wskazaniem dla kształtowana rozwoju przestrzennego jest również ograniczenie w PZPWW rozwoju działalności rolniczej w obszarze Kalisza. Wynika to z potencjału rozwojowego miasta oraz zachodzących silnych przekształceń społeczno-gospodarczych i funkcjonalno-przestrzennych, których bezpośrednim przejawem jest ograniczenie funkcji rolniczej. Tereny te mają docelowo być zagospodarowane jako mieszkaniowe, produkcyjne, usługowe i komunikacyjne.

W PZPWW wskazano również inwestycje celu publicznego, które w całości lub częściowo dotyczą terenu Kalisza. Są to:

- adaptacja pomieszczeń na potrzeby magazynu Publicznej Biblioteki Pedagogicznej oraz Kolegium Języków Obcych w Kaliszu,
- przebudowa DK 25 na odcinku Ostrów Wielkopolski – Kalisz – Konin,
- prace modernizacyjne na liniach kolejowych nr 14, 811 na odcinku Łódź Kaliska – Zduńska Wola – Ostrów Wielkopolski, etap II: Zduńska Wola – Ostrów Wielkopolski,
- realizacja Kolei Dużych Prędkości na odcinku Warszawa – Łódź – Poznań/Wrocław,
- modernizacja linii 110 kV Elektrownia Adamów – Żuki – Ceków – Kalisz Centrum – Kalisz Piwonice,
- przebudowa linii 110 kV Ostrów – Kalisz Piwonice,
- modernizacja linii 110 kV Ostrów – Kalisz Zachód – Kalisz Dobrzec – Kalisz Północ – Rychwał,
- prace remontowe i odmuleniowe na Kaliskim Węźle Wodnym,
- remonty jazów i progów na rzece Prośnie w km od około 52+000 do około 167+000 oraz na Kanale Bernardyńskim,
- obwałowanie rzeki Swędrni, m. Kalisz.

Wskazania do modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wynikające z Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku (SRWW)

W SRWW jako miejski ośrodek funkcjonalny określono Aglomerację Kalisko-Ostrowską (AKO). Jako jej atuty wskazano m.in. koncentrację podmiotów gospodarczych, lokalizację największych pracodawców i usług specjalistycznych, liczne obiekty kultury, tereny rekreacyjne i miejsca imprez kulturalnych. Jako problemy rozwojowe wskazano m.in. niekorzystne trendy demograficzne. Określone w SRWW kluczowe kierunki działań istotne dla modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej to m.in.:

- działania na rzecz wzrostu gospodarczego m.in. poprzez tworzenie atrakcyjnych warunków do rozwoju firm, dopasowanie oferty edukacyjnej do biznesu, wsparcie współpracy nauki i biznesu,
- działania na rzecz rozwoju społecznego m.in. poprzez rozwój usług wyższego rzędu, rozwój usług społecznych, rozwój obsługi turystycznej z poszanowaniem dziedzictwa przyrodniczego i stworzenie produktu kulturalno-turystycznego AKO,
- budowa północnej obwodnicy oraz poprawa połączeń drogowych z Poznaniem,
- wzmacnianie wewnętrznej spójności komunikacyjnej poprzez: rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, transportu niskoemisyjnego, tworzenie sieci tras rowerowych, uruchomienie kolei aglomeracyjnej, rozwój sieci komunikacji autobusowej oraz integrację systemów transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych,
- przeciwdziałanie suszy i powodzi – wzrost retencji wody,
- poprawa jakości powietrza m.in. poprzez działania na rzecz efektywności energetycznej i rozwój alternatywnych źródeł energii.

Struktura funkcjonalno-przestrzenna miasta

Model docelowej struktury funkcjonalno-przestrzennej jest zobrazowaniem spodziewanych i planowanych w Strategii Rozwoju Miasta Kalisza procesów oraz ich wpływu na kształtowanie się jego przestrzeni. W modelu wzięto pod uwagę uwarunkowania historyczne, istniejącą strukturę osadniczą oraz powiązania pomiędzy poszczególnymi obszarami miasta, wewnętrzne i zewnętrzne powiązania transportowe, zasoby naturalne oraz obszary cenne przyrodniczo, a także wskazane w diagnozie obszary problemowe oraz potencjały rozwoju miasta.

Model został przygotowany w oparciu o Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (2019), Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Kalisza (2019) oraz zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Kalisza jest oparty o główne elementy rozwojowe miasta. Wśród nich można wyróżnić:

- główne powiązania ponadlokalne:
  - kolejowo-drogowy korytarz komunikacyjny, będący elementem transeuropejskiej sieci transportowej TEN-T korytarz Morze Północne – Bałtyk, łączący takie miasta jak Poznań, Łódź, Warszawa, na który w obrębie Kalisza składają się droga krajowa nr 12 i nr 25 oraz linia kolejowa nr 14, a także planowana kolej dużych prędkości,
  - kolejowo-drogowy korytarz komunikacyjny w pasie drogi szybkiego ruchu S11, drogi krajowej nr 25 oraz linii kolejowej nr 355 stanowiący połączenie w kierunku południowym m.in. z Wrocławiem,
- Miejski Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej stanowiący dwubiegunowy ośrodek miejski ściśle powiązany społecznie, gospodarczo i przyrodniczo, którego osią rozwoju jest droga krajowa nr 25 oraz linia kolejowa nr 14,
- istniejącą strukturę osadniczą Kalisza, która charakteryzuje się zwartą zabudową, równomiernym rozmieszczeniem usług publicznych i komercyjnych, co stanowi potencjał do rozwoju miasta zgodnie z ideą miasta kompaktowego, tj. krótkich odległości,
- obszary koncentracji rozwoju funkcji usługowych i przemysłowych wyznaczone wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych miasta, tj. dróg krajowych nr 12 i 25, drogi wojewódzkiej nr 450,
- obszary koncentracji usług oświaty przy drodze krajowej nr 12 stanowiące ośrodek akademicki o znaczeniu regionalnym,
- obszar koncentracji rozwoju funkcji turystycznych w obrębie historycznego miasta Kalisza charakteryzujący się zwartą zabudową śródmiejską wraz z usługami publicznymi i komercyjnymi o znaczeniu lokalnym i ponadlokalnym, a także głównymi przestrzeniami publicznymi miasta,
- obszary koncentracji terenów zieleni m.in. Park Miejski, Planty Miejskie, Park nad Krępicą, kompleks leśny Winiary itd. wraz z obszarami wód powierzchniowych oraz terenów nadwodnych, m.in. rzeki Prosna, Swędrnia, Piwonia, Krępica, które stanowią atrakcyjną bazę terenów sportu, rekreacji i wypoczynku oraz obsługi ruchu turystycznego, a także istotny zasób w adaptacji i mitygacji Kalisza do zmian klimatu,
- obszary terenów otwartych zlokalizowanych na obrzeżach strefy podmiejskiej stanowiące istotny zasób w zakresie ochrony środowiska oraz przeciwdziałania tzw. efektowi rozlewania się miast.

Mapa 5 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – rysunek ogólny

OZNACZENIA GRAFICZNE

- granica Miasta Kalisza
- istniejący główny układ drogowy
- cieki wodne

Strefy funkcjonalne
- strefa śródmiejska
- strefa miejska
- strefa podmiejska
- strefa aktywności gospodarczej
- strefa terenów otwartych (grunty rolne, lasy, nieużytki, zieleń wzdłuż cieków wodnych, cemantarze, ogrody działkowe)
- obszar starego miasta
- ośrodek akademicki o znaczeniu regionalnym

Obszary rozwojowe
- istotne obszary rezerw terenów mieszkaniowych
- istotne obszary rezerw terenów przemysłowych/usługowych

Obszar strategicznych interwencji
- obszar rewitalizacji

Transport
- istniejące drogi główne przyśpieszone
- planowane drogi główne przyśpieszone
- istniejące drogi główne lub zbiorcze
- planowane drogi główne lub zbiorcze
- istniejąca linia kolejowa
- zintegrowany węzeł komunikacyjny
- orientacyjny przebieg kolei dużych prędkości
- główne trasy rowerowe istniejące
- główne trasy rowerowe planowane

Ochrona środowiska i kształtowanie terenów ochrony zieleni
- główne obszary zieleni urządzonej
- główne obszary leśne
- obszary zieleni chronionej
- główne osie ochrony terenów zieleni oraz rozwoju terenów rekreacyjnych
- istotne obszary rezerw terenów zieleni/otwartcyh mogących pełnić funkcje rekreacyjne i/lub sportowe

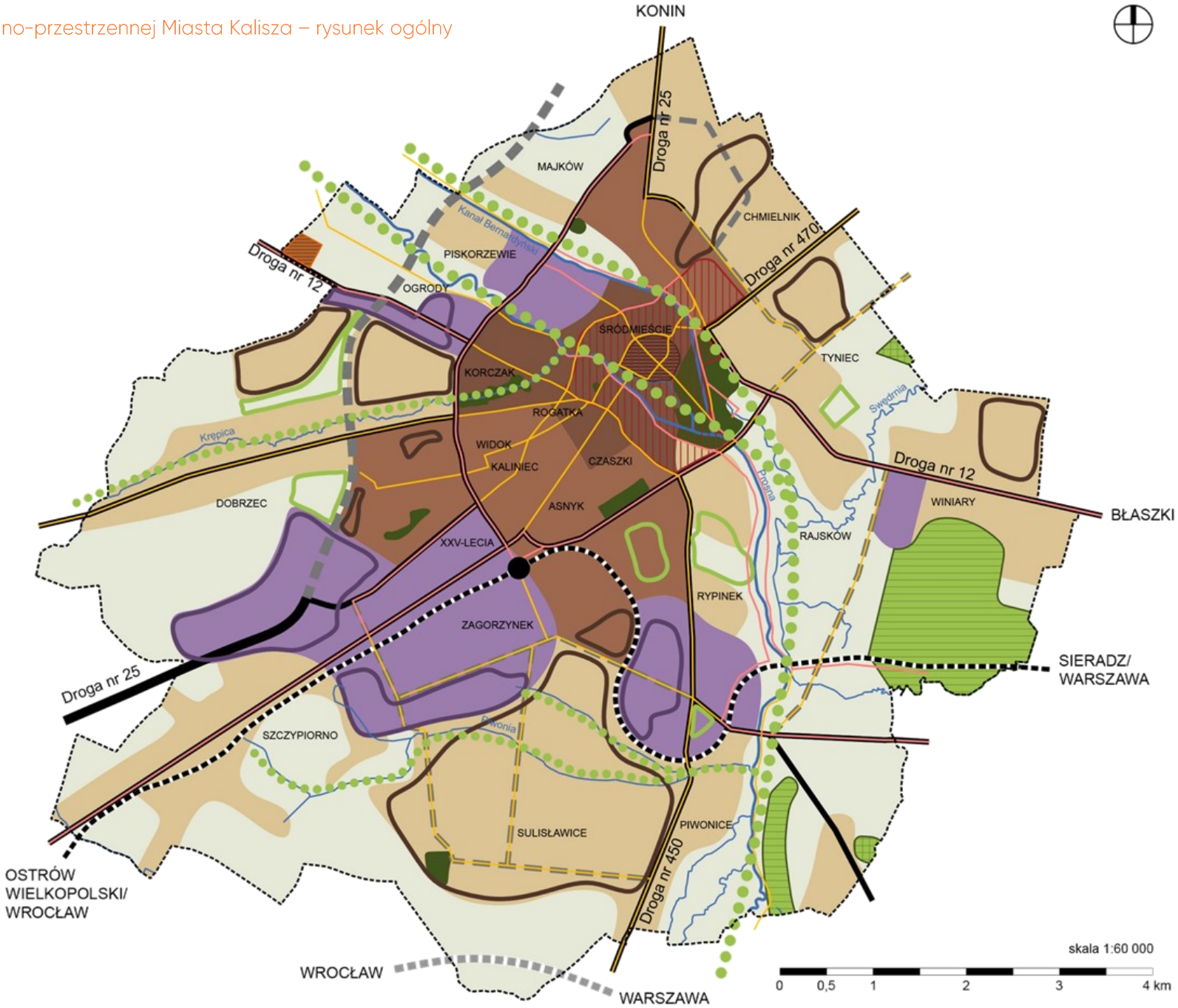

Źródło: Opracowanie własne

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej

Charakterystyka i wytyczne ogólne dla poszczególnych stref

Strefa śródmiejska

W większości wyznaczona na obszarze historycznego centrum miasta Kalisza. Przeważającą zabudową są kamienice z usługowymi parterami. W północnej części występuje zabudowa blokowa, a w północno-zachodniej zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna. W obszarze tym zlokalizowane są obiekty usług publicznych, tj. urzędy, uczelnie wyższe i kościoły oraz obiekty usług komercyjnych, tj. sklepy, hotele, galerie handlowe o zasięgu lokalnym i regionalnym. Obszar charakteryzuje się zwartą zabudową o układzie pierzejowym oraz dobrą dostępnością do terenów zieleni (Planty, Park Miejski) i terenów sportowych (Stadion Miejski, OSRiR).

Strefa śródmiejska stanowi główny ośrodek usług wyższego rzędu (kultury, komercyjnych, publicznych) o znaczeniu ponadlokalnym. Jest kluczową przestrzenią rozwoju i obsługi ruchu turystycznego oraz jednym z głównych elementów tworzenia marki miasta. W strefie tej należy dążyć do zachowania funkcji usługowej oraz mieszkaniowo-usługowej tego obszaru, a także jej historycznego dziedzictwa. Dopuszczalna jest lokalizacja nieuciążliwej działalności rzemieślniczej. Należy dążyć do uzupełnienia ewentualnych braków w ofercie usługowej tych obszarów oraz do ogólnego podniesienia standardu zamieszkania i przestrzeni publicznych. Przestrzeń publiczną należy kształtować z zachowaniem wysokiej jakości dla użytkowników lokalnych i ponadlokalnych. W zakresie transportu i organizacji ruchu powinno się dążyć do ograniczenia ruchu samochodowego przy zachowaniu niezbędnych dojazdów dla mieszkańców, przedsiębiorców i służb publicznych oraz dążyć do poprawy obsługi tego obszaru transportem zbiorowym. Miejsca postojowe obsługujące nowe inwestycje zaleca się realizować jako parkingi podziemne. Powinno się dążyć do zachowania historycznego układu zabudowy wraz z zachowaniem historycznych osi widokowych i widoków.

Strefa miejska

Obejmuje obszar położony na południowy zachód (osiedla Rogatka, Korczak, Widok, Czaszki, Asnyk, Kaliniec oraz część osiedla Dobrzec i Zagorzynek) oraz północny-wschód od strefy śródmiejskiej (część osiedli Majków i Chmielnik). Część zachodnia to obszar o wykształconej strukturze urbanistycznej, na którym przeważa zabudowa blokowa. W części wschodniej przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna o wysokiej intensywności. Obszar ten posiada dobrą dostępność usług publicznych oraz komercyjnych.

Strefa miejska to obszar zabudowy mieszkaniowej o wysokiej intensywności charakteryzujący się dobrą dostępnością do usług, z rozwiniętą infrastrukturą transportową i techniczną. Należy dążyć do rozwoju tego obszaru zgodnie z ideą miasta 15-minutowego w celu

podniesienia jego atrakcyjności jako miejsca zamieszkania. W obszarze tym należy kontynuować funkcję mieszkaniową wielorodzinną i jednorodzinną o wysokiej intensywności zabudowy wraz z towarzyszącymi usługami. Nowa zabudowa powinna zapewniać zróżnicowaną ofertę mieszkaniową oraz uwzględniać potrzeby mieszkańców w zakresie dostępności do usług publicznych i komercyjnych. Dopuszczalna jest lokalizacja usług, nieuciążliwych obiektów produkcyjnych i rzemieślniczych. Usługi powinny być lokalizowane w ramach lokalnych centrów. Należy rozwijać przestrzenie publiczne (parki, skwery, zieleńce, place zabaw itd.) oraz połączenia pomiędzy nimi, a także zapewnić dobrą dostępność terenów zieleni na obszarze całej strefy. Należy dążyć do poprawy dostępności i atrakcyjności transportu zbiorowego w tym obszarze.

Strefa podmiejska

Do tej strefy zakwalifikowano pozostałe obszary zabudowane, czyli rejon osiedli Chmielnik, Tyniec, Winiary, Piwonice, Szczypiorno, Dobro, Piskorzewie, Majków część osiedla Rypinek oraz Sołectwo Sulisławice i Sołectwo Dobrzec. Jest to obszar, na którym przeważa zabudowa mieszkaniowa jednorodzinna o niskiej intensywności.

W pierwszej kolejności należy dążyć do zabudowy strefy podmiejskiej na obszarach, gdzie już występuje zabudowa i doprowadzona jest niezbędna infrastruktura, możliwie blisko strefy miejskiej i śródmiejskiej. Obszary te należy rozwijać wraz z niezbędnymi usługami lub zapewniać odpowiedni dostęp do usług zlokalizowanych w innych częściach miasta. W strefie tej powinno się lokalizować zabudowę mieszkaniową jednorodzinną i wielorodzinną o niskiej intensywności, nawiązującą skalą do zabudowy jednorodzinnej. Nowa zabudowa powinna zapewniać zróżnicowaną ofertę mieszkaniową oraz uwzględniać potrzeby mieszkańców w zakresie dostępności do usług publicznych i komercyjnych. Usługi publiczne i komercyjne powinny być lokalizowane w formie lokalnych centrów. Dopuszczalna jest również lokalizacja nieuciążliwych zakładów przemysłowych, rzemieślniczych, składów i magazynów. Obszar ten powinien być dobrze skomunikowany ze strefą miejską oraz śródmiejską transportem publicznym oraz trasami rowerowymi w celu zapewnienia odpowiedniej dostępności do usług oraz miejsc pracy. Powinien również charakteryzować się dobrą dostępnością do terenów urządzonej zieleni publicznej. W celu zapewnienia ładu przestrzennego zaleca się wyznaczenie typologii zabudowy oraz określenie współczynników nachylenia połaci dachowych, szerokości elewacji frontowych, układu dachów w stosunku do ulic (kalenicowy, szczytowy), kolorów elewacji oraz katalogu preferowanych materiałów wykończeniowych elewacji budynków.

Strefa aktywności gospodarczej

Wzdłuż głównych szlaków komunikacyjnych przebiegających w obrębie miasta wyznaczono pięć stref aktywności gospodarczej. Największa zlokalizowana jest wzdłuż linii kolejowej nr 14 oraz drogi nr 25 na osiedlach Zagorzynek, Serbinów oraz w części osiedla Dobrzec. Kolejne znajdują się na osiedlach Rypinek, Winiary, Piskorzewie oraz Ogrody. Strefy te wskazano na obszarach obecnie użytkowanych jako przemysłowo-usługowe, a obszary 1, 2 i 3 (Mapa 6) poszerzono o rezerwy terenowe pod ich dalszy rozwój.

Strefy aktywności gospodarczej to obszary odpowiadające na dynamicznie rozwijający się przemysł oraz usługi w Kaliszu. W tych strefach wyznaczono znaczne rezerwy terenów pod nowe inwestycje.
W strefach aktywności gospodarczej powinno się lokalizować usługi oraz przemysł z dopuszczeniem handlu i gastronomii. Wzdłuż granic tych obszarów powinny być lokalizowane pasy zieleni izolacyjnej. W przypadku modernizacji obiektów istniejących oraz nowych inwestycji wskazane jest zastosowanie rozwiązań prośrodowiskowych, np. zbierania i ponownego wykorzystywania wody opadowej z dachów budynków, dążenie do minimalnego poziomu uszczelnienia powierzchni terenu, stosowanie zieleni niskiej i wysokiej, wykorzystanie odnawialnych źródeł energii itd.

W strefach aktywności gospodarczej należy rozwijać niezbędną infrastrukturę, czyniąc tereny atrakcyjnymi dla inwestorów. Istotne jest także zapewnienie dobrej dostępności komunikacyjnej, obejmującej zarówno rozwój infrastruktury drogowej (drogi dojazdowe do terenów inwestycyjnych), jak i odpowiednie kształtowanie siatki połączeń autobusowych, umożliwiających kaliszanom dogodny dojazd do miejsc pracy.

Strefa terenów otwartych

Pozostałe tereny zostały zakwalifikowane jako tereny otwarte. Zalicza się do nich tereny lasów, nieużytki, tereny rolne, cmentarze, ogródki działkowe oraz zieleń wzdłuż cieków wodnych.

Tereny otwarte są kluczowymi obszarami ze względu na ochronę środowiska, mitygację i adaptację Kalisza do zmian klimatu, a także jako obszary uprawiania sportu, rekreacji i wypoczynku dla mieszkańców miasta. W strefie otwartej należy ograniczyć lokalizowanie nowej zabudowy, w szczególności zabudowy mieszkaniowej – wyjątkiem są tereny w sąsiedztwie istniejącej zabudowy na osiedlu Rajsków. Zaleca się dążenie do zwiększenia lesistości terenów otwartych, ochrony krajobrazu oraz ochrony terenów cennych przyrodniczo i rolniczo.

Mapa 6 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – strefy funkcjonalne

OZNACZENIA GRAFICZNE

- granica Miasta Kalisza
- istniejący główny układ drogowy
- cieki wodne

Strefy funkcjonalne

- strefa śródmiejska
- strefa miejska
- strefa podmiejska
- strefa aktywności gospodarczej
- strefa terenów otwartych (grunty rolne, lasy, nieużytki, zieleń wzdłuż cieków wodnych, cementarze, ogrody działkowe)
- obszar starego miasta
- ośrodek akademicki o znaczeniu regionalnym

Transport

- istniejące drogi główne przyśpieszone
- planowane drogi główne przyśpieszone
- istniejące drogi główne lub zbiorcze
- planowane drogi główne lub zbiorcze
- istniejąca linia kolejowa
- zintegrowany węzeł komunikacyjny

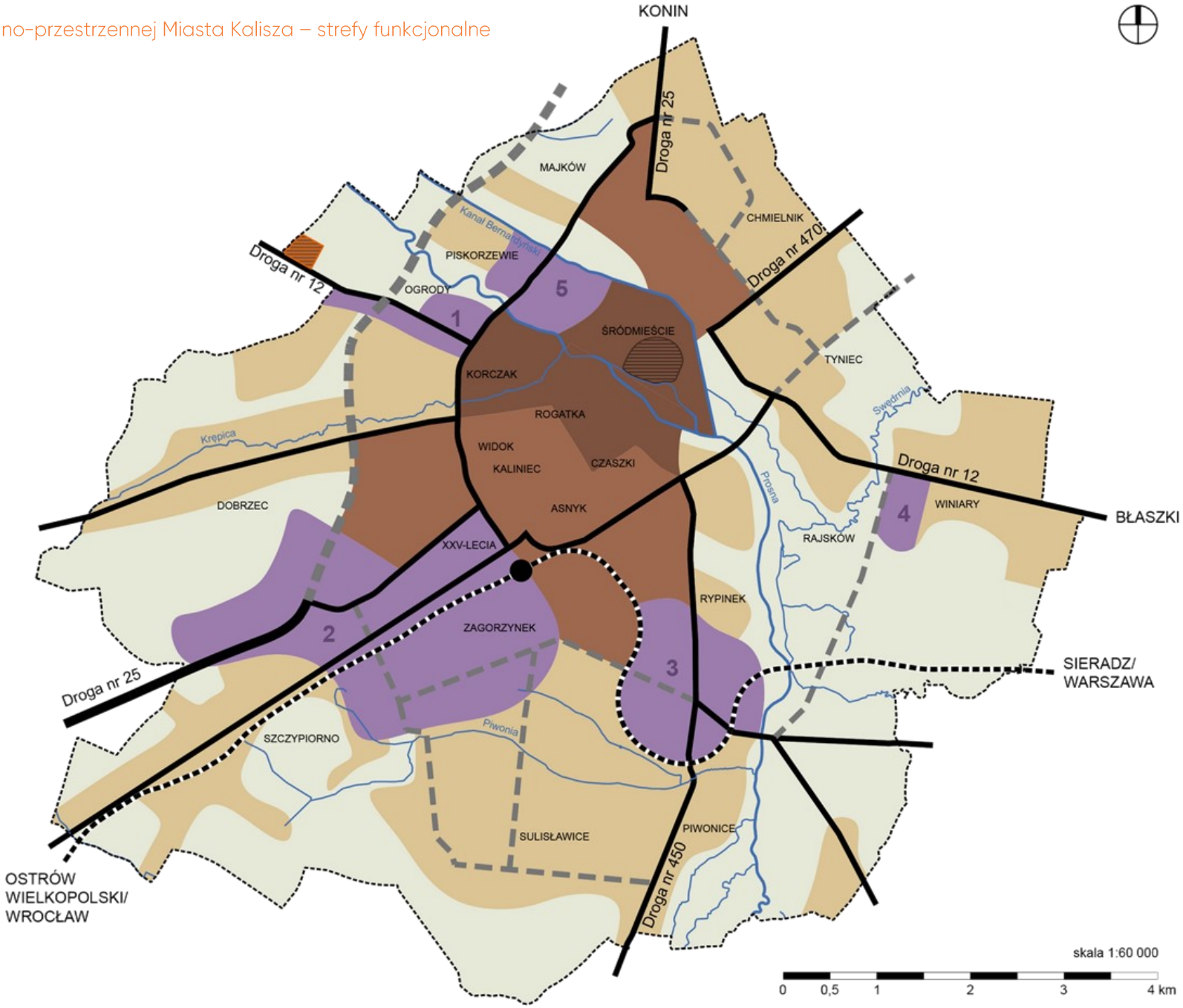

Źródło: Opracowanie własne.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania obszarów rozwojowych

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wyznaczono obszary rozwojowe w podziale na obszary o przeważającej funkcji mieszkaniowej oraz tereny aktywności gospodarczej, tj. obszary, na których przeważającą funkcją są usługi oraz przemysł.

Największe powierzchniowo obszary rezerw terenów mieszkaniowych znajdują się na osiedlach:

- Sulisławice, Zagorzynek i Piwonice (południowa część miasta) – obszar M6,
- Dobrzec (północno-zachodnia część miasta) – obszar M1, M2 oraz M3 i M4,

oraz w mniejszym stopniu na osiedlach:

- Chmielnik – obszar M7,
- Tyniec – obszar M8,
- Winiary – obszar M9.

Tereny o przeważającej funkcji mieszkaniowej powinny być zabudowywane w pierwszej kolejności na obszarach w pełni zurbanizowanych o dobrym dostępie do usług publicznych i komercyjnych, infrastruktury oraz zieleni. Nowe obszary zabudowy powinny być rozwijane wraz z transportem publicznym, mając na uwadze zapewnienie dobrego dostępu do transportu zbiorowego nieprzekraczającego czasu dojścia do przystanków t=15 min.

Wraz z nowymi terenami pod zabudowę należy wyznaczać obszary przestrzeni publicznych z terenami zieleni obsługującymi te obszary.

Szczególnie atrakcyjne rezerwy terenów pod zabudowę mieszkaniową stanowią te zlokalizowane w strefie miejskiej, tj. część terenów na osiedlach Dobrzec, Chmielnik i Zagorzynek. Są one położone w niewielkiej odległości od centrum miasta, na obszarach o dobrej dostępności do usług oraz z w pełni wykształconą infrastrukturą.

Największe powierzchniowo obszary pod rozwój funkcji usługowych oraz przemysłowych wyznaczono:

- wzdłuż drogi krajowej nr 12 w północnej części miasta – obszar A1,
- wzdłuż planowanej północnej obwodnicy Kalisza przy drodze nr 25 na osiedlach Dobrzec i Szczypiorno – obszar A2,
- na osiedlu Zagorzynek – obszar A3,
- wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 450 w sąsiedztwie Giełdy Kaliskiej – obszar A4.

Zabudowę na terenach aktywności gospodarczej należy rozwijać przy niepogorszeniu stanu środowiska naturalnego oraz warunków życia na sąsiednich terenach mieszkaniowych, a także zgodnie z wytycznymi zawartymi w opisie strefy aktywności gospodarczej.

Ponadto planowany jest rozwój:

- infrastruktury społecznej poprzez:
  - budowę infrastruktury odpowiadającej na potrzeby starzejącego się społeczeństwa, m.in. centrum opiekuńczo-mieszkaniowego oraz domu seniora,
- obiektów i przestrzeni publicznych poprzez:
  - stworzenie przestrzeni dla:
    - mediateki (multiteki),
    - Urban Lab w ramach Centrum Aktywności Mieszkańców,
    - centrum przedsiębiorczości,
  - budowę obiektów sportowych w sąsiedztwie osiedli mieszkaniowych w celu poprawy dostępności usług publicznych,
  - modernizację placów miejskich i budowę parku na osiedlu Dobrzec.
- infrastruktury komunalnej poprzez:
  - budowę Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych i/lub zmianę organizacji pracy istniejącego punktu w celu poprawy poziomów segregacji odpadów oraz odzysku surowców,
  - poprawę standardu zamieszkania oraz obniżenie energochłonności budynków znajdujących się w zasobach miejskich m.in. poprzez remonty i termomodernizację,
  - zwiększenie dostępności mieszkań m.in. poprzez budowę nowych mieszkań komunalnych.

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

Mapa 7 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – obszary rozwojowe

OZNACZENIA GRAFICZNE

- granica Miasta Kalisza
- istniejący główny układ drogowy
- cieki wodne

Strefy funkcjonalne
- strefa śródmiejska
- strefa miejska
- strefa podmiejska
- strefa aktywności gospodarczej
- strefa terenów otwartych (grunty rolne, lasy, nieużytki, zieleń wzdłuż cieków wodnych, cementarze, ogrody działkowe)
- obszar starego miasta
- ośrodek akademicki o znaczeniu regionalnym

Obszary rozwojowe
- istotne obszary rezerw terenów mieszkaniowych
- istotne obszary rezerw terenów przemysłowych/usługowych

Obszar strategicznych interwencji
- obszar rewitalizacji

Transport
- istniejące drogi główne przyśpieszone
- planowane drogi główne przyśpieszone
- istniejące drogi główne lub zbiorcze
- planowane drogi główne lub zbiorcze
- istniejąca linia kolejowa
- zintegrowany węzeł komunikacyjny

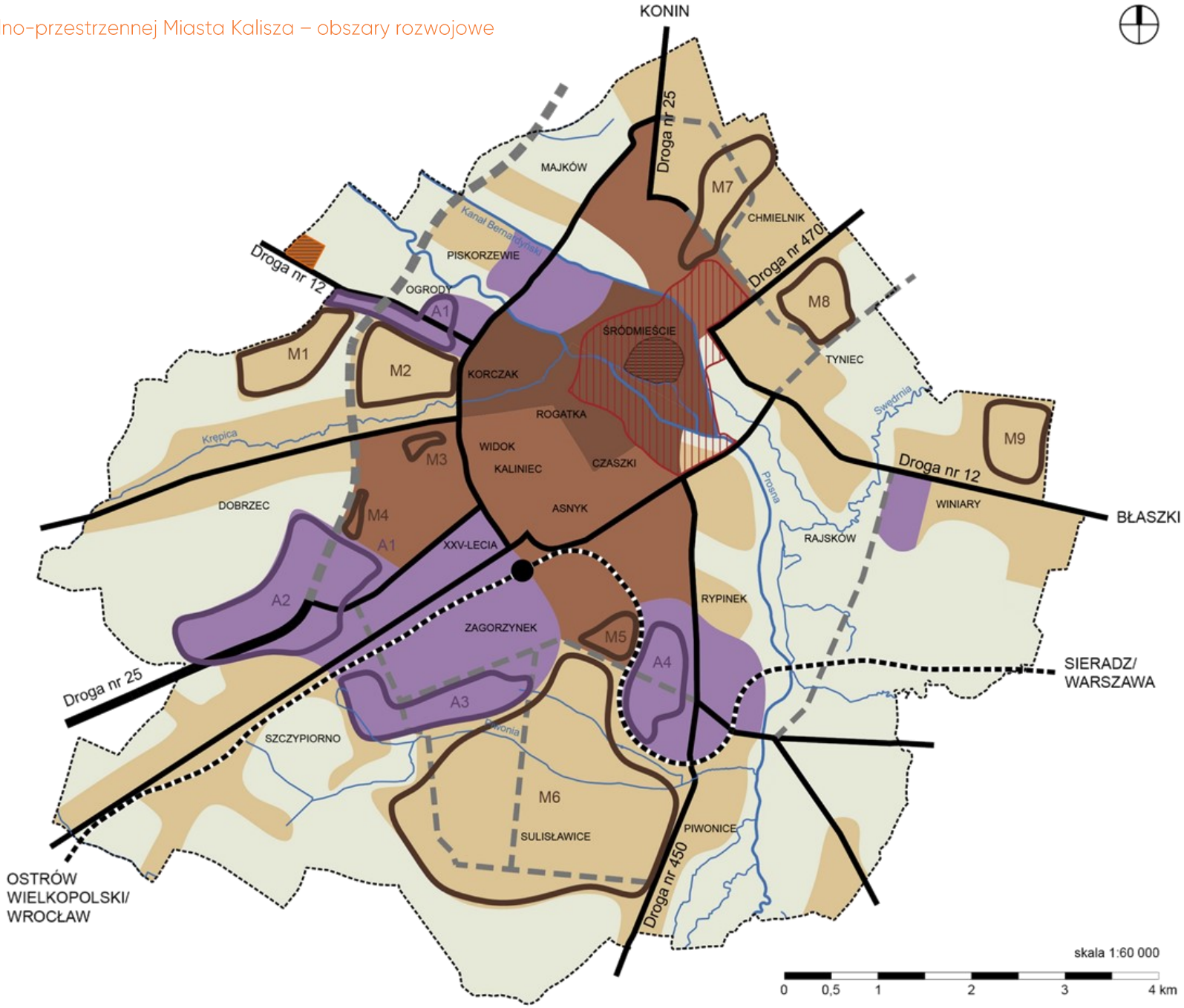

Źródło: Opracowanie własne.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania infrastruktury transportowej

Rekomendowaną zasadą organizacji ruchu w Kaliszu jest idea zrównoważonej mobilności, zgodnie z którą tworzone są warunki umożliwiające załatwianie codziennych spraw lokalnie oraz z zachęcaniem mieszkańców do korzystania z innych środków transportu niż samochód. Zrównoważona mobilność opiera się na odwróconej piramidzie mobilności, w której największa część podróży odbywana jest pieszo, rowerem i transportem publicznym, a dopiero w dalszej kolejności prywatnym samochodem. Taki sposób kształtowania podróży miejskich powinien przyczynić się do zmniejszenia zjawiska kongestii ruchu, obniżenia hałasu i emisji zanieczyszczeń pochodzących z pojazdów drogowych. Zwarty układ Miasta Kalisza oraz stosunkowo równomierne rozmieszczenie usług stanowią wysoki potencjał do organizacji ruchu zgodnie z tymi zasadami.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazano układ dróg istniejących i planowanych, które stanowią główny układ transportowy miasta. Bazując na Koncepcji przebiegu tras rowerowych Miasta Kalisza przyjętej w 2017 r. oraz planowanych zmianach rozbudowy układu dróg rowerowych wskazano również przebieg głównych tras rowerowych. Istotnym elementem infrastruktury transportowej dla ograniczenia ruchu tranzytowego wewnątrz miasta jest budowa północnej obwodnicy Kalisza. Może ona przyczynić się do znacznego spadku obciążenia ruchem drogowym obwodnicy miejskiej (Piłsudskiego, Podmiejska, Trasa Bursztynowa) oraz głównych arterii miejskich (m.in. al. Wojska Polskiego, ul. Górnośląska). Wraz z budową obwodnicy należy przeanalizować możliwość zawężenia części ulic oraz wykorzystania ich do rozbudowy infrastruktury poprawiającej komfort przemieszczania się innymi niż prywatny samochód środkami transportu, np. buspasów, dróg dla rowerów; poszerzenia ciągów pieszych oraz zwiększenia częstotliwości poprzecznych połączeń pieszych.

W zakresie rozwoju infrastruktury drogowej rekomenduje się:

- podejmowanie działań na rzecz budowy północnej obwodnicy Kalisza w celu ograniczenia ruchu tranzytowego w centrum miasta,
- rozbudowę infrastruktury drogowej na obszarach przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową w strefie podmiejskiej z uwzględnieniem obsługi tych terenów transportem publicznym oraz infrastrukturą rowerową,
- rozbudowę infrastruktury drogowej obsługującej strefę rozwoju usług i przemysłu,
- wprowadzenie tzw. „strefy tempo 30" minimum na obszarze wskazanym w Koncepcji przebiegu tras rowerowych Miasta Kalisza z 2017 r.,
- realizację nowo projektowanych oraz przebudowywanych dróg wraz z wydzielonymi drogami dla rowerów,
- odpowiednie oświetlenie przejść dla pieszych oraz budowę infrastruktury podnoszącej bezpieczeństwo przekraczających jezdnię.

W zakresie rozwoju transportu publicznego rekomenduje się:

- prowadzenie działań na rzecz modernizacji linii kolejowej nr 14, która umożliwi uruchomienie nowych połączeń w granicach Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej,
- prowadzenie działań na rzecz wzmacniania połączeń kolejowych z sąsiednimi miejscowościami, a w szczególności z obszarami, które podlegają procesom suburbanizacji, np. Opatówek oraz prowadzenie działań na rzecz uruchomienia kolei aglomeracyjnej na odcinku Opatówek – Kalisz – Nowe Skalmierzyce – Ostrów Wielkopolski – Odolanów,
- modernizację i budowę nowych stacji i przystanków kolejowych w celu zwiększenia dostępności sieci kolejowej w obrębie Kalisza,
- tworzenie węzłów multimodalnych w obrębie głównych węzłów komunikacyjnych (stacje kolejowe, dworce) w celu poprawy komfortu przemieszczania się po mieście różnymi środkami transportu, np. rowery, hulajnogi elektryczne, autobusy itd.,
- uwzględnienie planowanej linii Kolei Dużych Prędkości, w tym zapewnienie pełnej jej funkcjonalności i integracji z innymi systemami transportu zbiorowego na obszarze miasta,
- rozwój sieci komunikacji autobusowej i budowę zintegrowanych węzłów przesiadkowych przy uwzględnieniu integracji z podmiejskimi liniami autobusowymi i transportem kolejowym,
- zwiększenie poziomu dostępności do obiektów publicznych środkami transportu zbiorowego,
- modernizację istniejącej oraz budowę nowej infrastruktury przystankowej wyposażonej w miejsca do siedzenia, zadaszenie, czytelny rozkład jazdy oraz oświetlenie wraz z utwardzonym dojściem do przystanków.

W zakresie rozwoju infrastruktury rowerowej rekomenduje się:

- dalszą rozbudowę systemu tras rowerowych jako spójnych i ciągłych elementów infrastruktury liniowej,
- wskazanie minimalnej liczby miejsc postojowych dla rowerów tworzonych w ramach realizacji inwestycji prywatnych i publicznych analogicznie do wymaganej przez SUiKZP liczby miejsc postojowych dla samochodów,

- budowę ogólnodostępnych stojaków i stacji rowerowych w szczególności w sąsiedztwie obiektów użyteczności publicznej i w lokalnych centrach usługowych,
- poprawę dostępności stacji rowerowych w obszarach intensywnie zurbanizowanych oraz w sąsiedztwie lokalnych centrów usługowych, a także analizę możliwości lokalizacji stacji rowerowych w obrębie stref gospodarczych,
- ograniczenie stosowania ciągów pieszo-rowerowych jako elementów tras rowerowych jedynie do wyjątkowych przypadków,
- budowę parkingów rowerowych w ramach węzłów multimodalnych,
- budowę tras rowerowych wraz z zielenią wysoką zacieniającą te trasy i zapewniającą komfort przemieszczania się rowerem.

Infrastruktura transportowa, w szczególności przeznaczona do użytku dla pieszych, powinna być dostosowana do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Ponadto w strefie śródmiejskiej, zgodnie z wytycznymi dla organizacji ruchu w centrum Kalisza zawartymi w „Ekspertyzie w zakresie rozwiązań transportowych na obszarze rewitalizacji Miasta Kalisza" z 2017 r. przygotowanej na potrzeby opracowania Gminnego Programu Rewitalizacji oraz działaniami określonymi w Gminnym Programie Rewitalizacji, rekomenduje się:

- wprowadzenie urządzeń i instalacji wymuszających jazdę z niewielką prędkością w celu eliminacji ruchu tranzytowego z obszaru rewitalizacji, wykorzystywanego jako zbiór dróg alternatywnych dla zatłoczonych w godzinach szczytu, szczególnie DK 12 i DW 450,
- zmniejszenie przekroju dróg przeznaczonych dla samochodów prywatnych na rzecz buspasów oraz dróg rowerowych, również w postaci kontrapasów,
- likwidację części stanowisk postojowych w centrum z przeznaczeniem na infrastrukturę rowerową, małą architekturę oraz tereny zieleni,
- wyznaczenie nowych miejsc postojowych w obszarze rewitalizacji obsługujących obszar ścisłego centrum, ale znajdujących się poza jego obrębem, np. parking pod Nowym Rynkiem;
- przeprowadzenie analizy możliwości wprowadzenia zmian w istniejącej Strefie Płatnego Parkowania w zakresie jej zasięgu (obszaru objętego strefą) oraz stawek za postój wraz z wprowadzeniem stosowych modyfikacji.

Mapa 8 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – transport

OZNACZENIA GRAFICZNE

- granica Miasta Kalisza
- istniejący główny układ drogowy
- cieki wodne

Transport

- istniejące drogi główne przyśpieszone
- planowane drogi główne przyśpieszone
- istniejące drogi główne lub zbiorcze
- planowane drogi główne lub zbiorcze
- istniejąca linia kolejowa
- zintegrowany węzeł komunikacyjny
- orientacyjny przebieg kolei dużych prędkości
- główne trasy rowerowe istniejące
- główne trasy rowerowe planowane

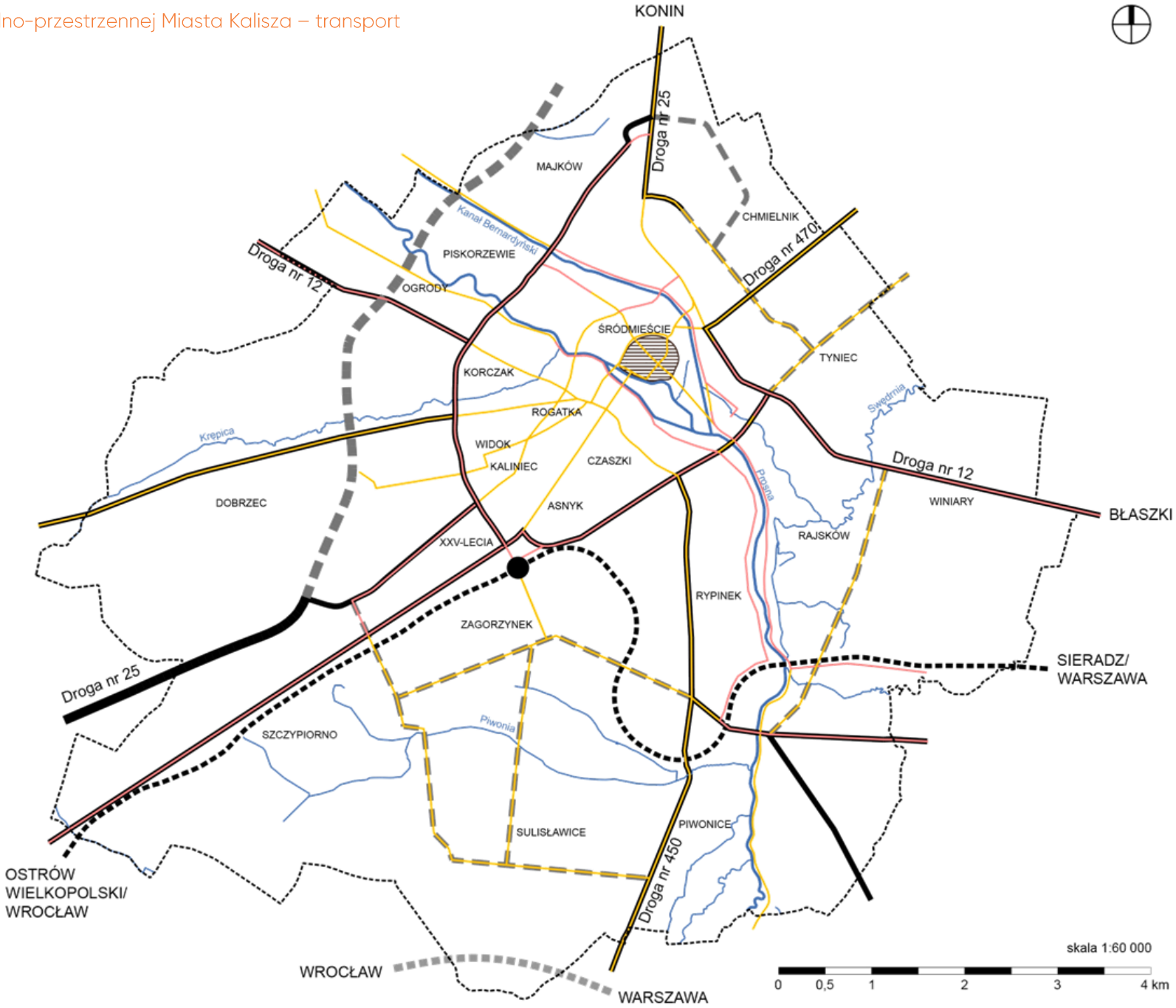

Źródło: Opracowanie własne.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie ochrony środowiska i kształtowania terenów rekreacji, sportu i wypoczynku oraz obsługi ruchu turystycznego

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej wskazano obszary zieleni istniejącej, w tym obszary objęte ochroną, potencjalne nowe obszary zieleni rekreacyjnej i sportowej oraz główne osie ochrony terenów zieleni i rozwoju terenów rekreacyjnych.

Jako główne obszary zieleni urządzonej wskazano:

- Park Miejski,
- Skwer Eligiusza Kor-Walczaka,
- Park Przyjaźni,
- Park nad Krępicą,
- Pola Marsowe,
- Dworski Park Krajobrazowy na Majkowie im. Rodziny Wiłkomirskich,
- Dworski Park Krajobrazowy w Sulisławicach.

Jako obszary objęte ochroną oraz przeznaczone do zachowania wskazano:

- kompleks leśny Winiary,
- torfowisko Lis,
- kompleks leśny w Piwonicach.

Ponadto wskazano obszary terenów otwartych, tj. obszarów zieleni, ogródków działkowych, cmentarzy oraz terenów rolniczych. Obszary te powinny być chronione przed zabudową, a tereny o niskiej przydatności rolniczej w miarę możliwości zalesiane w ramach tworzenia zielonego pierścienia wokół Kalisza zgodnie z założeniami PZPWW.

Jako główne osie ochrony terenów zieleni oraz rozwoju terenów rekreacyjnych wskazano obszary przebiegające:

- w kierunku północ-południe wzdłuż rzeki Prosny i kanału Bernardyńskiego,
- w kierunku wschód-zachód wzdłuż rzeki Krępicy i Piwonii, a także rzeki Swędrni.

Jako istotne obszary rezerw terenów zieleni mogących pełnić funkcje rekreacyjne, wypoczynkowe i sportowe wskazano:

- tereny na osiedlu Dobrzec – obszary Z1 i Z2,
- tereny na osiedlu Rypinek obejmujące:
  - zbiorniki wodne przy ul. Polnej – obszar Z3,
  - sąsiedztwo rezerwatu archeologicznego Kaliski Gród Piastów – obszar Z4,
  - tereny w sąsiedztwie zbiornika wodnego pomiędzy ul. Księżnej Jolanty oraz ul. Częstochowską – obszar Z5,
- teren na osiedlu Tyniec – obszar Z6.

Jako istotne rezerwy należy traktować również tereny wzdłuż cieków wodnych określone na rysunku modelu jako główne osie ochrony terenów zieleni oraz rozwoju terenów rekreacyjnych. Poza śródmiejskim odcinkiem rzeki Prosny oraz rzeki Krępicy są to w większości obszary niezainwestowane. Stopień zainwestowania tych obszarów powinien być dostosowany do dynamiki rozwoju innych funkcji na sąsiednich terenach.

Ponadto w ramach ochrony terenów zieleni oraz rozwoju terenów rekreacyjnych i sportowych rekomenduje się:

- ochronę terenów nadwodnych jako terenów cennych przyrodniczo oraz o wysokim potencjale do uprawiania sportu i rekreacji,
- wykorzystanie sportowego potencjału rzek i terenów nadwodnych, np. poprzez przygotowanie infrastruktury do sportowego wykorzystywania rzeki Prosny,
- poprawę dostępności do terenów zieleni na osiedlach mieszkaniowych, a w szczególności w strefie śródmiejskiej i miejskiej, np. poprzez utworzenie parku na osiedlu Dobrzec,
- dbanie o wysoką jakość istniejących przestrzeni rekreacyjnych, np. poprzez rewaloryzację Parku Miejskiego, przebudowę bulwarów nad rzeką Prosną,
- wytyczanie nowych terenów zieleni na obszarach rozwoju funkcji mieszkaniowej, usługowej i przemysłowej oraz umieszczanie odpowiednich zapisów w tym zakresie w dokumentach planistycznych (SUiKZP, MPZP),
- tworzenie nowych terenów rekreacyjnych i sportowych jako spójnego i ciągłego systemu przestrzeni publicznych.

W ramach mitygacji i adaptacji do zmian klimatu rekomenduje się:

- budowę i przebudowę przestrzeni miejskich wraz z nowymi nasadzeniami zieleni niskiej i wysokiej, w szczególności wzdłuż ciągów pieszych, tras rowerowych oraz miejsc odpoczynku,
- analizę istniejących przestrzeni miejskich pod kątem wprowadzenia rozwiązań z zakresu błękitno-zielonej infrastruktury (BZI), tj. zmniejszenia poziomu uszczelnienia nawierzchni oraz wprowadzenia zieleni lub innych urządzeń BZI mających na celu opóźnienie spływu powierzchniowego wody oraz poprawę mikroklimatu (m.in. przeciwdziałanie miejskiej wyspie ciepła),
- stosowanie rozwiązań z zakresu BZI w trakcie budowy nowych i przebudowy istniejących dróg, placów i innych przestrzeni wspólnych, a także nałożenie wymagań stosowania rozwiązań z zakresu BZI na prywatnych inwestorów,
- stosowanie nawierzchni przepuszczalnych,
- planowanie nowych obszarów rozwojowych miasta z uwzględnieniem zieleni, np. aleje drzew wzdłuż nowych dróg oraz elementów BZI, np. rowy chłonne, niecki infiltracyjne itd.

Obszary obsługujące ruch turystyczny to przede wszystkim strefa śródmiejska z historycznym centrum miasta oraz zlokalizowane w niej obiekty użyteczności publicznej m.in. muzea i teatr. W celu rozwoju infrastruktury turystycznej wskazana jest poprawa i rozbudowa systemu informacji miejskiej oraz wytyczenie i odpowiednie oznakowanie ścieżek zwiedzania miasta, a także rozwój tras i szlaków pieszych i rowerowych.

Mapa 9 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – ochrona środowiska i kształtowanie terenów zieleni

OZNACZENIA GRAFICZNE

- granica Miasta Kalisza
- istniejący główny układ drogowy
- cieki wodne

Ochrona środowiska i kształtowanie terenów ochrony zieleni

- główne obszary zieleni urządzonej
- główne obszary leśne
- obszary zieleni chronionej
- główne osie ochrony terenów zieleni oraz rozwoju terenów rekreacyjnych
- istotne obszary rezerw terenów zieleni/otwartcyh mogących pełnić funkcje rekreacyjne i/lub sportowe

Transport

- istniejące drogi główne przyśpieszone
- planowane drogi główne przyśpieszone
- istniejące drogi główne lub zbiorcze
- planowane drogi główne lub zbiorcze
- istniejąca linia kolejowa
- zintegrowany węzeł komunikacyjny

Tereny zieleni

1. Park Miejski
2. Skwer Eligiusza Kor-Walczaka
3. Park Przyjaźni
4. Park nad Krępicą
5. Pola Marsowe
6. Dworski Park Krajobrazowy na Majkowie im. Rodziny Wiłkomirskich
7. Dworski Park Krajobrazowy w Sulisławicach
8. Obszar Natura 2000 "Dolina Swędrni"
9. Kompleks leśny Winiary
10. Torfowisko Lis
11. Kompleks leśny w Piwonicach

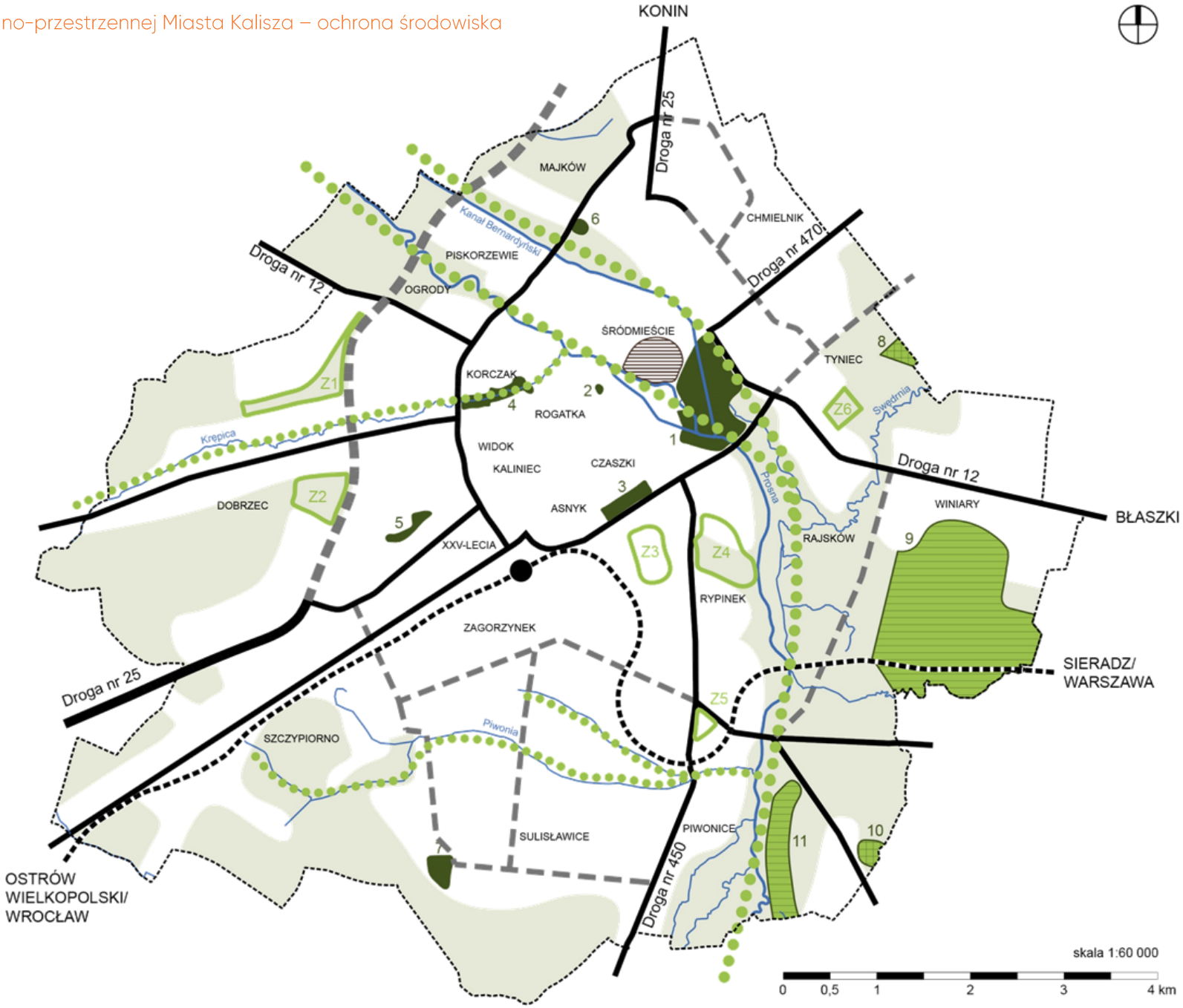

Źródło: Opracowanie własne.

Rozmieszczenie planowanych interwencji i planowane zmiany w przestrzeni miasta

„Strategia rozwoju Kalisza do 2030 roku z perspektywą do 2035 r. " zakłada realizację szeregu działań i projektów kluczowych, w tym też takich, które będą oddziaływać na przestrzeń miasta. Są to w szczególności:

1. Inwestycje realizowane na obszarze rewitalizacji, w tym na terenie objętym Miejscowym Planem Rewitalizacji „Jabłkowskiego – Podgórze":
   1.1. Rewitalizacja centrum miasta,
   1.2. Rozbudowa i przebudowa ulic i placów w obszarze rewitalizacji,
   1.3. Rozwój mieszkalnictwa społecznego,
2. Stworzenie przestrzeni dla:
   - mediateki (multiteki),
   - Urban Lab w ramach Centrum Aktywności Mieszkańców,
   - centrum przedsiębiorczości.
3. Budowa krytej pływalni na os. Dobrzec
4. Budowa Centrum Opiekuńczo-Mieszkaniowego.
5. Utworzenie Domu Seniora.
6. Budowa budynków mieszkalnych w ramach Społecznej Inicjatywy Mieszkaniowej.
7. Tworzenie i uzbrajanie terenów pod zabudowę mieszkaniową.
8. Budowa Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Sulisławicach.
9. Budowa wewnętrznej południowej i zachodniej obwodnicy miasta.
10. Rozwój infrastruktury w strefie inwestycyjnej Dobrzec-Zachód.
11. Utworzenie parku na os. Dobrzec.
12. Rozbudowa układu komunikacyjnego miasta.
13. Budowa nowych ścieżek rowerowych.
14. Rozwój błękitno-zielonej infrastruktury.
15. Rozwój infrastruktury komunalnej.
16. Regulacja koryta cieku wodnego Piwonia i Krępica.
17. Przebudowa/modernizacja wałów przeciwpowodziowych zlokalizowanych na terenie miasta Kalisza, zarządzanych przez Miasto Kalisz.

Mapa na kolejnej stronie przedstawia schematyczne rozmieszczenie planowanych działań i oczekiwanych zmian w przestrzeni Kalisza, jakie maja nastąpić wskutek realizacji niniejszej Strategii.

Mapa 10 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – rozmieszczenie planowanych inwestycji

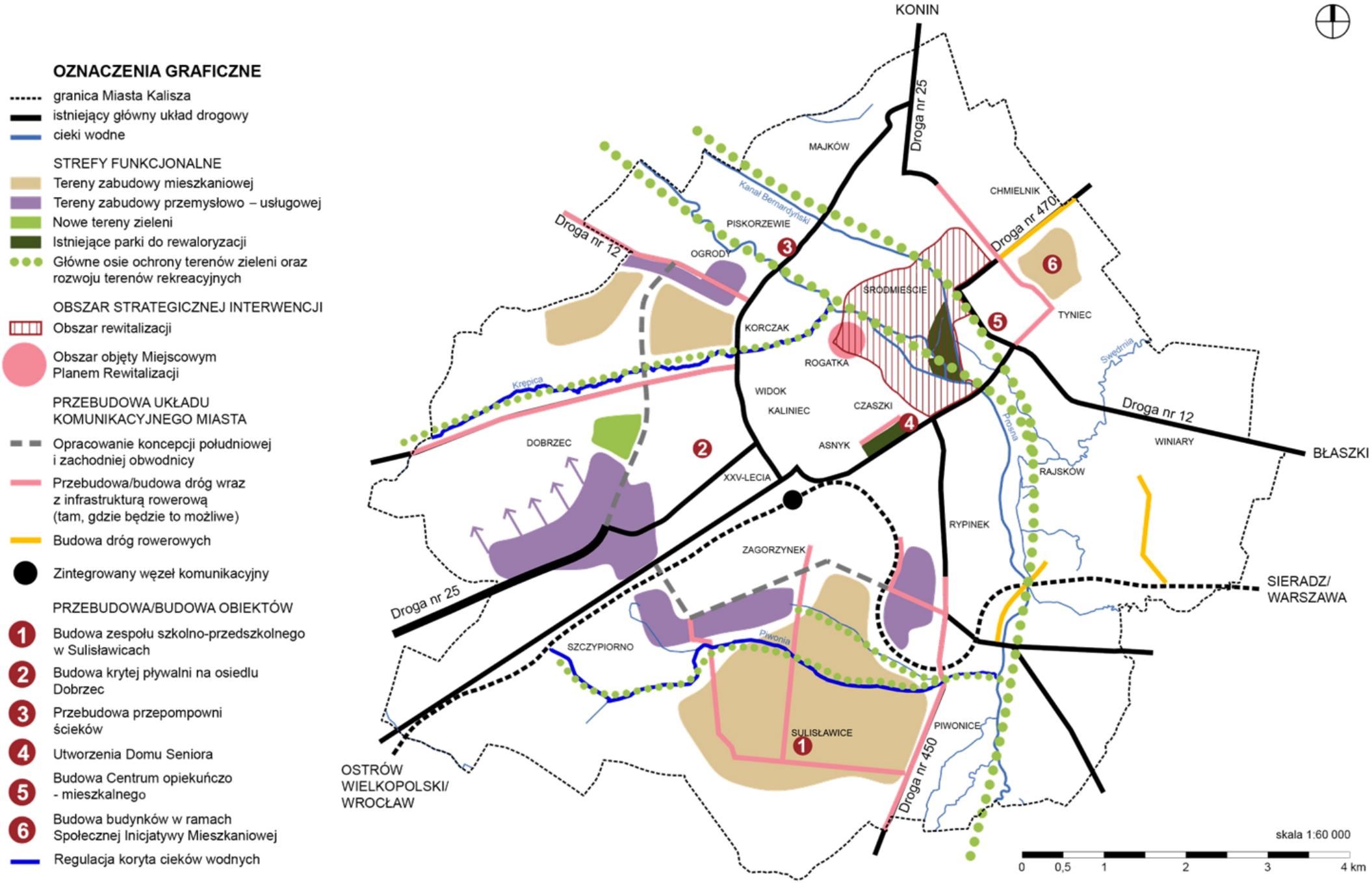

Źródło: Opracowanie własne

6.2. Obszary strategicznej interwencji

Obszar Strategicznej Interwencji (OSI) zgodnie z ustawą z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju jest definiowany jako:

„określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne".

Zgodnie z przytoczoną powyżej definicją, jako OSI mogą być wskazane obszary o wysokim potencjale rozwoju lub problemowe. W ramach OSI gmina może zastosować różne typy działań: inwestycyjnych, organizacyjnych z różnych obszarów tematycznych oraz finansowanych z różnych źródeł, skupiając je na wyznaczonym fragmencie gminy. Prowadzone działania mają na celu rozwiązanie sytuacji kryzysowej lub wykorzystanie potencjału danego obszaru.

OSI wskazane są w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego oraz mogą być wskazane (jeżeli zostały zidentyfikowane) na poziome lokalnym przez gminę.

Obszary strategicznej interwencji wskazane w Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 r.

Obszarem Strategicznej Interwencji wskazanym w SRWW jest Miejski Obszar Funkcjonalny Ośrodka Regionalnego – Aglomeracja Kalisko-Ostrowska. Kluczowe kierunki określone dla tego obszaru to m.in.:

- podnoszenie i promocja atrakcyjności inwestycyjnej jako jedne z elementów kształtujących aktywność gospodarczą i konkurencyjność AKO,
- podniesienie atrakcyjności lokalnego rynku pracy jako narzędzia przeciwdziałającego emigracji zarobkowej,
- rozwój usług wyższego rzędu stanowiących istotne uzupełnienie oferty stolicy województwa, dotyczących w szczególności obsługi biznesu, usług kulturalnych, specjalistycznej opieki zdrowotnej,
- rozwój usług społecznych,
- rozwój obsługi turystycznej z poszanowaniem dziedzictwa przyrodniczego i stworzenie produktu kulturalno-turystycznego AKO,
- wykorzystanie potencjału przyrodniczego przez modernizację dróg wodnych dla celów turystycznych, wykorzystanie walorów nadrzecznych na potrzeby rekreacyjno-wypoczynkowe,

- rozwój systemu komunikacji i infrastruktury transportowej,
- zapewnienie sprawnego i bezpiecznego połączenia pomiędzy dwoma rdzeniami Aglomeracji,
- wzmacnianie wewnętrznej spójności komunikacyjnej AKO przez rozwój lokalnej infrastruktury drogowej, rozwój transportu niskoemisyjnego, tworzenie sieci ścieżek rowerowych, uruchomienie kolei aglomeracyjnej, rozwój sieci komunikacji autobusowej, integrację systemów transportu zbiorowego i budowę węzłów przesiadkowych,
- budowa multimodalnego węzła transportowego i centrum logistycznego o szerokim zasięgu,
- wsparcie kształtowania zielonego pierścienia AKO w celu przeciwdziałania negatywnym skutkom suburbanizacji,
- poprawa jakości powietrza m.in. przez działania na rzecz efektywności energetycznej i rozwój alternatywnych źródeł energii,
- prowadzenie racjonalnej polityki przestrzennej, w tym mieszkaniowej,
- rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz obszarów o wysokich wartościach historycznych i kulturowych.

Mapa 11 | Wyrys ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku (2020) przedstawiający OSI Województwa Wielkopolskiego

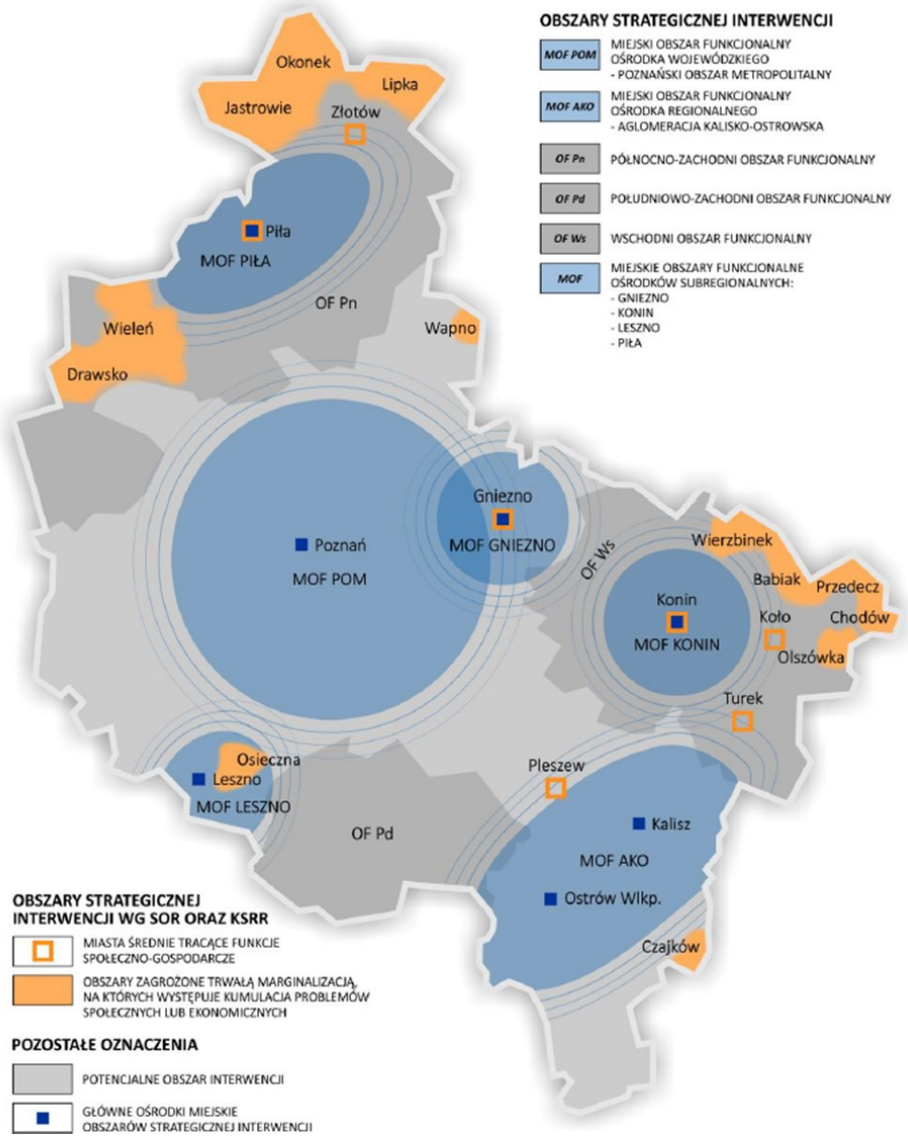

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku, 2020 r.

Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla Miasta Kalisza

Obszar Strategicznej Interwencji wskazany na poziomie lokalnym kluczowy dla Miasta Kalisza to obszar rewitalizacji wyznaczony Uchwałą XXV/313/2016 Rady Miejskiej Kalisza z dnia 21 czerwca 2016 r. Działania realizowane na tym terenie powinny być zgodne z Gminnym Programem Rewitalizacji (NR XLI/512/2017 z późniejszymi zmianami) oraz wytycznymi dla strefy śródmiejskiej.

Mapa 12 | Wyrys z Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kalisza przedstawiający obszar rewitalizacji

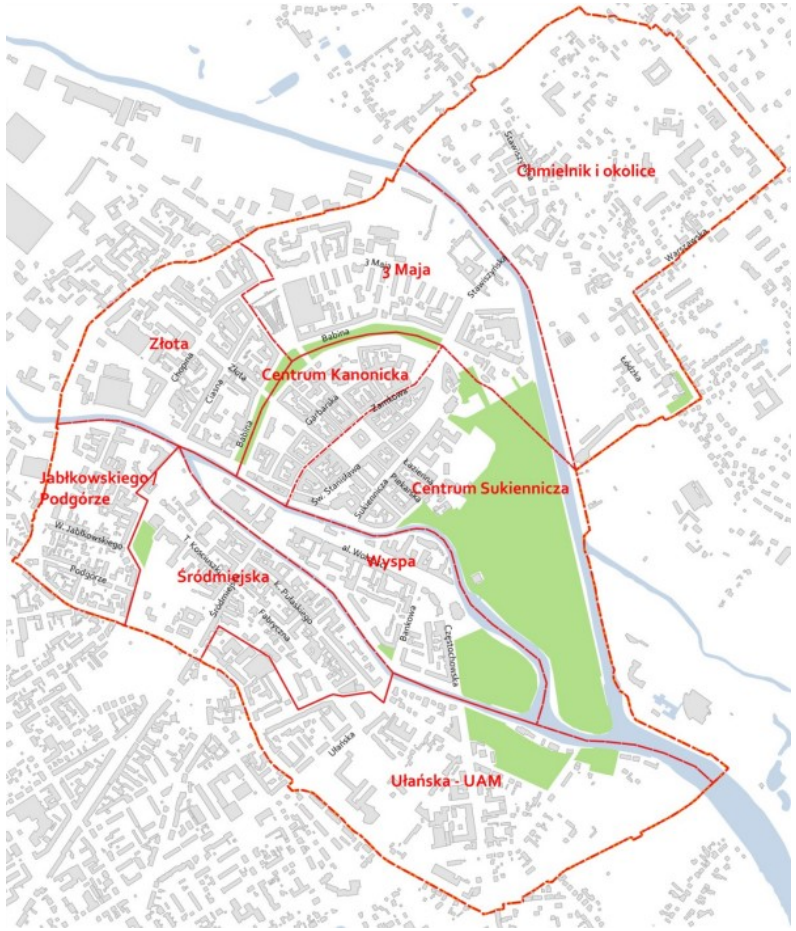

Źródło: Gminny Program Rewitalizacji Miasta Kalisza, 2021 r.

7. System realizacji Strategii

7.1. System wdrażania Strategii

Strategia jest drogowskazem dla władz miasta w zakresie prowadzenia polityki rozwoju, dlatego odpowiedzialność za jej skuteczną realizację i osiągnięcie założonych celów spoczywa przede wszystkim na samorządzie. We wdrażanie dokumentu zaangażowani będą więc Prezydent Miasta Kalisza, Rada Miasta Kalisza oraz komórki Urzędu Miasta i miejskie jednostki organizacyjne, które realizują zadania odpowiadające wyznaczonym celom. W procesie tym będą również uczestniczyć partnerzy zewnętrzni, realizujący wynikające ze Strategii projekty. Za koordynację realizacji Strategii odpowiadać będzie Wydział Strategii i Rozwoju. Będzie on również odpowiadał za bieżącą weryfikację dokumentu i, w miarę potrzeb (np. w związku ze zmianą/rozszerzeniem planów inwestycyjnych), będzie mógł rekomendować wprowadzenie odpowiednich zmian. Decyzję o przystąpieniu do aktualizacji Strategii podejmuje, na wniosek Prezydenta, Rada Miasta.

Dokumenty wykonawcze

Strategia będzie częściowo wdrażana przez dokumenty wykonawcze: programy, plany, polityki oraz strategie branżowe, które zawierać będą szczegółowy katalog projektów i przedsięwzięć, zarówno inwestycyjnych, jak i nieinwestycyjnych. Muszą one spełniać określone wymogi.

Dokumenty wykonawcze będą spełniały następujące warunki:

- zgodność z celami określonymi w niniejszej Strategii rozwoju Kalisza,
- określony horyzont czasowy (optymalnie 5-letni) oraz harmonogram realizacji poszczególnych zadań (o ile dotyczy),
- system wdrażania, monitorowania i ewaluacji wraz ze wskaźnikami umożliwiającymi ocenę stopnia ich wdrożenia oraz wskazaniem podmiotów odpowiedzialnych za realizację poszczególnych działań (o ile dotyczy),
- oszacowane ramy finansowe wraz z potencjalnymi źródłami finansowania planowanych działań (o ile dotyczy),
- przygotowanie w trybie partycypacji społecznej przy udziale lokalnej społeczności i interesariuszy kluczowych z punktu widzenia danego obszaru strategicznego.

Projekty kluczowe

W ramach niektórych celów operacyjnych wskazane zostały kluczowe projekty, wpisujące się w wybrane kierunki działań. Ich wyboru dokonano w oparciu o szereg kryteriów, w tym przede wszystkim:

- istotny wpływ na realizację założonych celów i osiągnięcie rezultatów,
- wysokie prawdopodobieństwo realizacji w okresie obowiązywania Strategii, tj. do 2035 r.,
- wykonalność techniczna, organizacyjna, prawna i finansowa.

Należy przy tym pamiętać, że zakwalifikowanie danego projektu jako kluczowego nie stanowi gwarancji jego realizacji, jednak zapewnia pewien priorytet przed pozostałymi działaniami. Ich realizacja w dużym stopniu uzależniona będzie od aktualnych możliwości Miasta, np. w sytuacji pojawienia się dodatkowych możliwości finansowania danego typu działań. Z drugiej strony, niewskazanie jakiegoś projektu w tym katalogu nie przekreśla szans na jego realizację.
Dokument określa bowiem szereg innych działań służących osiągnięciu celów strategicznych.

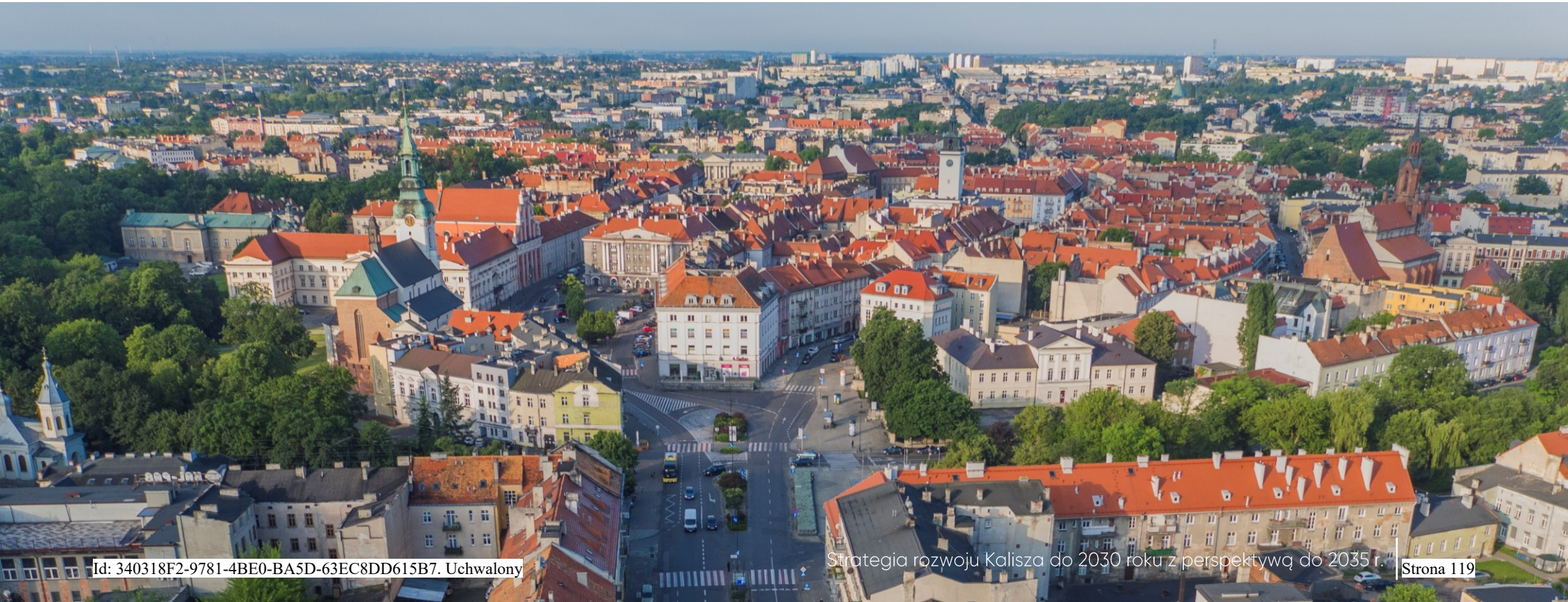

Id: 340318F2-9781-4BE0-BA5D-63EC8DD615B7. Uchwalony

7.2. System monitorowania i ewaluacji Strategii

Ocenę stanu realizacji Strategii i jej wpływu na osiąganie założonych celów zapewni monitoring i ewaluacja. Pierwszy pozwoli ocenić postępy w realizacji zaplanowanych w Strategii działań, drugi da odpowiedź na pytanie, jaki jest ich wpływ na sytuację w mieście i stopień osiągnięcia założonych celów. Wynikiem procesów monitoringu i ewaluacji może być rekomendacja w zakresie aktualizacji dokumentu.

Monitoring będzie prowadzony w cyklu dwuletnim w oparciu o informacje dostarczone przez podmioty wdrażające Strategię. Będzie on stanowił podsumowanie działań podjętych w ramach poszczególnych celów. Zawierać będzie również informacje na temat osiągniętych wartości wskaźników monitoringowych, kluczowych projektów zrealizowanych w danym okresie sprawozdawczym oraz poniesionych nakładów finansowych. Uwzględni także wnioski wynikające z analizy stopnia realizacji zadań istotnych z perspektywy dalszego wdrażania Strategii i rekomendacje ewentualnych zmian w dokumencie.

Wnioski z monitoringu będą prezentowane w formie Raportu z realizacji Strategii, który zostanie upubliczniony, dzięki czemu wszyscy zainteresowani będą mogli się z nim zapoznać.

Odpowiedzialność za sporządzanie raportów spoczywa na Wydziale Strategii i Rozwoju.

Ewaluacja prowadzona będzie trzykrotnie:

- przed wdrożeniem Strategii (ex-ante),
- w połowie okresu wdrażania Strategii (mid-term) oraz
- po zakończeniu wdrażania Strategii (ex-post).

Ewaluacja ex-ante ma na celu weryfikację, na ile uzasadnione jest podjęcie planowanych działań i czy zakładane rezultaty są możliwe do osiągnięcia przy zaangażowaniu określonych zasobów. Pozwoli nam ona również oszacować przewidywany wpływ Strategii na pożądane zmiany i zidentyfikować potencjalne trudności, które mogą wystąpić w trakcie wdrażania Strategii.

Ewaluacja mid-term pozwoli ocenić jakość procesu realizacji Strategii, skuteczność i adekwatność realizowanych działań oraz ich wpływ na realizację celów. Umożliwi również identyfikację pojawiających się w trakcie wdrażania problemów i podjęcie stosownych działań korygujących i naprawczych. Dzięki niej będziemy mogli również ocenić aktualność dokumentu.

Ewaluacja ex-post wykaże, czy dzięki realizacji zaplanowanych działań osiągnęliśmy założone cele i pozwoli wypracować rekomendacje dalszych działań służących rozwojowi Kalisza.

Podstawowe narzędzie realizacji procesu ewaluacji stanowić będzie weryfikacja stopnia osiągnięcia wskaźników rezultatu, odpowiadających poszczególnym celom operacyjnym. Ich wykaz wraz z określeniem pożądanych zmian do 2025 i 2030 r. zawiera poniższa tabela. Należy podkreślić, że nie jest to katalog zamknięty, a ewaluacja dokumentu będzie mogła uwzględniać również inne wskaźniki, obrazujące zmiany, jakie zachodzą w mieście dzięki realizacji niniejszej Strategii. Z przebiegu ewaluacji sporządzane będą **raporty z ewaluacji** zawierające co najmniej takie elementy jak: cele ewaluacji, opis zastosowanej metodologii, opis procesu badawczego, analizę wyników, wnioski i rekomendacje.

Raporty z ewaluacji będą upubliczniane, dzięki czemu każdy zainteresowany będzie mógł się z nimi zapoznać. Odpowiedzialność za prowadzenie lub organizowanie procesu ewaluacji spoczywa na **Wydziale Strategii i Rozwoju**. W celu zapewnienia wysokiego poziomu obiektywizmu, zaleca się, by sam proces realizowany był przez podmiot niezależny.

Tab. 5 | Wskaźniki rezultatu

Wskaźniki	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa (2020/2021*)	Wartość śródokresowa (2025)	Wartość docelowa (2030)
Kalisz – nasze miasto					
Cel strategiczny 1. Aktywna wspólnota					
Cel operacyjny 1.1. Świadomi i zaangażowani mieszkańcy					
Liczba uczestników różnych form partycypacji społecznej w mieście (np. konsultacji społecznych, spotkań, debat, warsztatów, spacerów badawczych badań społecznych ilościowych i jakościowych) narastająco	os.	UM	0	2000	4500
Frekwencja w głosowaniu w ramach budżetu obywatelskiego	%	UM	12	rośnie	rośnie
Liczba inicjatyw lokalnych zgłoszonych przez mieszkańców narastająco	szt.	UM	4	20	45
Cel operacyjny 1.2. Trzeci sektor współodpowiedzialny za rozwój miasta					
Wartość zadań publicznych realizowanych przez organizacje pozarządowe na zlecenie Miasta Kalisza	PLN	UM	17,07 mln	rośnie	rośnie
Liczba organizacji pozarządowych realizujących zadania publiczne finansowane z budżetu miasta	podm./ rok	UM	36	42	44

Wskaźniki	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa (2020/2021*)	Wartość śródokresowa (2025)	Wartość docelowa (2030)
Liczba organizacji pozarządowych uczestniczących w procesach dotyczących zarządzania miastem w danym roku	podm./ rok	UM	12	rośnie	rośnie
Cel strategiczny 2. Miasto atrakcyjne do życia					
Cel operacyjny 2.1. Bogata oferta czasu wolnego					
Liczba uczestników imprez sportowych i rekreacyjnych organizowanych w mieście	os./rok	MKS, OSRiR, KKS	143 tys.	nie mniej niż wartość bazowa	nie mniej niż wartość bazowa
Liczba korzystających z infrastruktury sportowej w mieście	os./rok	MKS, OSRiR, Aquapark	665 tys.	nie mniej niż wartość bazowa	nie mniej niż wartość bazowa
Cel operacyjny 2.2. Wysoka jakość i dostępność usług społecznych					
Liczba miejsc w placówkach świadczących usługi wsparcia dla seniorów oraz osób ze szczególnymi potrzebami	szt.	GUS BDL	285	rośnie	rośnie
Liczba mieszkań dla seniorów w komunalnym zasobie gminy	szt.	MZBM	38	rośnie	nie mniej niż wartość śródokresowa
Liczba godzin usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania przypadająca na jednego podopiecznego	godz./os. /rok	MOPS	326,31	rośnie	rośnie
Liczba rodzin zastępczych i rodzinnych domów dziecka	szt.	MOPS	168	rośnie	rośnie
Liczba osób objętych usługą opieki wytchnieniowej	os.	MOPS	20	rośnie	rośnie
Liczba osób objętych profilaktyką zdrowotną	os.	UM	1882	nie mniej niż wartość bazowa	nie mniej niż wartość bazowa
Liczba godzin pracy psychologów w kaliskich placówkach oświatowych	godz.	UM	18 468	rośnie	nie mniej niż wartość śródokresowa

Wskaźniki	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa (2020/2021*)	Wartość śródokresowa (2025)	Wartość docelowa (2030)
Cel operacyjny 2.3. Bogata i zróżnicowana oferta kulturalna i rozrywkowa					
Liczba uczestników imprez artystyczno-rozrywkowych finansowanych z budżetu miasta	os./rok	UM	46 tys.	rośnie	rośnie
Liczba oddolnych inicjatyw w zakresie kultury organizowanych przez NGO przy wsparciu Miasta	szt./rok	UM	20	rośnie	rośnie
Cel operacyjny 2.4. Miasto bezpieczne i dostępne					
Liczba przestępstw stwierdzonych przeciwko zdrowiu i życiu	szt./rok	GUS BDL	38	maleje	maleje
Liczba przestępstw stwierdzonych przeciwko mieniu	szt./rok	GUS BDL	1341	maleje	maleje
Liczba zamontowanych kamer monitoringu wizyjnego	szt.	SM	45	49	54
Liczba uczestników inicjatyw edukacyjnych z zakresu bezpieczeństwa w ruchu drogowym narastająco	os.	SM	2200	5000	15000
Liczba wdrożonych przez Miasto rozwiązań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych poprawiających dostępność obiektów i miejsc w przestrzeni publicznej oraz usług publicznych dla osób ze szczególnymi potrzebami narastająco	szt.	UM	0	5	10
Cel operacyjny 2.5. Szeroka oferta mieszkaniowa					
Powierzchnia terenów objętych planami zagospodarowania przestrzennego przeznaczonych pod budownictwo jedno- i wielorodzinne	ha	AKO Portal	882,36	rośnie	rośnie
Powierzchnia terenów przeznaczonych pod zabudowę jedno- i wielorodzinną, na których nastąpiła poprawa warunków zamieszkania i osiedlania się narastająco	ha	PWiK, ZDM, UM	0	400	900
Średnioroczna liczba nowo wybudowanych mieszkań	szt./rok	GUS BDL	345	rośnie	rośnie
Liczba mieszkań w zasobie gminy	szt.	MZBM	4295	rośnie	rośnie
Liczba mieszkań w zasobach KTBS	szt.	KTBS	1204	1340	1440

Wskaźniki	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa (2020/2021*)	Wartość śródokresowa (2025)	Wartość docelowa (2030)
Cel strategiczny 3. Nowoczesne zarządzanie miastem					
Cel operacyjny 3.1. Miasto efektywnie zarządzane					
Liczba jednostek objętych scentralizowaną obsługą CUW	szt.	UM	0	12	28
Cel operacyjny 3.2. Miasto inteligentne					
Liczba spraw w Urzędzie Miasta załatwianych drogą elektroniczną rocznie	szt./rok	UM	19622	nie mniej niż wartość bazowa	nie mniej niż wartość bazowa
Liczba użytkowników narzędzia typu aplikacja mobilna/ serwis internetowy/platforma cyfrowa Kalisza w danym roku	os./rok	UM	0	1,5 tys.	1,5 tys.
Cel operacyjny 3.3. Rozpoznawalna marka miasta					
Liczba uczestników wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych organizowanych w mieście	os./rok	GUS BDL	13,3 tys.	nie mniej niż wartość bazowa	nie mniej niż wartość bazowa
Liczba uczestników wydarzeń sportowych i rekreacyjnych organizowanych w mieście	os./rok	GUS BDL	32,62 tys.	nie mniej niż wartość bazowa	nie mniej niż wartość bazowa
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w Kaliszu ogółem	%	GUS BDL	21,1	rośnie	rośnie
Liczba osób odwiedzających Kalisz w celach turystycznych	os./rok	IT, PTTK, MOZK	29077	rośnie	rośnie
Kalisz – nasza przyszłość					
Cel strategiczny 4. Rozwinięty i dostosowany do potrzeb rynku pracy system kształcenia					
Cel operacyjny 4.1. Kalisz akademicki					
Liczba kierunków kształcenia na uczelniach w Kaliszu	szt.	AK, WP-A UAM	38	rośnie	rośnie
Liczba studentów uczelni w Kaliszu (I i II stopnia)	os.	AK, WP-A UAM	3840	rośnie	rośnie

Wskaźniki	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa (2020/2021*)	Wartość śródokresowa (2025)	Wartość docelowa (2030)
Cel operacyjny 4.2. Wysoka jakość kształcenia w kaliskich placówkach					
Liczba uczniów objętych projektami edukacyjnymi narastająco	os.	kaliskie placówki	0	2400	5400
Liczba nauczycieli objętych programami rozwoju kompetencji narastająco	os.	kaliskie placówki	0	80	180
Liczba osób objętych wsparciem w zakresie poprawy ich sytuacji na rynku pracy narastająco	os.	CKZiU	0	120	240
Cel strategiczny 5. Atrakcyjny rynek pracy					
Cel operacyjny 5.1. Miasto przyciągające nowe inwestycje					
Powierzchnia terenów udostępnionych inwestorom narastająco	ha	UM	0	52	75
Liczba podmiotów zainteresowanych ofertą inwestycyjną w Kaliszu narastająco	podm.	UM	35	40	50
Liczba podmiotów, które podjęły starania, aby ulokować swoją działalność w Kaliszu narastająco	podm.	UM	5	20	45
Cel operacyjny 5.2. Miasto wspierające przedsiębiorczość					
Liczba uczniów szkół podstawowych i ponadpodstawowych biorących udział w nieobowiązkowych zajęciach z przedsiębiorczości narastająco	os.	UM	0	800	2000
Liczba osób innych niż uczniowie, które wzięły udział w szkoleniach poświęconych zakładaniu lub prowadzeniu działalności gospodarczej lub działalności nierejestrowanej narastająco	os.	UM	0	100	500
Liczba osób uzyskujących dochody z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w Kaliszu w danym roku	os.	POLTAX	6757	rośnie	rośnie
Liczba przedsiębiorców objętych wsparciem ze strony Miasta	podm.	UM	91	rośnie	rośnie

Wskaźniki	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa (2020/2021*)	Wartość śródokresowa (2025)	Wartość docelowa (2030)
Kalisz – nasza przestrzeń					
Cel strategiczny 6. Atrakcyjna przestrzeń					
Cel operacyjny 6.1. Przestrzeń, która zachęca do spotkań i aktywnego spędzania czasu wolnego					
Powierzchnia nowych (lub odnowionych) atrakcyjnych miejsc spotkań, wypoczynku i rekreacji kaliszan narastająco	ha	UM	0	2,1	12,1
Cel operacyjny 6.2. Atrakcyjny obszar rewitalizacji					
Udział mieszkańców obszaru rewitalizacji w ogólnej liczbie mieszkańców Kalisza	%	UM	17,2	nie mniej niż wartość bazowa	nie mniej niż wartość bazowa
Powierzchnia zrewitalizowanego obszaru narastająco	ha	UM	0	5,93	10,09
Liczba obiektów poddanych rewitalizacji narastająco	szt.	UM	0	15	28
Cel strategiczny 7. Miasto zrównoważone					
Cel operacyjny 7.1. Ekologiczne i odporne na zmiany klimatu miasto					
Liczba dni w ciągu roku z przekroczeniami pyłu PM10	liczba dni	GIOŚ	35	30	20
Zmniejszenie emisji pyłów PM10 w wyniku zmiany źródła ciepła na ekologiczne w danym roku	Mg/rok	UM	9,83	8	5
Zmniejszenie emisji CO2 w wyniku wymiany pojazdów komunikacji miejskiej na nisko- lub zeroemisyjne	Mg/rok	UM	0	400	400
Liczba miejskich obiektów użyteczności publicznej wykorzystujących energię ze źródeł odnawialnych	szt.	UM	9	15	25
Powierzchnia terenów zielonych w mieście	ha	GUS BDL	168,17	rośnie	rośnie
Powierzchnia terenów, na których zastosowano rozwiązania przepuszczające wodę lub zatrzymujące wody opadowe i rozpadowe w miejscu opadu narastająco	ha	UM	0	0,64	1,44

Wskaźniki	Jedn. miary	Źródło danych	Wartość bazowa (2020/2021*)	Wartość śródokresowa (2025)	Wartość docelowa (2030)
Liczba uczestników działań z zakresu edukacji ekologicznej realizowanych wśród mieszkańców narastająco	os.	SM	2200	5000	10000
Cel operacyjny 7.2. Miasto, w którym poruszanie się jest szybkie, łatwe i bezpieczne					
Długość nowo wybudowanych dróg narastająco	km	ZDM	0	4	9
Długość rozbudowanych i przebudowanych dróg narastająco	km	ZDM	0	12	27
Średnioroczna liczba pasażerów komunikacji publicznej w Kaliszu	os./rok	KLA, UM	7,16 mln	9,3 mln	10,2 mln
Łączna długość ścieżek rowerowych i dróg dla rowerów w mieście	km	ZDM	55	63	73
Liczba wypadków drogowych ogółem	szt.	GUS BDL	69	maleje	maleje
Liczba ofiar śmiertelnych i rannych w wypadkach drogowych	os.	GUS BDL	78	maleje	maleje
Cel operacyjny 7.3. Wysoka jakość i dostępność usług komunalnych					
Poziom odzysku odpadów	%	GUS BDL	4,8	rośnie	rośnie
Udział odpadów zebranych selektywnie w ogóle odpadów komunalnych	%	GUS BDL	30,8	rośnie	rośnie
Poziom recyklingu odpadów	%	UM	20	55	60
Odsetek mieszkańców korzystających z miejskiej sieci wodociągowej	%	GUS BDL	97,5	rośnie	rośnie
Odsetek mieszkańców korzystających z miejskiej sieci kanalizacyjnej	%	GUS BDL	90,2	rośnie	rośnie

**W zależności od dostępności oraz zasadności wykorzystania danych (np. niektóre dane z 2020 r., mogą być niemiarodajne w związku z ograniczeniami wywołanymi pandemią COVID-19), wartość bazowa dotyczy 2020 lub 2021 r.*
Źródło: UMK.

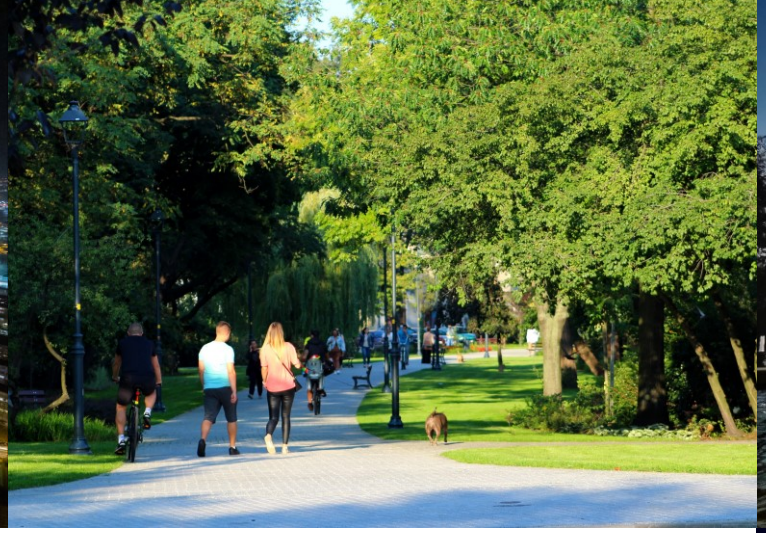

8. Ramy finansowe Strategii

Głównym źródłem finansowania realizacji działań służących osiągnięciu naszych celów będzie budżet Miasta Kalisza, jednak nie mniej ważne w procesie wdrażania Strategii będą źródła zewnętrzne, w tym:

- środki publiczne (Budżet Państwa, budżet innych jednostek samorządu terytorialnego),
- środki pochodzące z budżetu UE (programy operacyjne na poziomie krajowym i regionalnym),
- inne środki ze źródeł międzynarodowych (fundusze norweskie i fundusze EOG),
- prywatne środki inwestycyjne podmiotów zewnętrznych,
- dodatkowe specjalne formy wsparcia, np. tarcze antykryzysowe.

Ramy finansowe Strategii oszacowano w oparciu o koszty planowanych do realizacji projektów kluczowych. Ich całkowita wartość wynosi ponad 1 053 mln zł, z czego przeszło 930 mln zł przypada na okres do 2030 r.

Należy pamiętać, że koszty wdrożenia Strategii w rzeczywistości będą wyższe. W dokumencie przewidziano bowiem szereg innych działań, które nie zostały ujęte w katalogu projektów kluczowych.

Rys. 6 | Ramy finansowe Strategii

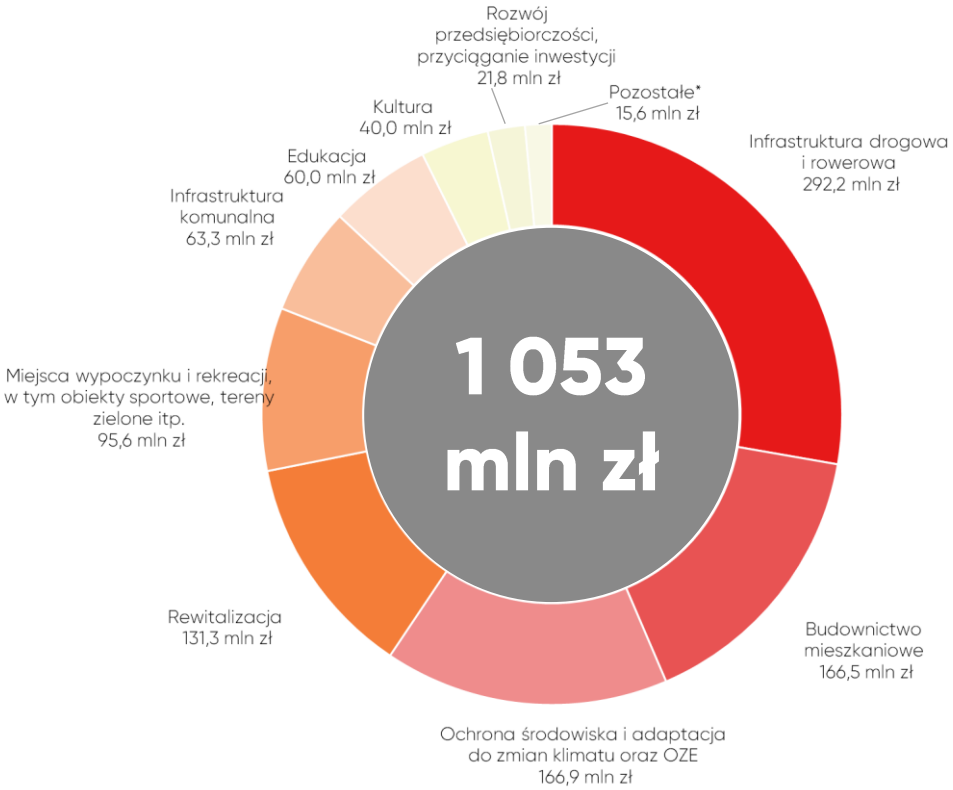

*Kategoria Pozostałe obejmuje: usługi społeczne (wsparcie osób starszych, z niepełnosprawnościami i in.) oraz Smart City.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie szacowanych kosztów projektów kluczowych, UMK.

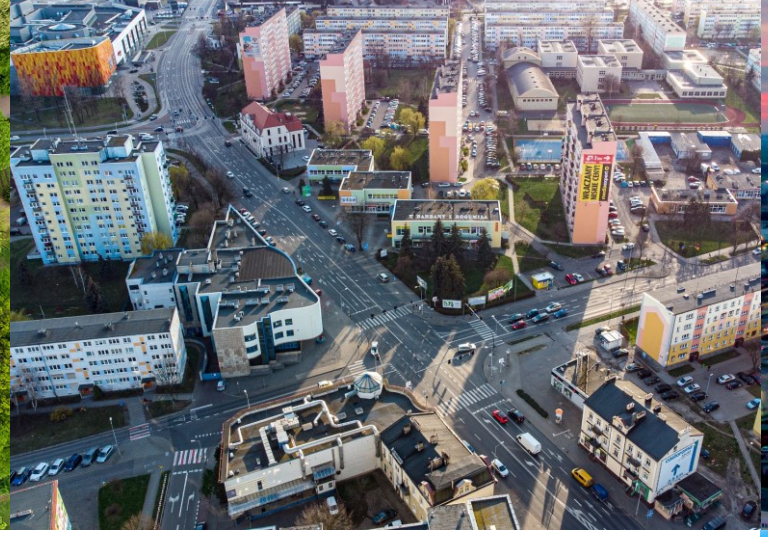

9. Spis tabel, rysunków i map

Spis tabel

Tab. 1 | Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi SOR 11
Tab. 2 | Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi KSRR 12
Tab. 3 | Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi KPM 13
Tab. 4 | Zgodność celów Strategii rozwoju Kalisza z celami szczegółowymi SRWW 14
Tab. 5 | Wskaźniki rezultatu 121

Spis rysunków

Rys. 1 | Etapy prac nad Strategią 7
Rys. 2 | Partycypacja w procesie tworzenia Strategii 8
Rys. 3 | Wymiary rozwoju miasta 47
Rys. 4 | Cele strategiczne i operacyjne Kalisza 48
Rys. 5 | Powiązania pomiędzy celami Strategii rozwoju Kalisza 82
Rys. 6 | Ramy finansowe Strategii 129

Spis map

Mapa 1 | Obszar Funkcjonalny Aglomeracji Kalisko-Ostrowskiej 85
Mapa 2 | Dostępność przystanków publicznego transportu zbiorowego 89
Mapa 3 | Dostępność stacji rowerowych 90
Mapa 4 | Wyrys ze Struktury Osadniczej Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Wielkopolskiego (2019) przedstawiający powiązania funkcjonalne Kalisza z sąsiednimi strukturami osadniczymi 92
Mapa 5 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – rysunek ogólny 97
Mapa 6 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – strefy funkcjonalne 101
Mapa 7 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – obszary rozwojowe 104
Mapa 8 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – transport 108
Mapa 9 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Miasta Kalisza – ochrona środowiska i kształtowanie terenów zieleni 111
Mapa 10 | Model struktury funkcjonalno-przestrzennej – rozmieszczenie planowanych inwestycji 113
Mapa 11 | Wyrys ze Strategii Rozwoju Województwa Wielkopolskiego do 2030 roku (2020) przedstawiający OSI Województwa Wielkopolskiego 115
Mapa 12 | Wyrys z Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Kalisza przedstawiający obszar rewitalizacji 116

Strategia opracowana została przez firmę:

DS CONSULTING Sp. z o. o.
ul. Jaśkowa Dolina 11 b/3, 80-252 Gdańsk
Autorzy:
Agata Chmielarczyk
Natalia Chmielewska
Paweł Dryl

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej opracowany został przez firmę:

A2P2 architecture&planning
ul. Pileckiego 8/3, 80-225 Gdańsk
Autorzy:
Łukasz Pancewicz
Michał Jabłonowski

Podsumowanie diagnozy sytuacji miasta opracowano na podstawie „Diagnozy strategicznej Miasta Kalisza" sporządzonej przez firmę: Metaphor Sp. z o.o. sp. k., ul. Zwierzyniecka 3, 60-813 Poznań

W opracowaniu wykorzystano zdjęcia, będące własnością Urzędu Miasta Kalisza (autorami zdjęć są: Kalisz by Drone - Paweł Kowalski, Łukasz Kaleciński, Artur Bonusiak, Andrzej Kurzyński, Kancelaria Prezydenta Miasta, Krystian Chęciński, Wydział Geodezji i Kartografii; stock.chroma.pl) oraz Kaliskich Linii Autobusowych Sp. z o.o. (fot. na str. 16 – autobus KLA).

Kalisz

Dopisz swoją historię

Przewodniczący
Rady Miasta Kalisza
/…/
Tadeusz Skarżyński

Uzasadnienie

Strategia rozwoju Kalisza do 2030 roku z perspektywą do 2035 roku to nadrzędny dokument programujący rozwój miasta w najbliższych latach. Dokument ten wyznacza długofalowe cele i określa kierunki rozwoju Kalisza w trzech wymiarach: Kalisz – nasze miasto, Kalisz – nasza przyszłość oraz Kalisz – nasza przestrzeń.

Opracowany projekt Strategii rozwoju Kalisza do 2030 roku z perspektywą do 2035 roku został poddany konsultacjom, które trwały od 29 sierpnia do 2 października 2022 r. zgodnie z zapisami Uchwały Nr XXXVII/541/2021 Rady Miasta Kalisza z dnia 26 marca 2021 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia „Strategii Rozwoju Kalisza do 2030 roku" oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu strategii, w tym trybu konsultacji, o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.

Projekt strategii podlegał konsultacjom z sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Projekt dokumentu uzyskał pozytywna opinię Zarządu Województwa Wielkopolskiego dotyczącą sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa.

Raport z przeprowadzonych konsultacji został opublikowany na stronie internetowej miasta oraz w Biuletynie Informacji Publicznej Urzędu Miasta Kalisza.

Dla projektu dokumentu odstąpiono od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, co zostało uzgodnione z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Poznaniu oraz z Wielkopolskim Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Dla projektu dokumentu przeprowadzono uprzednią ewaluację trafności, przewidywanej skuteczności i efektywności realizacji projektu strategii.

W związku z powyższym przyjęcie uchwały jest w pełni uzasadnione.

w z. Prezydenta Miasta Kalisza
/.../
Grzegorz Kulawinek
Wiceprezydent Miasta Kalisza